बडिमालिका नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

बाजुरा
सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना (२०७७- २०८१)

Water, Sanitation and Hygiene(WaSH) Plan of Badimalika Municipality (2020-2024)

प्रकाशक

बडिमालिका नगरपालिका, वाजुरा

बडीमालिका नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प. सं. :०७७/७८
च. नं. :

visit nepal 2020 Lifetime Experiences

मन्तव्य

खानेपानी तथा सरसफाइ मानव जीवनसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने क्षेत्र हो । पानी बिना कुनै पनि जीवको परिकल्पना पनि गर्न सकिदैन । खानेपानी तथा सरसफाइका कारण विभिन्न किसिमका रोगहरु लाग्ने, जसका कारणले ठुलो धनराशी खर्चिनु पर्ने र समयमा उपचार हुन नसक्दा मृत्यु पनि हुन सक्ने हुन्छ । यसै तथ्यलाई आत्मसाथ गरेर नेपालले खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा उल्लेखनीय उपलब्धि हासिल गर्दै आइरहेको छ । खुला दिसामुक्त क्षेत्रको दिगोपना, सरसफाइ क्षेत्रको उचित व्यबस्थापन, ठोस तथा तरल फोहरको व्यबस्थापन, जोखिमपूर्ण समयमा साबुनपानीले हातधुने आनीबानी, संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) खानेपानी तथा सरसफाइ सुबिधाको उचित व्यबस्थापन र सुरक्षित खानेपानीमा समुचित पहुँच आदि यस जिल्ला र नगरपालिकाका मुख्य चुनौतीका रुपमा रहेका छन् ।

दिगो विकास लक्ष्यको मर्म अनुसार यस जिल्ला र नगरपालिकाले सबै जनतालाई सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइमा न्यायोचित पहुँच र उचित व्यबस्थापनमा जोड दिनु पर्नेछ । यस प्रकारका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय लक्ष्य तथा प्रतिवद्धताहरुलाई आत्मसाथ गर्दै बडीमालिका नगरपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको नीति, ऐन तथा नियमहरु बनाउने कार्यको थालनी गर्नुका साथै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकासका लागि बजेट विनियोजन गर्दै आइरहेको र यूनिसेफ नेपाल, जि.एस एफ/युएन ह्याविट्याट लगायत अन्य विकास साझेदार निकायहरुसंग सहकार्य गरी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकासका लागि सुरक्षित खानेपानीको आपुर्तिका लागि खानेपानी योजनाको निर्माण र मर्मत सम्भार, खानेपानी सुरक्षा योजना, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थामा वास सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु, आपतकालिन अवस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छन । आगामी वर्षहरुमा पनि यसै क्रमलाई निरन्तरता दिई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा यथेष्ट बजेट विनियोजन गरेर कार्यान्वयन प्रक्रियामा प्रभावकारिता ल्याउने प्रतिवद्धता पनि व्यक्त गर्दछु ।

नगरपालिकाको पूर्ण सरसफाइ अभियानलाई निरन्तरता दिँदै सरसफाइ र स्वच्छताको दिगोपना कायम गर्न, नगरपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त नगरपालिकाका रुपमा विकास गर्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण तथा यसको सफल कार्यान्वयन आजको आवश्यकता रहेको छ । बडीमालिका नगरपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त नगरपालिका बनाउने दीर्घकालिन सोचका साथ सन् २०३० सम्मको लागि निर्माण भएको यस (खासस्व) योजनाको लक्ष्य समय सान्दर्भिक र महत्वपूर्ण विकास प्रयासका रुपमा रहेकोले योजनालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सम्बद्ध सबै पक्षबाट सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । अन्तमा खासस्व योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग, विकास साझेदार निकाय युनिसेफ नेपाल, जि.एस. एफ./युएन ह्याविट्याट, भुमेश्वर सामुदायिक विकास संघ, (BCDO), बैतडी एवं यस नगरपालिका अर्न्तगतका सबै शाखाहरुप्रति आभार व्यक्त गर्दै योजना कार्यान्वयन गर्नमा पनि निरन्तर सहयोग हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

धन्यवाद ।

पदम बडुवाल
नगर प्रमुख

बडीमालिका नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प. सं. :०७७/७८
च. नं. :

visit nepal 2020 Lifetime Experiences

शुभकामना मन्तव्य

नेपाली जनतालाई सरकारको आवश्यकता महसुस गराउन छिटोछरितो र सहज विधिले समन्वयात्मक काम गर्न आफ्नो अधिकारलाई संस्थागत गर्दै दिगो शान्तिको महशुसको साथ स्थानीय तहको निर्वाचन भयो र जनताको लागी सिंहदरबारको अधिकार गाउँ गाउँमा पुऱ्याउने लक्ष्य बमोजिम कार्य गरिरहेको छ ।

संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम जनतालाई सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा वातावरणीय स्वच्छताको अधिकार प्रदान गर्ने अबको दायित्व स्थानीय तहको रहेको छ । स्थानीय तहको दायित्वमा मात्र सीमित नराखीकन सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा वातावरणीय स्वच्छताको महत्व दिनानुदिन बढिरहेको छ । जनताको जनजीविका, सामाजिक शसक्तीकरण तथा स्वस्थ भई बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चितता गर्दै समृद्धिको आधार स्तम्भ तयार भएको छ ।

पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३ तथा दिगो विकास लक्ष्यलाई मुख्य आधार मानेर वास योजनाको कार्यशाला गोष्ठिको सुझाव, मानव फोहर व्यवस्थापन तथा ठोस तरल फोहर प्रशोधन गर्ने कुराको नीतिगत आधारलाई मध्यनजर गरी बडीमालिका नगरस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले बडीमालिका नगरस्तरीयको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता २०७७ तयार पारेको छ ।

अन्तमा यो योजना तयार गर्न आर्थिक रुपमा सहयोग गर्ने युनिसेफ, जि.एस. एफ. /युएन ह्याविट्याट, भुमेश्वर सामुदायिक विकास संघ, बैतडीलाई धन्यवाद दिदै बडीमालिका नगरपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी, जनप्रतिनिधि, राजनितिक दल, समाजसेवी तथा योजना तयारीको छलफलमा योगदान् पुऱ्याउने सम्पुर्ण सरोकारवालाहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । यो योजनाले बडीमालिका लगायत सबै बाजुराबासी जनताहरुको व्यक्तिगत सरसफाईमा योगदान दिन सकोस्, वातावरणीय सरसफाईमा योगदान् पुऱ्याओस् भन्ने ईच्छा चाहनाका साथ हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद

२०७७/०८/१२
....
कविता बिष्ट
नगर उप प्रमुख
कविता बिष्ट

समृद्ध नगर हाम्रो बडीमालिका नगरपालिका

बडीमालिका नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प. सं. :०७७/७८
च. नं. :

मन्तव्य

मानव मलमुत्रको सुरक्षित विर्सजनका लागि सेवा र सुविधाहरुको व्यवस्थालाई सरसफाइ भनिन्छ । जनस्वास्थ्य र प्रतिष्ठा प्रवर्द्धनका लागि गरिएका विभिन्न स्वस्थकर क्रियाकलापहरुको समग्र कार्य एवं प्रकिया सरसफाइ हो । साथै जोखिमपूर्ण अवस्थामा (खाना खानु अघि, खाना खाएपछि, दिसा गरेपछि, विरामीको हेरचाह एवं बच्चाको दिसा, गाईबस्तुको मलमुत्र व्यवस्थापन गरेपछि) साबुन पानीले हात धुने र चर्पी निर्माण, प्रयोग तथा यसको मर्मतसंभार मात्र नभई व्यक्तिगत, घरायसी र वातावरणीय सरसफाइका साथै मानिसको बानी व्यवहार परिवर्तनलाई पनि समेट्दछ ।

हाल सामाजिक अभियानको रुपमा सञ्चालित खुला दिसामुक्त अवस्थाका उपलब्धिहरुलाई दिगो रुप दिँदै सरसफाइका अन्य सुविधाहरुको निर्माण, प्रभावकारी सञ्चालन गरी सफा र स्वच्छता कायम गर्न सार्वजनिक र निजी क्षेत्रको सुदृढ साझेदारीमा ग्रामीण र सहरी क्षेत्रमा सरसफाइ र स्वच्छताको निरन्तरताको लागि प्रभावकारी रुपमा संस्थागत क्रियाशीलता, स्तरीय सेवा प्रवाह, सचेतना अभिवृद्धि, व्यापक सामाजिकीकरण, सामुहिक सशक्तिकरण तथा स्व-अनुगमन सम्बन्धी क्रियाकलापहरुको नियमित कार्यान्वयनको आवश्यकता रहेको छ । त्यसैले सरसफाइ र स्वच्छताको बानी व्यवहार परिवर्तन गर्न तथा दिगोपन कायम राख्नलाई बडीमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ । यो योजनाले निश्चित रुपमा हाम्रो यो बडिमालिका नगरपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य समबन्धी कामहरु कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ भन्ने आशा राखेको छु ।

अन्तमा यस योजना तयारीको कार्यमा आर्थिक सहयोग गर्ने युनिसेफ, भुमेश्वर सामुदायिक विकास संघ र जि. एस. एफ. /यू एन ह्याविट्याटलाई धन्यवाद छ । यसै गरी यो योजना तयार पार्ने काममा आवश्यक सुचना तथा जानकारी उपलब्ध गराउदै छलफलमा सहभागी भएर आफ्नो राय तथा अमूल्य सल्लाह सुझाव प्रदान गर्ने नगरपालिकास्तरका सबै सरोकारवालाहरुलाई विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

धन्यवाद ।

....
रंगमल वि.क.
नि. प्रमूख प्रशासकीय अधिकृत
नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

अध्याय १. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय.....................................

१.१. पृष्ठभूमि..१-३

१.२.औचित्य..३

१.३. उद्देश्य..३-४

१.४. समयावधि..४

१.५. अध्ययनका सीमा..४

१.६. तयारी विधि र प्रक्रिया...४

१.६.१ खासस्व योजनाको ढांचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन......................**४-५**

१.६.२ नगरपालिका स्तरीय अभिमुखिकरण गोष्ठी तथा सहमति निर्माण..**५**

१.६.३ तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा..**५**

१.६.४ तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण र मस्यौदा तयारी...**६**

१.६.५ खासस्व योजना प्रमाणीकरण गोष्ठी..**६**

१.६.६ खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकिकरण...**६**

अध्याय २ : बडिमालिका नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण...७

२.१ भौगोलिक अवस्थिति र बनोट...७

२.२ पहुँच...७-८

२.३ भू-उपयोग तथा वातावरण..८

२.४ जात जाति र जनसांख्यिक विवरण...८-१०

२.५ आर्थिक गतिविधि र पेशा...१०-११

२.६ जनसंख्याको गतिशिलता र बसाइँ सराइ..११

२.७ भौतिक पूर्वाधार..११

२.८ नगरपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरू र खासस्व योजनाको सम्वन्ध...........................११

२.९ जनसंख्याको गतिशिलता पञ्चीकरण र बसाइसराइ..११

२.१० खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत बिकासका साझेदारहरू.. ....११-१२

अध्याय ३ : खानेपानी सरसफाइ स्वच्छता स्थिति

३.१ बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानीको अवस्था..१३

३.१.१ नगरपालिकामा खानेपानीका प्राथमिक श्रोतहरू..**१३**

३.१.२ **खानेपानीको पर्याप्तता**..**१४**

३.१.३ **नगरपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको स्तर**...**१४-१६**

३.१.४ खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको आवस्था :...१६-१७

३.१.५ **वडागत रुपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरी**...................................**१८**

३.१.६ **योजनाको आयुको आधारमा खानेपानी आयोजनाको संख्या**.......................................**१९-२०**

३.१.७ मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको कार्यक्षमता तथा सुचारुपन(Functionality status).......२०

३.१.८ खानेपानी आयोजनाहरूको ईन्टेक लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थाः.......................२१

३.१.९ खानेपानी आयोजनाहरूको संचालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्थाः...................................२१

३.१.१० खानेपानी प्रणालीहरूको दिगोपना (Sustainability status).............................२१-२२

३.१.११ निर्माणाधिन खानेपानी प्रणालीहरू...२२-२४

३.१.१२ खानेपानीको गुणस्तर अवस्था...२४

३.१.१३ खानेपानीको गुणस्तर..२४-२५

३.१.१४ हाल सम्मा खानेपानी पहुँच नपुगेका बस्तीहरुको विवरण..२५-२६

३.२ शैक्षिक संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था :...२६

३.२.१ बिद्यालय, बिद्यार्थी, शिक्षक तथा कर्मचारी :..२६-२७

३.२.२ विद्यालयहरुको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति (तारा पद्धती) :................२८

३.२.३ विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था २८-२९

३.२.४ विद्यालयहरुमा शौचालयको अवस्था...३०-३१

३.२.५ महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन अवस्था...**३२-३३**

३.२.६ विद्यालयमा समुहगत हातधुने ब्यवस्था :..३३-३४

३.२.७ वातावरणिय सरसफाइ :..३४

३.२.८ ब्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था :...३५

३.२.९ बाल विकास केन्द्र (कक्षा) मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको अवस्था :.........३६-३७

३.३. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था..३८.

३.३.१ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्था ३८-३९

३.३.२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र यसको सरसफाइको अवस्था....................................४०-४२

३.३.३ स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर ब्यबस्थापन...४३-४५

३.३.४ प्रसुती केन्द्रहरुमा खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्था..................................४६-४७

३.४ : सरसफाइ तथा स्वच्छता :..४७

३.४.१ घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था ४७-४८

३.४.२ सरसफाइ सेवाको स्तर...४९-५०
३.४.३ :महिनावारी हुदा चर्पीको प्रयोग ५०
३.४.४ : वडास्तरमा प्याडको प्रयोग...५१-५२

३.४.५ घरयासी शौचालय सरसफाइको अवस्था :...५३

३.४.६ घरायसी दिसाजन्य पदार्थ सरसफाइको अवस्था :..५३-५४

३.४.७ घरायसी ठोस पदार्थको ब्यबस्थापन :..५५

३.४.८ हातधुने स्थानको अवस्था :...५६

३.४.९ पुर्ण सरसफाइ(घरायसी अवस्था)...५६-५७

३.४.१० सार्वजनिक र सामुदायिक शौचालय :...५७-५८

३.५ विपद जोखिम तथा जलवायु परिवर्तन असर
३.५.१ विपदको ऐतिहासिक समयरेखा ५८-५९
३.५.२. वडागत रुपमा बाढी पहिरोको उच्च जोखिम रहेका स्थानहरु.................................५९-६०
३.५.३. प्रकोप पात्रो...६०
३.६ योजना कार्यान्वयनमा जनताको चासो र योगदानका लागि तत्परता..६१
३.७ खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरु, देखिएका समस्या/चुनौती,सम्भावना तथा अवसरहरु ६१
३.७.१. खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरु ६१
३.७.२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा देखिएका समस्या, चुनौती, सम्भावनाहरु.........६१-६३

अध्याय ४ : राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय कानुन,नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता
४.१ कानुन,नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता..६४-६९

अध्याय ५ : खासस्व योजनाको सोच, परिलक्ष्य, लक्ष्य, उद्धेश्य र रणनीतिहरु.....................................७०
५.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच, परिलक्ष्य...७०

५.२ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको लक्ष्य..७०
५.३ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको उद्धेश्य..७०-७१
५.४ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको रणनीतिहरु..७१-७४
५.५. नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरु..........७४-७५

अध्याय ६ : संभाग अनुसार कार्यनिति, अपेक्षित उपलब्धि, नतिजा तालिका र क्रियाकलापहरु

६.१ बिषय क्षेत्र: सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा......................७६
६.१.१ उद्देश्य ७६
६.१.२ कार्यनीतिहरु...७६-७७
६.१.३ सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको नतिजा तथा लक्ष्य तालिका ७७-८१
६.१.४ कार्ययोजना,प्रमुख क्रियाकलाप तथा वित्तीय श्रोत विश्लेषण......................................८१-८४
६.१.५. नयाँ निर्माण हुने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम...८५
६.१.६. सामान्य मर्मत संभार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्राथामिकताक्रम....................................८६-८८
६.१.७. ठुलो मर्मत संभार तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम.........................८८-९०
६.१.८. पुन निर्माण तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम......................................९०

संभाग ६.२: सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

६.२.१ उद्धेश्य ९१
६.२.२.कार्यनीतिहरु ९१
६.२.३ नतिजा तथा लक्ष्य तालिका...९२-९४
६.२.४ सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कार्ययोजना,क्रियाकलाप तथा वित्तिय श्रोत विश्लेषण.....९५-९७
६.३ : संस्थागत (विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन...........९८
६.३.१ उद्धेश्य ९८
६.३.२ कार्यनीतिहरु...९८
६.३.३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको नतिजा,सुचक र लक्ष्य तालिका..............................९९-१०३
६.३.४ विद्यालय तथा स्थास्थ्य संस्थाको सुदृढीकरण र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण..१०३-१०७

६.४: संस्थागत तथा क्षमता विकास

६.४.१ उद्धेश्य..१०८
६.४.२ कार्यनीतिहरु..१०९-११०
६.४.३ संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकासको नतिजा,सुचक र लक्ष्य तालिका...........११०-११२
६.४.५ संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण.....११३

६.५ जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा..........११३
६.५.१. उद्धेश्य..११३
६.५.२ कार्यनीतिहरु ११३
६.५.३ जलवायु परिवर्तन तथा विपद जोखीम न्यूनीकरणका नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका..११४-११५
६.५.४ जलवायु परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरणको कार्ययोजना तथा क्रियाकलाप............११५-११७
६.६ लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेसिकरण मुलप्रवाहिकरण......................................११८
६.६.१ उद्धेश्य..११८
६.६.२ कार्यनीतिहरु...११८
६.६.३ लैससासको नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका..११९-१२०
६.६.४ लैससासका लागि कार्ययोजना,क्रियाकलापहरु र वित्तीय श्रोत विश्लेषण....................१२०-१२१

अध्याय ७ लागत अनुमान तथा श्रोत ब्यवस्थापन

७.१ लागत अनुमान...१२२-१२४
७.२ श्रोतपरिचालन रणनिति...१२४-१२५
७.३ आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्थापन :...१२५
७.४ विगत चार बर्षमा बडिमालिका नगरपालिकाद्धारा खासस्व क्षेत्रमा विनियोजन गरेको बजेट बिश्लेषण...१२५-१२७

अध्याय ८ : खासस्व योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन

८.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन १२८
८.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा...१२८
८.१.२ योजना परिमार्जन...१२८
८.२ अनुगमन योजना (Monitoring Plan) १२८
८.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति...१२८
८.२.२ सूचक..१२८
८.२.३ अनुगमनको तह...१२८-१२९
८.२.४ अनुगमन विधि..१२९
८.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा...१२९
८.३.१ सिकाईहरू...१२९
८.३.२ खासस्व योजना स्वीकृति र अवधि..१२९
८.४ नगरपालिकाको खासस्व संरचना...१२९-१३०
८.५ नगरपालिकामा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष..............................१३०
८.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास आवश्यकता...१३०
८.६.१ संस्थागत संरचना...१३०-१३१

८.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि..१३१

अध्याय ९ : संस्थागत संरचना,सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी

९.१ सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी...१३२-१३४

अनुसुचीहरु

अनुसुचि : १ वडागत रुपमा खानेपानीको सेवाको स्तर विवरण...१३५
अनुसुचि :२ खानेपानी आयोजनाहरूको मुख्य भौतिक संरचनाको अवस्था.........................१३६-१४०
अनुसुचि :३ मौजुदा खानेपानी आयोजनाको विवरण र श्रोतको प्रकार.............................१४१-१४४
नुसुचि : ४ विद्यालय,खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि सूचकगत विवरण..........१४५-१४७
अनुसुचि ५ : विद्यालय,खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण.............................१४८-१५३
अनुसुचि ६ : नयाँ निमार्ण हुने खानेपानी आयोजनाको लागत अनुमान..................................१५४
अनुसुचि :७ नगरपालिकाको योजना तर्जुमा गोष्ठीको माइन्युट.....................................१५५-१५८

अध्याय-१ (एक)
खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय

१.१. पृष्ठभूमि

खानेपानी तथा सरसफाइलाई जनताको मौलिक अधिकारको रुपमा स्थापित गर्ने विश्वका सिमित देशहरू मध्ये नेपाल पनि एक हो । नेपालको संविधान २०७२ को भाग ३ को मौलिक हक र कर्तव्यको धारा ३५ को उपधारा ४ मा 'प्रत्येक नागरिकलाई खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ' भन्ने व्यवस्था गरिएको छ । संविधानमा परिकल्पना गरिए अनुसारको खानेपानी तथा सरसफाइसेवा सबै नागरिकको पहुँच सम्म पुऱ्याउनका लागि स्थानीय सरकारको संरचनागत सुदृढिकरण तथा क्षमता अभिबृद्धि गर्नु अपरिहार्य छ। बर्तमान परिवेशमा सरसफाइ र स्वच्छताको दायरा फराकिलो भएर प्रतिष्ठा, स्वास्थ्य, विकास निर्माण, जनजीविका, सामाजिक सशक्तिकरण र समृद्धिको आधारस्तम्भको रुपमा रुपान्तरित भइ विकासको अभिन्न अंगको रुपमा स्थापित भएको छ ।

जुन सुकै समयमा, जो सुकैलाइ र जहाँसुकै पनि प्राप्त हुने, सुरक्षित, पर्याप्त, सुलभ, स्वीकार्य र खर्च बहन सामर्थ्ययोग्य खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवाको माध्यमबाट सार्वजनिक स्वास्थ्य र जीवनस्तरमा सुधार गर्नु नेपाल सरकारको खासस्व क्षेत्रको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । सो लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपाल सरकारको खानेपानी मन्त्रालय अन्तरगत खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागले नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (Sector Development Plan) २०७४(२०८७ (ड्राफ्ट) तयार गरेर योजनाबद्ध रुपले खानेपानी र सरसफाइको पहुंच जनता सम्म पुऱ्याउने रणनीतिहरू तय गरिएको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य नं ६ को १ र २ मा सन् २०३० सम्ममा विश्वका सम्पूर्ण जनतालाई स्वच्छ दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने उल्लेख गरिएको छ। नेपाल सरकारले संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्धता जनाई सकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरकारहरूले दिगो र व्यवस्थित खानेपानी तथा सरसफाइको सुनिश्चितताका लागि योजनाबद्ध तवरले अगाडी बढनु अपरिहार्य भएको छ । नेपालले क्षेत्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूमा व्यक्त गरेको प्रतिबद्धता र हस्ताक्षरकर्ताको रूपमा खानेपानी र सरसफाइको लक्ष्य प्राप्ति र दिगो व्यवस्थापनका लागि अहिले सम्म गरिएका प्रयत्नहरूमा अझ तीब्रता दिनुपर्ने देखिन्छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी भएका प्रयासहरूमा प्राकृतिक प्रकोप प्रमुख चुनौतीको रुपमा देखा परेको छ । नेपालमा भूकम्प, बाढी, पहिरो, भूक्षय, हुरी, अतिवृष्टि, अनावृष्टि, अल्पवृष्टि आदिका कारण खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रहरू नराम्रोसँग प्रभावित हुने गरेका छन् ।

पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन २०७३ अनुसार पूर्ण सरसफाइका क्रियाकलाप सफा र स्वच्छ क्षेत्र र पूर्ण सरसफाइ उन्मुख क्षेत्र गरी दुई चरणमा बाँडेर सन्चालित छन । पहिलो चरणमा सफा र स्वच्छ क्षेत्र घोषणाका लागी पनि विभिन्न २७ वटा सूचकमा निश्चित अवस्था हासिल गर्नु पर्नेछ, जसका लागि ३ नं बुँदामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी सम्वन्धित क्षेत्रका समन्वय समितिहरूले सरोकारवालाहरूको सहभागिता र सकृयतामा गाउँपालिका वा नगरपालिका र

जिल्ला खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजना (WASH Plan) तर्जुमा गरिने छ भन्ने बुँदा उल्लेख गरिएको छ जुन अति महत्वपूर्ण र अन्य सूचकहरूलाई प्रभावित पार्ने विषय हो भन्न सकिन्छ ।

हालसालै नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको प्रगति प्रतिवेदनमा आधारभूत स्तरको खानेपानीको पहुँच ८९ प्रतिशत र आधारभूत स्तरको सरसफाइको पहुँच १०० प्रतिशत घरधुरीमा पुगेको छ भनिएको छ । यसै गरी ७७ वटै जिल्ला खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भई सकेका छन् र असोज १३, २०७६ का दिनमा देशलाई नै खुला दिसामुक्त देश घोषणा गरिएको छ । यसरी अबको अभियान पूर्णसरसफाइको हुनेछ सो पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रमलाई एकताबद्ध गर्न र सरकारी तथा गैरसरकारी सबै निकायहरूबाट हुने काममा एकरुपता ल्याउन कम्तिमा पनि प्रत्येक पालिका तहमा एक एकीकृत खासस्व योजनाको आवश्यकता पर्दछ । सन २०१७ मा सत प्रतिशत जनतामा आधारभूत स्तरको खानेपानी र सरसफाइको पहुँच पुऱ्याउने राष्ट्रिय लक्ष्यका बाबजुद अझै थप केहि समयको मेहनतले मात्र तोकिएको सीमा भन्दा केहि ढिलो भए पनि लक्ष्यमा पुग्न सकिएको छ ।

निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी वर्ग र लाभग्राहीहरूको नेतृत्वमा सुरक्षित पिउने पानी र सरसफाइको महत्व के छ ? आफ्ना जनताहरूलाई कति समय सीमा भित्र कस्तो सरसफाइ, स्वच्छता र स्वास्थ्यको अवस्थामा पुऱ्याउने, यस बारेका राज्यले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा के कस्ता प्रतिबद्धता गरेको छ ? हाम्रो संविधान र कानुनले यसलाई कसरी परिभाषित गरेको छ ? सुरक्षित पानी र सरसफाइलाई नागरिक अधिकारको रुपमा कसरी स्थापित गरेको छ भन्ने बारेमा आवश्यक र पर्याप्त मात्रामा मष्तिष्क मन्थन र छलफल आवश्यक छ । यसरी मष्तिष्क मन्थन र छलफल पश्चात आफ्नो पालिकाको समग्र खानेपानी र सरसफाइको लक्ष्य निर्धारण गर्न आवश्यक छ । त्यही लक्ष्य प्राप्तिका लागी निश्चित योजनाहरू बनाउने दिशामा अघि बढनु नै उपयुक्त तरिका हुनेछ ।

नेपालमा खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको अवस्थामा उल्लेखनीय उपलब्धि हासिल गरिए पनि संचालनमा आएका योजनाहरूको दिगो र सुरक्षित सेवा प्रवाह चुनौतिको रुपमा देखिएको छ । विषम भौगोलिक अवस्था तथा अति विपन्न, पछाडि पारिएका जनताहरू बसोबास गरेको क्षेत्रमा खानेपानी तथा सरसफाइको सेवामा पहुँच अति कम रहेको यथार्थ हामी सामु छ । तसर्थ सेवाबाट बन्चितीमा परेका समुदायहरूको संविधान प्रदत्त अधिकार सुनिश्चितता गर्नु प्रमुख चुनौति रहेको छ ।

अझै पनि नेपालमा विभिन्न संघ संस्थाहरूको अध्ययन प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा बर्षेनि करौडौं रुपैयाँ स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको सेवाको अभावमा हुने रोगको उपचारका लागि खर्च भइरहेको छ । जसका कारणले समग्र देशको आर्थिक विकासमा नकरात्मक असर परि रहेको सन्दर्भमा सुरक्षित खानेपानी तथा स्तरीयसरसफाइको पहुँच सबै नेपालीको घरदैलोमा पुऱ्याउनु अपरिहार्य भएको छ । योजनाबद्ध रुपमा सम्पूर्ण जनतामा सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन कृयाकलाप संचालनका लागि बर्तमान खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था, सम्भावित श्रोतहरू, सार्वजनिक तथा संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था समुदायको स्वच्छता आनिबानि सम्बन्धमा सर्वेक्षण, अध्ययन छलफल गरी उपलब्ध तथ्यहरू र सूचनाहरूका आधारमा खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको क्षेत्र विकास योजना २०७४(२०८७ संग तादात्म्यता मिलाएर खानेपानी, सरसफाइ तथा

स्वच्छताका कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणर बजेट समेत आंकलन गरी बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार गरिएको छ ।

१.२.औचित्य

वि.सं.२०७१ साल मंसिर १६ गते बाजुरा जिल्लाका मार्तडी, जुगाडा र बुढिगंगा गाविसहरु मिलेर बाजुरा जिल्ला कै पहिलो नगरपालिकाको रुपमा घोषणा भएको बाजुरा जिल्लाको सदरमुकाम समेत रहेको बडिमालिका नगरपालिकामा तत्कालिन समयमा १२ वटा वडामा विभाजित थियो । स्थानीय तह निर्धाारण तथा सिफारिस अयोगको २०७३ सालको सिफारिसका आधारमा नेपाल सरकारले मुलुक भरी ७४४ तह घोषणा गर्दा बडिमालिका नगरपालिकालाई पनि केही हेरफेर गरी सिफारिस गर्दा साविकको वडा नं. १ लाई गौमुल गाउपालिकामा समावेश गरी बडिमालिका नगरपालिकाका साविकका वडाहरुलाई एक आपसमा गाभि ९ वटा वडामा विभाजन गरिएको थियो। यो नगरपालिका घोषणा भए पश्चात समायोजन भएको स्थानहरूको खानेपानी र सरसफाइको अवस्था तथा वस्तुस्थिति समाबेश भएको कुनै आधिकारिक दस्तावेज नभएकोअवस्थालाई मध्यनजर गर्दै नगरपालिकाको क्षमता, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वास्तविक अवस्था र भावी योजनाहरू तय गर्नका लागि यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)योजनाको आवश्यकता महसुस गरिएको हो । खानेपानी तथा सरसफाइ जनताको नैसर्गीक अधिकारको रुपमा संविधानमा व्यवस्था गरे अनुसार नै नगरपालिका क्षेत्रका जनतालाइ सर्वसुलभ, सुरक्षित र दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको पहुँचमा अभिवृद्दि गर्नु नगरपालिकाको कर्तव्य तथा जिम्मेवारी भित्र पर्दछ ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ मा नगरपालिका काम कर्तव्य र अधिकार शिर्षकमा उल्लेख गरिए बमोजिम दफा ११ को उपदफा ध मा स्थानीय खानेपानी सम्बन्धीनीति, कानुन, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन र नियमन भनेर उल्लेख गरकोले पनि सो जिम्मेवारीलाई योजनाबद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना अत्यावस्यक हुन आएको छ । विना योजना र अनुमानमा गरिने विकासले खानेपानी र सरसफाइको पहुँचका क्षेत्रमा आशातित सफलता नहुने विगतले पाठ सिकाएको छ । तसर्थ तथ्यगत र वस्तुगत आधारमा समुदायसंगको छलफल र स्विकार्यतालाई समेत मध्येनजर गरीसेवाबाट बञ्चितिमा परेका समुदायहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर योजना बनाएर खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा देखिने गरी विकास गर्न खासस्वयोजना अति आवश्यक दस्तावेज हुने भएकोले निर्माण गरिनु अपरिहार्य देखिएको हो ।

१.३. उद्देश्य : खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) को क्षेत्रमा बडिमालिका नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण मौजुदासुविधा र संरचनाहरूको यथास्थिति र अवस्था NWASH MIS / KOBO App तययकिो प्रयोगद्वारा संकलन तथा अभिलेखिकरण गरी आगामी दिनहरूका लागि सवै घर दैलोमा सुरक्षित खासस्व सेवाको सुनिश्चितका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नु नै (खासस्व) योजनाको उद्देश्य हो । खासस्व योजनाको अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

-नेपाल सरकार खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा तयार पारिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (Sector Development Plan) २०७४(२०८७ ले परिकल्पना गरेको

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका स्तरमा पुग्नका लागि नयाँ निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्नुपर्ने खासस्व सेवा (WASH Facilities) हरूको प्रस्ताव, प्राथमिकिकरण, आवश्यक अनुमानित बजेट र उपलब्ध श्रोत साधनहरूको लेखाजोखा सहितको रणनीति र कार्ययोजना बनाउनु ।

- विपदको अवस्थामा खासस्व सेवा सुचारु हुन सक्ने प्रावधान सहित आवश्यक प्रवन्धन गर्नका लागि सहायक हुनु ।
- जलवायु परिवर्तनको खासस्व क्षेत्रमा पर्ने असर न्यूनीकरण र अनुकूलन क्षमता अभिबृद्धि को लागि उपयुक्त योजना तय गर्नु ।
- ठोस तथा तरल फोहोर मैला तथा मानव मलमुत्रीय फोहोरको सुरक्षित विसर्जन र पुनःप्रयोगका लागि उपयुक्त योजना तय गर्नु ।

१.४. समयावधि

यस खासस्व योजनाको समयावधि नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा तयार पारिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (SDP) २०७४/२०८७ संग सामन्जस्यता हुने गरी १० वर्ष (सन २०३०) सम्मको हुनेछ । यो अवधिलाई तीन चरणमा बाँडिएको छ । पहिलो चरण सन २०२०/२०२२, दोस्रो चरण सन २०२३/२०२६ र तेस्रो चरण सन २०२७/२०३० सम्म । प्रत्येक चरणको समाप्ति र नयाँ चरणमा प्रवेश गर्दा खासस्व योजना अद्यावधिक र पुनरावलोकन गरिने छ ।

१.५. अध्ययनका सीमा

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार पार्ने क्रममा खानेपानी योजनाको विवरण बाहेकका नगरपालिका स्तरीय अन्य सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी सूचनाहरू नगरपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरू, कार्यरत कर्मचारीहरू, बिद्यालय शिक्षक तथा स्वास्थ्य केन्द्रका कमंचारीका अलावा महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरू संग छलफल गरी संकलन गरिएको हो । घरपरिवार तहको सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको सूचनाहरू संकलन गर्न सम्पूर्ण घरपरिवारमा नै गई कोवो एप्सबाट संकलन गरी उक्त प्राप्त तथ्यहरूलाई सामान्यिकरण गरिएको छ साथै खासस्व सम्बन्धि अन्य तथ्याकं भने NWASH मोवाइल एप्सबाट संकलन गरी सामान्यीकरण गरिएको छ । नगरपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइका भरपर्दो सूचना प्रणालीको स्थापना भई नसकेकोले नगरपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी पर्याप्त जानकारीहरू उपलव्ध हुन नसक्दां खासस्व योजना निर्माण क्रममा मौजुदा तथ्यांकहरूको विश्लेषणमा केही कठिनाई उत्पन्न भएको थियो ।

१.६ तयारी विधि र प्रक्रिया : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)योजना तयारीमा तपसिलका चरण र प्रक्रियाहरू अवलम्वन गरिएको थियो

१.६.१ खासस्व योजनाको ढांचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा प्रस्तावित ढाँचा अनुरुप नै यो खासस्व योजना तयारी गरिएको छ । सो ढाँचामा प्रस्तावित विषयवस्तु तयारीका लागि फिल्ड सर्वेक्षणका जांच सूची र प्रश्नावलीहरूका अलावा नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालयबाट तयार गरिएको NWASH

मोबाइल एप्स विधि अवलम्वन गरी सूचना संकलन गर्ने विधि तय गरिएको थियो । फिल्डमा सर्वेक्षणका लागि खटिने टोलीहरू नगरपालिकाको समन्वयमा तयार गरी उनिहरूका लागि NWASH मोबाइल एप्स बाट तथ्याङ्क संकलन गर्ने विधि सम्वन्धी ४ दिने तालिम संचालन गरिएको थियो । साथै घरायसी सरसफाइको तथ्याकं कोवो एप्सबाट संकलन गरिएको थियो ।

१.६.२ नगरपालिकास्तरीय अभिमुखिकरण गोष्ठी तथा सहमति निर्माण

बडिमालिका नगरपालिकामा खासस्वयोजना अभिमुखिकरण गोष्ठीमिति २०७६/११/१६ मा नगर प्रमुख,उपप्रमुख, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत,कार्यपालिकाका सदस्यहरूर सरोकारवालाहरूको सहभागितामा आयोजना गरियो । गोष्ठीमा खानेपानी, सरसफाइ स्वच्छता (खासस्व) योजनाको आवश्यकता र महत्वका विषयमा छलफल भई तयारी प्रक्रियामा सरोकारवालाहरूको भूमिकाका विषयमा छलफल भएको थियो । अन्तमा खासस्वयोजना तयारीको प्रक्रियाको अनुगमन तथा समन्वयका लागि कार्यसमूह गठन गरिएको थियो भने नगरपालीकावाट संचालित पूर्ण सरसफाइ अभियानका कर्मचारीहरु पनि परिचालन भएका थिए ।

१.६.३ तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा

तथ्याङ्क संकलनका लागि तपसिलका कामहरू गरिएको थियो ।

- नगरपालिकामा उपलब्ध सन्दर्भ सामाग्री जस्तै नगरपालिकाको पार्श्वचित्र २०७४, बडिमालिका नगरपालकिाको वेबसाईड तथा NWASH मोबाईल एप तथ्याकं २०७६ अध्ययन गरिएको थियो ।
- NWASH मोबाइल एप्सको माध्यमबाट नगरपालिका क्षेत्रभरिका खानेपानी र सरसफाइ संग सम्वन्धित विद्यमान भौतिक संरचनाहरूको लेखाजोखा गरियो ।
- नगरपालिकामा संचालित खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपना लेखाजोखा पनि NWASH मोबाइल एप्सको माध्यमबाट गरियो ।
- घरपरिवार तहको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको सूचनाहरू कोवो एप्सबाट पनि संकलन गरियो ।
- नगरपालिकामा रहेका सम्पूर्ण विद्यालयहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू तथा सार्वजनिक संस्थाहरू, सार्वजनिक स्थलहरु पुगी खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी बर्तमान अवस्था र भावी योजनाहरू सम्बन्धी सूचना संकलन गरियो ।
- समुदायको ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापन, मानव दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन गरी श्रोतको पुनःप्रयोगसम्बन्धी समुदाय तहमा छलफल तथा अवलोकन गरी तथ्यहरू संकलन कार्य भयो ।
- खानेपानीका पहुँचबाट बञ्चित भएका समुदायको खानेपानीको सम्भावित श्रोतहरू तिनको वर्तमान अवस्था (क्षमता, गुणस्तर) र भविष्यमा स्तरोन्नति गर्न सकिने अवस्थाको समेत आंकलन गरियो ।
- अन्य विकास साझेदारहरूको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरूको विवरणहरू संकलन गरियो ।
- NWASH APP बाट तथा फिल्डमा गएर ल्याएका खानेपानी तथा सहरसफई सम्बन्धि तथ्याकंलाई लाई प्रत्येक बडामा गएर प्रमाणिकरणका साथै अपुग तथ्याकं थप गर्ने कार्य गरियो ।

१.६.४ तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण र मस्यौदा तयारी

मोबाइल एप्स, समूहगत छलफल जाँचसूचीको आधारमा संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरूलाई IT विज्ञहरूको सहयोगमा प्रशोधन तथा विस्तृत बिश्लेषण गरियो । तत्पश्चात निर्धारित लक्ष्य हाँसिल गर्न, हालको विद्यमान अवस्था र पुग्न पर्ने स्थान बिचको अन्तरको चर्चा गर्दै स्पष्ट नीति, कार्यक्रम, बजेट र साझेदारहरूका बीचको सहकार्यको योजना सहितको नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागबाट सिफारिस गरिएको ढाँचामा मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य गरियो ।

१.६.५ खासस्व योजना प्रमाणीकरण गोष्ठी

मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी पश्चात वडा र नगरपालिका तहमा छुट्टा छुट्टै योजना तर्जुमा गोष्ठीहरू सञ्चालन गरी प्रस्तावित खानेपानी तथा सरसफाइका दुरदृष्टि, परिलक्ष्य, लक्ष्य, रणनीति, अन्य विकासका साझेदारहरूको संलग्नता, नगरपालिकाको खासस्व कार्यक्रमहरूको बजेट, जलवायु परिवर्तनका असर र अनुकुलन योजना, विपद व्यवस्थापनका योजना, संस्थागत क्षमताछलफलका अलावा प्राप्त सूचना र तथ्याङ्कहरूको पुष्टिकरण गर्ने कार्य नगरपालिका ९ वटै वडा तथा बडिमालिका नगरपालिकाको नगर स्तरमा, खासस्व योजना प्रमाणिकरण गोष्ठी नगरपालिका स्तारमा गरियो । छलफल, गोष्ठीबाट प्राप्त सूचना, सुझाव तथा पृष्ठपोषणहरूलाई संलग्न गरेर खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरियो ।

१.६.६ खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकिकरण

अन्तिम खासस्वयोजना नगरपालिकाको बैठकबाट कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता सहित स्वीकृत गरी आगामी नगरपरिषदबाट पास गर्ने गरीप्रमाणीकरण र सार्वजनिकिरण गरियो ।

अध्याय-२ (दुई)
बडिमालिका नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण

२.१-भौगलिक अवस्थिति र बनौट

२.१-भौगलिक अवस्थिति र बनौट

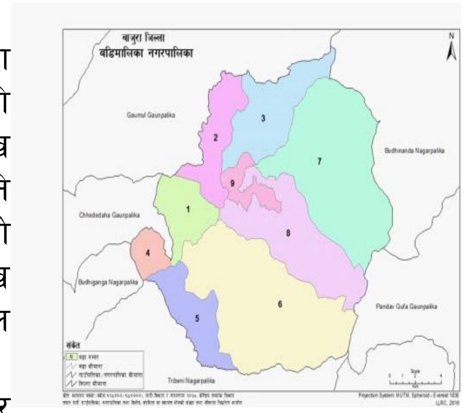

बडिमालिका नगरपालिकानेपालको शुदुरपश्चिम प्रदेश अन्तरगत बाजुरा जिल्लामा पर्दछ। भौगोलिक अवस्थितिगत हेर्दा यो नगरपालिका २४६२२.५६७६०० मि.पश्चिमी देशान्तर देखि ३२७०३६४.४८६५०३ मि.पुबी देशान्तर सम्म फैलिएको छ । भने २३७०३६४.४८६३०३ मि उत्तर देखि २३४९६६७६२१६६ मि दक्षिणी अक्षशं सम्म फैलिएको छ । समुन्द्री सतहको १०८० फिट देखि ४३६० फिट सम्मको उचाईमा रहेको यस नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २७६ वर्ग किमि फैलिएको छ ।

यस नगरपालिको पूर्वमा बुढिनन्दा नगरपालिका र पाण्डवगुफा गाउपालिका, पश्चिममा गौमुल गाउपालिका, छेडेदह गाउपालिका र बुडिगंगा नगरपालिका, उत्तरमा गौमुल गाउपालिका र वुढिनन्दा नगरपालिका र दक्षिणमा त्रिवेणी नगरपालिकासँग जोडिएको छ यस नगरपालिकाको अधिकाँश भुभाग उच्च पहाडी क्षेत्रमा पर्दछ। यस नगरपालिकाको अधिकाँश भुभाग भिरालो रहेको छ। कँही कँही खोला तथा नदी किनारामा भने साना साना फाँट तथा खोचहरु पनि रहेका छन । यस नगरपालिकामा वनजंगलले मात्र ६० प्रतिशत भुभाग ओगटेको छ। घाँसे भुभाग, वुट्यान र उजाड भुभागले पनि २८.३३ प्रतिशत ओगटेको छ । चट्टानले ०.०७ प्रतिशत ओगटेको छ ।यस नगरपालिकाको केन्द्र मार्तडी बजारमा रहेको छ। नगरपालिकामा ९ वटा वडा कायम रहेका छन्। हालको वडामा समावेश साविक गाविस तथा नगरपालिका र वडागत क्षेत्रफललाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं : १ नगरपालिकाको गठन तथा वडागत क्षेत्रफलको विवरण

हालको वडा नं.	साविक नपा तथा गाविसको वडा नं.	क्षेत्रफल (व.किमि)	प्रतिशत
१	जुगडा ३, ४, ५	१५.६	५.६५
२	जुगडा १, २	१८.५८	६.७३
३	जुगडा ८,९	२७.२२	९.८६
४	बुडिगंगा ४, ५	६.७४	२.४५
५	बुडिगंगा १, २, ३	१७.४५	६.३२
६	बुडिगंगा ६, ७, ८	७५.६३	२७.४
७	मार्तडी १, २	६७.४३	२४.४३
८	मार्तडी ४,५, ,६ ७	४०.०५	१४.५१
९	मार्तडी ३, ८, ९	७.३१	२.६५
जम्मा		२७६.०१	१००

श्रोत : NWASH बाहेक अन्य (बडिमालिका नगरपालिका Website)

२.२ पहुँच :

बडिमालिका नगरपालिका सुदुश्चिम प्रदेश अन्तरगत बाजुरा जिल्लाको मध्य भागमा अवस्थित रहेको छ। यस जिल्लामा रहेका ९ वटा स्थानीय तह मध्ये ५ गाँउपालिका र ४ नगरपालिका तहमध्ये यो नगरपालिका एक हो। नगरपालिकाको केन्द्र जिल्ला सदरमुकाम मार्तडी बजारमा रहेको छ। बजुरा जिल्ला सदरमुकाममा अवस्थित स्थानीय तह भएतापनि विकासका दृष्टिकोणले यो स्थानीय तह बिकट नै मानिन्छ।

२.३ भू-उपयोग तथा वातावरण :

बडिमालिका नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल २७५१९.१५ हे.मध्ये १६५४६.८७ हे. क्षेत्रफल वनजङ्गल, ८५.३८ हे.क्षेत्रफल वलौटे जमिन, २०.३० हे. भिर तथा चट्टान, ४३९३.१५ हे. धासे क्षेत्र, ३०९३.०६ हे. वुट्यान तथा भाडी, ३११.७६ हे.उजाड भुमि र ३०६८.६० हे. खेतीयोग्य जमिनले ओगटेकोछ। यस गा.वि.स.को ८९.९ प्रतिशत मानिसहरु कृषि पेशामा संलग्न छन्। यस नगरपालिकाका कृषि वाहेक ज्यालादारी तथा मौसमी रोजगार, व्यापार व्यवशाय, जागिर तथा अन्य सापटीबाट जीविकोपार्जन गरेका छन्। कृषि र गैरकृषि जन्य व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि यस नगरपालिकामा ३ वटा एग्रोभेट, एउटा रस्टिक स्टोर एउटा तरकारी संकलन केन्द्र रहेका छन। बडिमालिका नगरपालिकामा एउटा डेरी रहेको भए पनि व्यवस्थित नहुदा यहाँका किसानहरुले दुध वेच्न घर घर धाउनु परेको छ। बडिमालिका नगरपालिका भित्र पाटा, मना, तिपाडा, रजाली जिल्ली आदि स्थानमा पहिरोले गर्दा वर्षेनी जनजिवन प्रभावित हुने गर्दछ भने वाउली, तिपाडी खोलाले समेत बर्षातमा धनजनको क्षति गरिरहेको पाईन्छ। बर्षातको समयमा वाढी तथा अनावृष्टि अतिवृष्टिले समेत यस नगरपालिकामा बर्षेनी धनजनको क्षति गरिरहेको हुन्छ। यस नगरपालिकाका घरधुरीहरु १७ वटा सामुदायिक वन र एउटा कवुलियती वनमा आवद्ध छन्। जलवायु परिवर्तन र त्यसको असर न्यूनिकरण गर्ने संस्थागत एवं विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका नं : २ बडिमालिका नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था

क्र.सं	भूउपयोगको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग हेक्टर)	प्रतिशत
१	बन जंगल	१६५४६.८७ हे.	६०.१२८६३
२	बलौटे जमिन	८५.३८ हे.	०.३१०२५७
३	चटटान	२०.३० हे.	०.०७३७६७
४	घासे	४३९३.१५ हे.	१५.९६३९९
५	वुट्यान तथा भाडी	३०९३.०६ हे.	११.२३९६८
६	उजाड भुमि	३११.७६ हे.	१.१३२८८५
७	खेतीयोग्य जमिन	३०६८.६० हे.	११.१५०७९
	जम्मा	**२७५१९.१५हे**	

श्रोत: NWASH बाहेक अन्य (बडिमालिका नगरपालिकपार्श्व चित्र २०७४)

२.४ जात जाति र जनसांख्यिक विवरण

NWASH मोवाइल एप्स तथा कोवो सर्भे २०७६ अनुसार यस नगरपालिकाको कुल घरपरिवार संख्या ३१२९ रहेको छ जस्मा २९२० घरधुरीको प्रत्यक्ष सरसफाइ सूचकका आधारले सर्भे गरिएको छ र २२४ घरपरिवार अस्थायी स्तरको वसोवास तथा अन्यत्र वसाई गरेकोले छुटेको देखिन्छ। घरपरिवार संख्या, जनसंख्या तथा औषत परिवार आकार निम्नअनुसार रहेको छ। यस नगरपालिकाको कुल घरपरिवार संख्या ३१२९ जनसंख्या

१७२२७ र औषत परिवारको आकार ५.५० प्रति परिवार रहेको छ । यससम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं : ३ वडागत घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

वडा नं	नगरपालीकाको जनसंख्या विवरण								
	कोवो २०७७ अनुसार		जम्मा	जनसंख्या			पुरुष घरमुली भएका घरधुरी	महिला घरमुली भएका घरधुर	औसत घरपरिवार आकार
	घरधुरी संख्या	अस्थायी तथा छुट घरसंख्या		जम्मा	पुरुष	महिला			
१	३५४	३०	३८४	२०६७	११००	९६७	३४७	३७	५.८
२	२१८	०	२१६	१३३७	६७७	६६०	१८५	३०	५.२६
३	१९६	०	१८३	१३७७	६०९	५६८	१६८	१५	६.४३
४	१६८	०	१६८	९३७	४७१	४६६	१४१	२७	५.५७
५	२०३	३७	२४०	१२७४	६३६	६३८	१६२	७८	५.३०
६	४१०	१७	४२७	२४१८	१२५३	११६५	३५२	७५	५.६६
७	३९५	१७	४१२	२५५०	१२९१	१२५९	३७७	३५	६.१८
८	५१२	७८	५९०	२५७८	१३४१	१२३७	५०६	८४	४.३६
९	४६४	४५	५०९	२८८९	१४७४	१४१५	४४९	६०	५.६७
जम्मा	२९२०	२२४	३१२९	१७२२७	८८५२	८३७५	२६८७	४४२	५.५०

श्रोतः NWASH सर्वेक्षण २०७६, Kobo survey र नगरपालिका वस्तुगत विवरण २०७४

बडिमालिका नगरपालिकामा जातजातिगत रुपमा कार्कि, दानी, नाथ, हमाल, खत्री, ल्वार, पण्डित, जैशी, रावत, पाध्याय, खड्का, भण्डारी, कठायत, बि.क., नेपाली, सार्कि, उखेडा, चदारा, रोकाया, बोहरा, बिष्ट, बोगटि, चन्द, गुयाल, महत, गिरी, रावल, सुनार, तामाङ, बुढा, सिंह, शाह, ओली, परि, थापा, मिजार, ताम्राकार, धामि, साउद, बडुवाल, भोटे, पाण्डे, ऐडि, शाही, श्रेष्ठ, रौल, राना, तिरुवा, रेग्मी, देउबा, भारति, लामिछाने, सेजुवाल, बानियाँ, जोशी, चौलागाई, ढकाल, शेल, डांगर, प्रजापति, कुवर, अन्सारी, चौधरी, डंडाले आदि जातका मानिसहरू वसोवास गरेको देखिन्छ । वडीमालिका नगरपालिकाको जातिगत जनसंख्या विवरणको ग्राफ तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं: ४ जातिगतआधारमा घरपरिवार र जनसंख्या विवरण

जातिगत आधारमा घरपरिवार संख्या

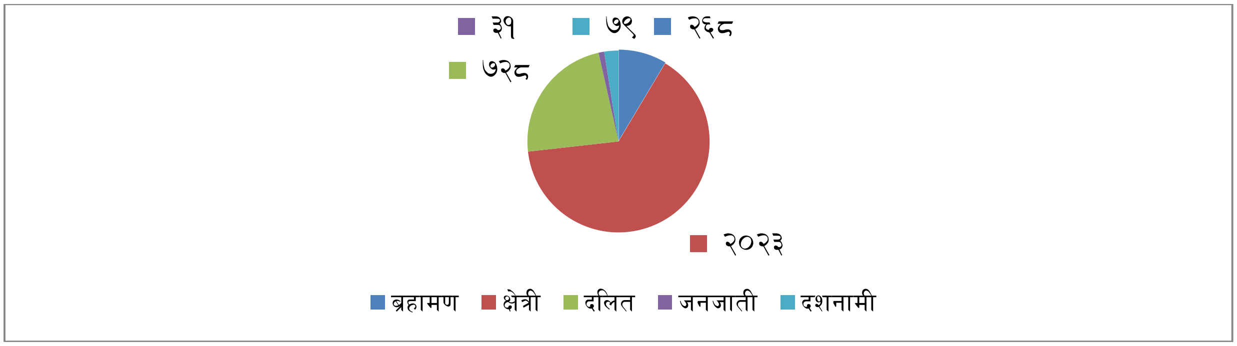

तालिका नं: ४ जातिगत आधारमा घरपरिवार र जनसंख्या विवरण

वडा नं	ब्राह्मण	क्षेत्री	जनजाति	दलित	दशनामी
१	१७६	१३९८	०	४४६	४७
२	६५	७९५	०	४२२	५५
३	१८	८५१	०	३११	०
४	९	३७३	०	२८४	२७१
५	०	९५५	०	३१९	०
६	०	२२०१	०	२१७	०
७	९७५	६१८	१२९	७९८	०
८	४५	२४५६	३६	४१	१
९	२२६	१२८७	१७	१३४९	९
जम्मा	१५१४	१०९३४	१८२	४२०७	३८३
प्रतिशत	८.७८	६३.५	१.५	२४.	२.२२

तालिका न : ५ धर्मका आधारमा जनसंख्या

धर्म	हिन्दु	बौद्ध	क्रिश्चियन	जम्मा
जनसंख्या	१७०३२	१७३	३५	१७२२७
प्रतिशत	९८.७९	१.००४	०.२०६	१००

श्रोत: नगरपालिका वस्तुगत विवरण २०७४४

२.५ आर्थिक सामाजिक तथा सास्कृतिक पक्ष :

यस नगरपालिकामा दलित २४ प्रतिशत, ब्राहमण ८.७८ प्रतिशत, क्षेत्री ६३.५ प्रतिशत, दशनामी २.२२ प्रतिशत र जनजाति १.५ प्रतिशत जनसंख्याको बसोबास रहेको छ। छुवाछुत, छाउपडी, धामीझाँक्री प्रथा, अन्धविश्वास जस्ता सामाजिक कुरितीहरु यस नगरपालिकामा अँझै विद्यमान छन् । यस नगरपालिकाको सामाजिक रितिरिवाज र चाड पर्वमा वडा दशै, तिहार, भुवा पर्व, अनन्ते, माघी संक्रान्ति, विशु संक्रन्ति, गौरा पर्व, ल्होसार र देउडा आदि रहेका छन्। यस नगरपालिकामा पुरुषहरुले दौरा, सुरुवाल,

कोट, टोपी र महिलाहरुले गुन्यू, चोलो, पोते आदि भेषभुषाका रुपमा लगाउने गर्दछन् । फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरु हाल १७५ जना रहेका छन् । यस नगरपालिकामा मूख्यरुपमा बडिमालिका, रतुडा, जाल्पादेवि, मष्टामाण्डैं, ऋषि देवता, भेराल देवता, घटाल, कैलाश, भगवति तथा गुम्वा, आदि धार्मिक देविदेवता तथा मठमन्दिरहरुको पुजाआजा गर्ने गरिन्छ । बडिमालिका, कालाजाग्रा, पोरखे आदि जस्ता ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थानहरु रहेका छन ।

२.६ जनसंख्याको गतिशिलता र बसाइँ सराइ

यस नगरपालिकामा २०७६ चैत्र मसान्तसम्म दर्ता भएको व्यक्तिगत घटनाको अवस्था हेर्दा एक वर्षमा ६०६ जन्मदर्ता, ८१ मृत्यु दर्ता, ७० विवाह दर्ता, १ परिवार बसाइँ सरेर आएको र २ परिवार बसाइँ सरेर गएको देखिन्छ ।

२.७ भौतिक पूर्वाधार :

यस नगरपालिकाको केन्द्रसम्म सडक कालो पत्रे भैसकेको छ उक्त सडक बडिमालिका नगरपालिकाको क्षेत्रमा १४ कि.मि. सडक पर्दछ । मार्तडी बजारमा सडक विस्तारको कार्य शुरु भएको छ । मार्तडी देखि भौनेरासम्म कच्ची सडक खनिएको छ भने भौनेराबाट पिनालेख हुदै पाटा जाने सडक निर्माण कार्य शुरु भएको छ । मार्तडी देखि उत्तरपूर्वी क्षेत्र जाने क्रममा बडिमालिका नगरपालकिाको वडा नं. ७ को पोरखेसम्म २५ कि.मि. कच्चीबाटोमा सुख्खायाममा यातायातका साधन सञ्चालन भैरहेको अवस्था छ । नगरपालिकाको नयाँ भवन निर्माणाधिन अवस्था रहेको छ । स्वास्थ्य चौकीका भवन एउटा भवन निर्माधिन अवस्थामा रहेको छ भने एउटा स्वास्थ्य चौकी भवन वनेको छ र एउटा स्वास्थ्य चौकी भवन पुरानो भवन रहेको छ । कृषि र पशु सेवा केन्द्रहरुका भवन पनि प्रयाप्त छैनन । जिल्ला अस्पतालको भवन समेत जिर्ण अवस्थामा रहेको छ । नगरपालिकामा २३ वटा झो.पु. हरु सञ्चालनमा रहेका छन । ३५ वटा विद्यालय तथा बाल विकास केन्द्र मध्ये प्राय सवै विद्यालयमा कोठा संख्या अप्रयाप्त रहेको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा सामुदायिक भवन १४ एउटा रहेको अवस्था छ ।

२.८ नगरपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरू र खासस्व योजनाको सम्वन्ध

बडिमालिका नगरपालिकामा ५ वर्षका लागि पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना २०७७-२०८१ तयार गरिएको छ र सो रणनीतिक योजनामा तयार गरिएको कार्ययोजना र कार्यक्रमहरूलाई पनि यो खासस्व योजनामा समावेश गरी खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्थामा स्तरोन्नति गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

२.९ जनसंख्याको गतिशिलता,पंजिकरण र बसाइँ सराई :

बडिमालिका नगरपालिकामा छिमेकी गाउँपालिका एवं जिल्लाबाट बसाई सराई गरी आउने क्रममा त्यती बृद्धि भएको देखिदैन तर व्यापारिक हिसावले भने मानिसहरु बिभिन्न जिल्लाबाट आउने गरेका छन । त्यसैगरी यँहावाट अवसर र रोजगारीको खोजीमा देश भित्र वा देश बाहिर एक स्थानबाट अर्को स्थानमा स्थायी वा अस्थाई रुपमा बसाई सरेर जाने प्रवृत्ति क्रमश बढ्दै गएको पाइन्छ । आर्थिक वृद्धि, द्वन्द्व, सामाजिक कारण, व्यापार र रोजगार बसाई सराइका कारणहरु हुन् ।

बेरोजगारीको समस्या नगरपालिकाको विकराल समस्याको रुपमा रहेको परिप्रेक्ष्यमा काम गर्ने उमेरका युवाहरू विदेशिने क्रम समेत नगरपालिकाबाट बढ्न थालेको छ । खुला सिमानाको उपयोग गर्दै

निर्वाधरुपले भारत आवतजावत गर्न सकिने र निश्चित रुपमा गणना गर्न नसकिएको तर भारतमा जाने युवाहरूको संख्या निकै ठुलो रहने गरेको छ। उपर्युक्त सन्दर्भलाई विश्लेषण गर्दा नगरपालिकाको लागि बसोबासको व्यवस्थित र दीर्घकालिन योजना बनाउनु आवश्यक देखिन्छ।

तालिका ६ : वसाइसराइ र पंजिकरण सम्वन्धी विवरण :

वडा नं.	जन्म दर्ता	मृत्यु दर्ता	विवाह दर्ता	सम्बन्ध विच्छेद	बसाइ सराइ संख्या
१	५८	१३	७	०	८
२	३२	५	८	०	१
३	२८	२	२	०	०
४	२३	४	३	०	१
५	६१	६	५	०	०
६	७९	१३	११	०	०
७	१२२	४	११	०	०
८	११६	२३	७	०	१
९	८७	११	१६	०	०
जम्मा	६०६	८१	७०	०	११

श्रोत :बडिमालिका नरपालिका पञ्चीकरण शाखा

२.१० खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत बिकासका साझेदारहरू

सरकारी कार्यालयहरु	गैरसरकारी कार्यालयहरु
नगरपालिका, वडा कार्यालयहरु, नगर शिक्षा शाखा र विद्यालयहरु शिक्षा समन्वय इकाइ नगर स्वास्थ्य शाखा र स्वास्थ्य संस्थाहरु जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय खानेपानी, तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	यूनीसेफ नेपाल, जी.यस.एफ/यूएन.ह्याबिटाट भुमेश्वर सामुदायिक विकास संघ (BCDO), बैतडी ग्रामिण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना, INF, साहास नेपाल, महिला विकास मञ्च, सेतो गुँरास सहकारी संस्था, खानेपानी उपभोक्ता समुह, सामुदायिक वन समुह आदि क्लवहरु, महिला तथा आमा समुहहरु

अध्याय-३ (तिन)

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति

३.१ बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानीको अवस्था

३.१.१ नगरपालिकामा खानेपानीका प्राथमिक श्रोतहरू,सेवा प्राप्त गर्ने घरधुरी र जनसंख्या

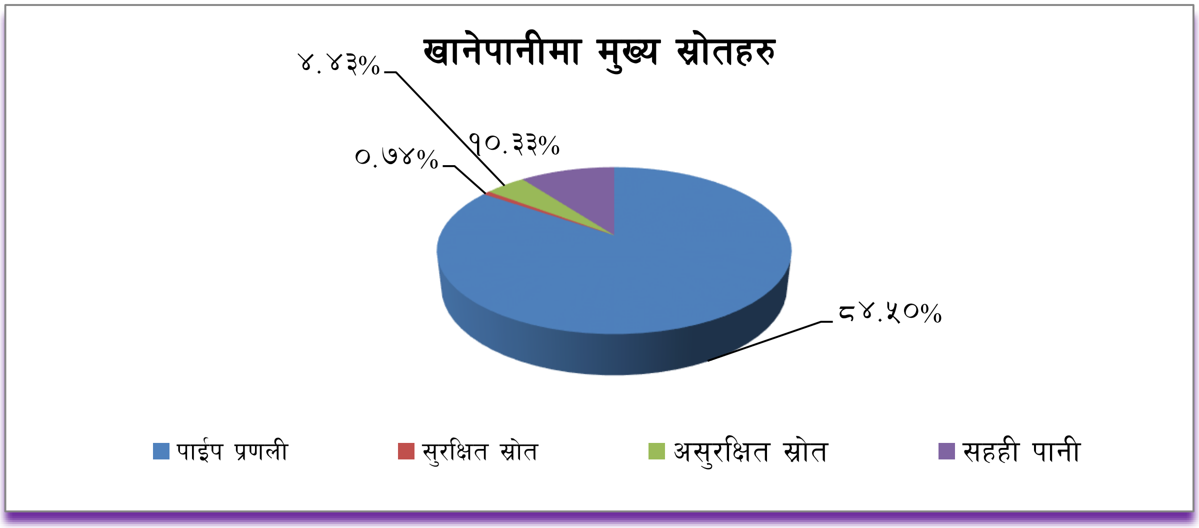

चित्र नं ३.१स्रोत :NWASHसर्वेक्षण २०७६

खासस्व निर्माणका क्रममा गरिएको नमुना घरधुरी सर्वेक्षण विधि अनुसार नगरपालिकाका २७१ घरपरिवारको सर्वेक्षण गर्दा ८४.५० प्रतिशत घरपरिवारहरूले खानेपानी पाईप प्रणालीको धारा, १०.३३ प्रतिशत घरपरिवारहरूले पोखरी ताल खोला नदी, ४.४३ प्रतिशतले मुल, कुवा र ०.७४ प्रतिशतले मुल, आकाशेपानी पानी प्रयोग गर्ने गरेको पाइयो ।

तालिका नं : ७ वडागत रुपमा खानेपानी प्राप्त घरधुरी र जनसंख्या विवरण

पाईप प्रणली खानेपानी धारा					सुरक्षित स्रोत : टयूबेल, मुल, आकासेपानी		असुरक्षित स्रोत : टयूबेल, मुल, कुवा		सतही पानी : पोखरी, ताल, खोला, नदी	
वडा न	घरधुरी	जनसंख्या	घरधुरी	जनसंख्या	घरधुरी	जनसंख्या	घरधुरी	जनसंख्या	घरधुरी	जनसंख्या
१	८	७९	८	७९	०	०	०	०	०	०
२	२०	१२६	२०	१२६	०	०	०	०	०	०
३	१३	९०	१२	८४	०	०	०	०	१	६
४	१६	१३७	१५	१२७	०	०	०	०	१	१०

५	२०	१५१	१६	१२०	०	०	३	२१	१	१०
६	६०	४७७	५१	४०३	०	०	१	८	८	६६
७	७४	५५४	५४	३९९	२	२१	४	३२	१४	१०२
८	४२	२८३	३७	२४७	०	०	३	२०	२	१६
९	१८	१०९	१६	१०२	०	०	१	४	१	३
जम्मा	२७१	२००६	२२९	१६८७	२	२१	१२	८५	२८	२१३

श्रोत : NWASH,घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.१.२ खानेपानीको पर्याप्तता नमुना घरपरिवार सर्वेक्षणमा पानीको पर्याप्तताको सर्वेक्षण गर्दा सबै कामका लागि पानी पुग्ने घरपरिवार ४१.२४ प्रतिशत, पिउन, भान्सा तथा सरसफाइ गर्नका लागि पुग्ने घरपरिवार २३.६७ प्रतिशत, पानी पिउनका लागि मात्र पुग्ने परिवार २४.२ प्रतिशत, पिउनु र भान्छाको कामका लागि मात्र पुग्ने घरपरिवार ८.५६ प्रतिशत परिवार, भने २.३३ प्रतिशत परिवारलाई खानेपानी नपुगेको अवस्था छ।

चित्र नं ३.१.२ खानेपानीको पर्याप्तता

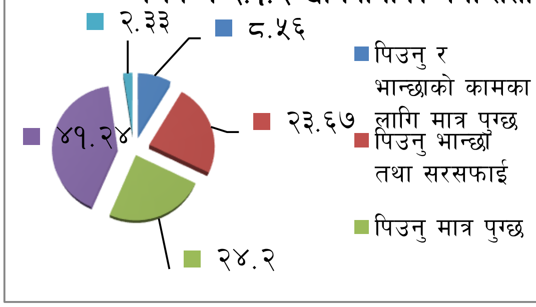

३.१.३ नगरपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको स्तर

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (२०७४-२०८७) का आधारमा खानेपानी सेवाको स्तर वर्गीकरण गर्दा खानेपानीप्राप्त गर्ने घरपरिवार र जनसंख्याको प्रक्षेपण निम्नानुसार रहेको छ।

तालिकानं ८ : खानेपानीको स्तर (दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा)

	वञ्चित (Unreach)	निम्न (Limited)	आधारभूत (Basic)	मध्यम (Medium)	उच्च (Higher)
प्रतिशत(जनसंख्या)	११.४३	३.३२	७२.६९	१२.५६	०
घरपरिवार	३५८	१०४	२२७४	३९३	०
जनसंख्या	१९६९	५७२	१२५२२	२१६४	०

श्रोत : NWASH,घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रगत विकास योजना अनुरुप खानेपानी सेवाको स्तरलाई निम्न बमोजिम बर्गिकरण गरेको पाइन्छ। जसलाई तलको तालिकामा स्पष्टरुपमा उल्लेख गरिएको छ।

सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थापन गरिएको खानेपानी**(Safely Managed)**: आधारभूत खानेपानी श्रोत जुन घर परिसर भित्र जतिवेलापनि उपलव्ध छ र दिसाजन्य तथा अन्य प्रमुख रासायनिक प्रदुषणवाट (जस्तै Arsenic) मुक्त छ ।

आधारभूत खानेपानी सेवा (Basic Service): सुधारिएको खानेपानीको श्रोत, पानी संकलन समय ३० मिनेट भन्दा कम लाग्ने ।

सिमित खानेपानी सेवा (Limited Service): खानेपानीका असुरक्षित श्रोत र पानी संकलन समय ३० मिनेट भन्दा वढि लाग्ने ।

असुरक्षित खानेपानी सेवा (Unsafe Service/ No Service) : सतही पानीको श्रोत

स्रोत : Joint Monitoring program

तालिका नं : ९ खानेपानी सेवाको स्तर वर्गिकरण

परिमितिहरु		सेवाको स्तर			
		निम्न	आधारभूत	मध्यम	उच्च
आवश्यकता	परिमाण (एल पि सि डी)	२५(४५	४५(६५	६५(१००	१००/१५०
	स्वच्छता	नभएको क	सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता संभव, कपडा धुन नुहाउन अपुग	सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सुनिश्चित, कपडा धुन र नुहाउन पनि सुनिश्चित	सबै स्वच्छताका आवश्यकताहरु पुरा हुन
गुणस्तर		पिउन योग्य	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक (ग्रामिण मापदण्ड) पुरा गर्छ	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ	राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ
	शुलभ पहुँच	२५% भन्दा कम उपभोक्ताले निजि धारा जडान	२५% भन्दा बढि उपभोक्ताले निजि धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजि धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजि धारा जडान गरेका
विश्वसनियता	वितरण अवधि घण्टा र दिन		८ घण्टा (अधिक माग समयमा)	१२ घण्टा दिनको समयमा	२४ घण्टा
	निरन्तरता		एक महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध	तिन महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध	बाह्र महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध
लचकता			अबरुद्ध सेवा २ दिन भित्र सुचारु हुने	अबरुद्ध सेवा १ दिन भित्र सुचारु	अबरुद्ध सेवा १ दिन भित्र सुचारु

अधिक माग धान्ने क्षमता			अचानक १०५ अधिक माग धान्ने	अचानक १०५ अधिक माग धान्ने
सेवा सन्तुष्टि स्तर	नगरेको	नगरेको	७५५	९०५

३.१.४ खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको आवस्था :

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका ९४ खानेपानी आयोजना मध्ये ९३ वटा खानेपानी आयोजनाहरु ग्राभिटी सिस्टम रहेका छन भने एक वटा खानेपानी योजना विद्युतिय लिफटीङ सिस्टमको रहेको छ। उक्त आयोजनाहरुको श्रोतमा ८९ वटा खानेपानी आयोजनाको श्रोत मुल, ८ वटा खानेपानी आयोजनाको श्रोत खोला रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी २ वटा खानेपानी आयोजनाको श्रोत र मूल र नदि मिश्रीत रहेको छ। यस नगरपालिकाका खानेपानी आयोजनाहरुमा पानी बर्ष भरी प्रवाह भएका ८३ वटा आयोजना रहेका छन। त्यसैगरी ११ देखि १२ महिना सम्म पानी प्रयाप्त हुने ६ र ११ महिना भन्दा कम पानी प्रवाह हुने आयोजना १० रहेका छन। नगरमा रहेका आयोजनाहरु मध्ये ६२ वटा खानेपानी आयोजनाको श्रोत सबै प्रकारका विपदबाट संरक्षित रहेका छन भने ३७ वटा खोपानीका स्रोतहरु जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका छन। खानेपानी आयोजनाको प्रकार र नियमितताको अवस्थालाई विस्तृत रुपमा तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. : १० खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको अवस्था ।

वडा नं	खानेपानी आयोजनाको संख्या	आयोजनाको प्रकार				श्रोतको प्रकार			पानीको बहावको नियमितता			श्रोत संरक्षणको अवस्था	
		ग्राभिटी	बिद्युतिय लिफ्टिङ	सौर्य लिफ्टिङ	कुवा	मुल	खोला	नदी	बर्षभरी	११-१२ महिना सम्म	११ महिना भन्दाकम	सबै किसिमले संरक्षित	जोखिममा
१	४	४	०	०	०	५	०	०	२	२	१	४	१
२	६	६	०	०	०	६	०	०	४	२	०	२	४
३	६	६	०	०	०	६	०	०	५	०	१	३	३
४	८	८	०	०	०	१०	०	०	१०	०	०	६	४
५	९	९	०	०	०	९	०	०	७	०	१	९	०
६	१४	१४	०	०	०	१३	२	०	१४	१	०	९	६
७	२२	२१	१	०	०	२०	३	०	२१	१	१	१२	१०
८	१८	१८	०	०	०	१४	३	२	१४	०	५	१३	६
९	७	७	०	०	०	६	०	०	६	०	१	४	३
जम्मा	९४	९३	१	०	०	८९	८	२	८३	६	१०	६२	३७

३.१.५ वडागत रुपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरी

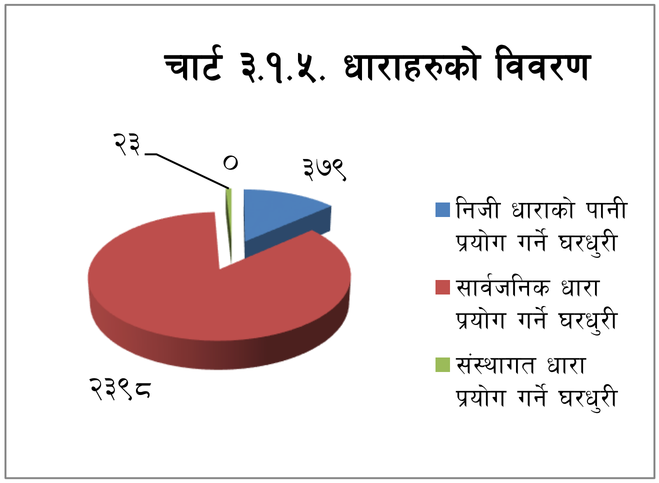

बडिमालिका नगरपालिकामा हाल अस्तीत्वमा रहेका तथा सञ्चालनमा भएका ९४ वडा खानेपानी आयोजनाहरु मध्ये सबैभन्दा बढी २२ वटा खानेपानी आयोजनाहरु वडा नं ७ मा र सबैभन्दा कम अर्थात् ४ वटा आयोजना वडा नं १ मा रहेको पाइन्छ । त्यसै गरी नीजि धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी ३७९ र सार्बजनिक धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी २३९८ रहेका छन् भने संस्थागत धारा प्रयोग गर्ने घरधुरी २३ वटा रहेका छन । यस नगरपालिकामा २० वटा खा.पा.आयोजनाहरु निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका र योजना सम्पन्न पश्चात् १७५६ घरधुरी लाभान्वित हुने देखिन्छन् । यसै गरी २४ वटा वस्तीको ५६५ घरधुरीमा हालसम्म खानेपानीको पहुँच पुग्न सकेको छैन । बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं ११ : वडागत रुपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

वडा नं	जम्मा घरधुरी	खानेपानी आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरीको संख्या				निर्माणाधिन खानेपानी आयोजनाको अवस्था		कैफियत
			नीजि धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	सार्वजनिक धारा प्रयोग गर्ने घरधुरी	संस्थागत धारा प्रयोग संख्या	जम्मा घरधुरी	खानेपानी आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरीको संख्या	
१	३८४	४	३	१६६	१	१७०	११	६८२	
२	२१६	६	१	१४६	०	१४७	०	०	
३	१८३	६	४	१६०	०	१६४	०	०	
४	१६८	८	७	११०	०	११७	१	८२	
५	२४०	९	१	२०७	१	२०९	३	४२०	
६	२२७	१४	१२	४१४	२	४२८	०	०	
७	२१२	२२	५३	५१४	१	५६९	०	०	
८	५९०	१८	२४९	४९५	१८	७६३	१	३८०	
९	५०९	७	४९	१८६	०	२३५	४	२१२	
जम्मा	३१२९	९४	३७९	२३९८	२३	२८०२	२०	१७५६	

श्रोत : NWASH,घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.१.६ योजनाको आयुको आधारमा खानेपानी आयोजनाको संख्या : नगर क्षेत्रमा विगतदेखि हालसम्म निर्माण भएका ९४ वटा खानेपानी आयोजना मध्ये ९४ वटै खानेपानी आयोजना मात्र हाल सम्म सञ्चालनमा रहेका छन । ४२ वटा आयोजना ० देखि ५ बर्ष सम्म, २१ वटा आयोजनाहरु ६ देखि १० बर्ष सम्म, १३ वटा आयोजनाहरु ११ देखि १५ बर्ष सम्म, ५ वटा आयोजनाहरु १६ देखि २० बर्ष सम्म र १३ वटा आयोजनाहरु २० बर्ष भन्दा माथि दिगो रुपमा सञ्चालन हुदै आइरहेका छन् । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं १२ : योजनाको आयुको आधारमा वडागत रुपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

वडा नं	खानेपानी आयोजनाको कुल संख्या	कुल लाभान्वित घरधुरी	०-५ बर्ष		६-१० बर्ष		११-१५ बर्ष		१६-२० बर्ष		२० बर्ष भन्दा माथि	
			आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी
१	४	१७०	२	३०	०	०	०	०	०	०	२	१४०
२	६	१४७	२	८	०	०	०	०	२	११३	२	२६
३	६	१६४	२	४८	०	०	३	७०	०	०	१	४६
४	८	११७	४	६०	२	९	०	०	०	०	२	४८
५	९	२०९	५	२२	२	११६	२	७१	०	०	०	०
६	१४	४२८	७	२४०	४	१४०	०	०	१	६	२	४२
७	२२	५६९	८	१४९	७	१६८	४	१४९	१	१४	२	८९
८	१८	७६३	७	७७	५	७६	३	६७	१	५४	२	४८९
९	७	२३५	५	८८	१	७८	१	६९	०	०	०	०
	९४	२८०२	४२	७२२	२१	५८७	१३	४२६	५	१८७	१३	८८०

३.१.७ मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको कार्यक्षमता तथा सुचारुपन(Functionality status)

बडिमालिका नगरपालिका भरि संचालनमा रहेका खानेपानी योजनाहरूको संचालनको अवस्थाको आंकलन NWASH MIS बाट प्राप्त तथ्यांक विश्लेषणका आधारमा गरिएको छ । तालिकामा दिइएको सुचारुपनको प्राप्ताकंका आधारमा हेर्दा यस नगरपालिका अन्तरगतका ४२ वटा ओजना उच्च जोखिमम छन, ४२ वटा जोजना कमा जोखिमा छन भने १० वटा योजना केहि जोखिममा रहेका छन ।

प्राप्ताकंका आधारमा योजनाहरुको दिगोपनाका वर्गिकरण	
जम्मा प्राप्ताक	सुचारुपनका लागि जोखिमको स्तर
७० भन्दा बढि	कम जोखिम वा जोखिममा छैन
६० देखि ७०	केहि जोखिम
६० भन्दा कम	बढि जोखिम

मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको कार्यक्षमता तथा सुचारुपन (Functionality status)

बडिमालिका नगरपालिका भरि संचालनमा रहेका ९४ वटा खानेपानी योजनाहरूको सूचारुपनाको अवस्थाको आंकलन NWASH MIS वाट प्राप्त तथ्यांक विश्लेषणका आधारमा गरिएको छ । तालिकामा दिइएको सुचारुपनको अवस्था हेर्दा ४ वटा खानेपानी आयोजना राम्रोसंग सञ्चालित छन् भने ७६ वटा खानेपानी आयोजना सामान्य मर्मत गर्नुपर्ने, १२ वटा खानेपानी योजना बृहत् मर्मत गर्नुपर्ने देखिन्छन् भने बांकी २ वटा आयोजनाहरू पुर्ननिर्माण गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेका छन् ।

चित्र नं ३.४ खानेपानी आयोजनाहरूको सुचारुपनको अवस्था

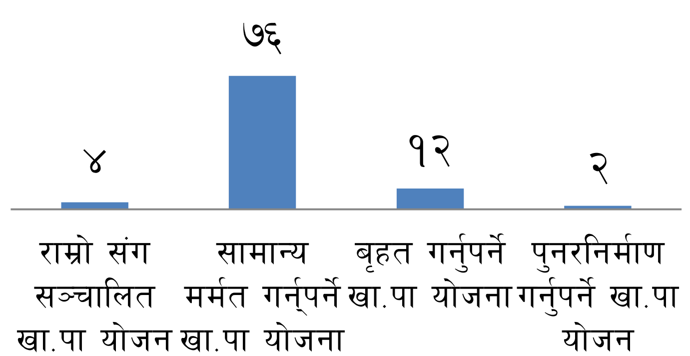

३.१.८ खानेपानी आयोजनाहरूको ईन्टेक लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्था:

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका कुल ९४ वटा खानेपानी आयोजना अन्तरगत रहेका १०० वटा इन्टेक निर्माण भएको र उक्त निर्माण भएका इन्टेक मध्ये ३५ वटा राम्रो अवस्थामा रहेका, ५ वटा इन्टेक सामान्य मर्मत सुधार गर्नुपर्ने, ४६ वटा इन्टेकको बृहत् मर्मत सुधार गर्नुपर्ने र बाँकी ११ वटा इन्टेकमा पुन निर्माणको आवश्यकता छ । यसै गरी ६५ वटा खानेपानी आयोजनामा आर.भी.टी.निर्माण भएकोमा ३८ वटा आर.भी.टी.राम्रो अवस्थामा रहेका, १० वटा आर.भी.टी.सामान्य मर्मत सुधार गर्नुपर्ने, १७ वटा आर.भी.टी. बृहत् मर्मत सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसै गरी पाइपलाइनलाई पनि मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । ९४ वटा खानेपानी आयोजनामा कुल ८०० वटा धारा निर्माण भइ हाल १९० वटा धारा राम्रोसंग सञ्चालनमा रहेका, ५३ वटा धारामा सामान्य मर्मत सुधार गर्नुपर्ने, २१६ वटा धारामा बृहत् मर्मत सुधारको आवश्यकता छ भने ३१८ वटा धाराको पुन निमार्ण गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । यस सम्बन्धि वडा स्तरीय विस्तृत विवरण अनुसुचि २ राखिएको छ ।

तालिका नं १३ : खानेपानी आयोजनाहरूको ईन्टेक लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थाको विवरण

विवरण	ईकाई	संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधारको आवश्यकता	बृहत् मर्मत सुधारको आवश्यकता	पुनर्निर्माणको आवश्यकता
ईन्टेकको अवस्था	वटा	१००	३५	५	४६	११
आर.भी.टी.को अवस्था	वटा	६५	३८	१०	१७	०
पाईपलाइनको अवस्था	कि.मि	१३४६	८६९	११५	३१५	८३९
धाराको अवस्था	वटा	८००	१९०	५३	२१६	३१८

३.१.९ खानेपानी आयोजनाहरूको संचालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्थाः

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका कुल ९४ वटा खा.पा. आयोजना मध्ये १८ वटा खा.पा. आयोजनामा सक्रिय उपभोक्ता समिति भएका, ३१ वटा आयोजना जलश्रोत समितिमा दर्ता भएका, ६ वटा आयोजनामा मर्मत सम्भार कार्यकर्ताको ब्यबस्था भएका, १ वटा मात्र खा.पा.आयोजनामा पानी महशुलको ब्यबस्था भएको, १ वटा खा.पा.आयोजनामा मर्मत सम्भार औजारको ब्यबस्था भएको र ५३ वटा खा.पा. आयोजनामा संचालन तथा मर्मत सम्भार कोषको ब्यबस्था छ ।

चित्र नं ३.१.९ खानेपानी आयोजनाहरूको संचालन तथा मर्मत सम्भारको अवस्थाः

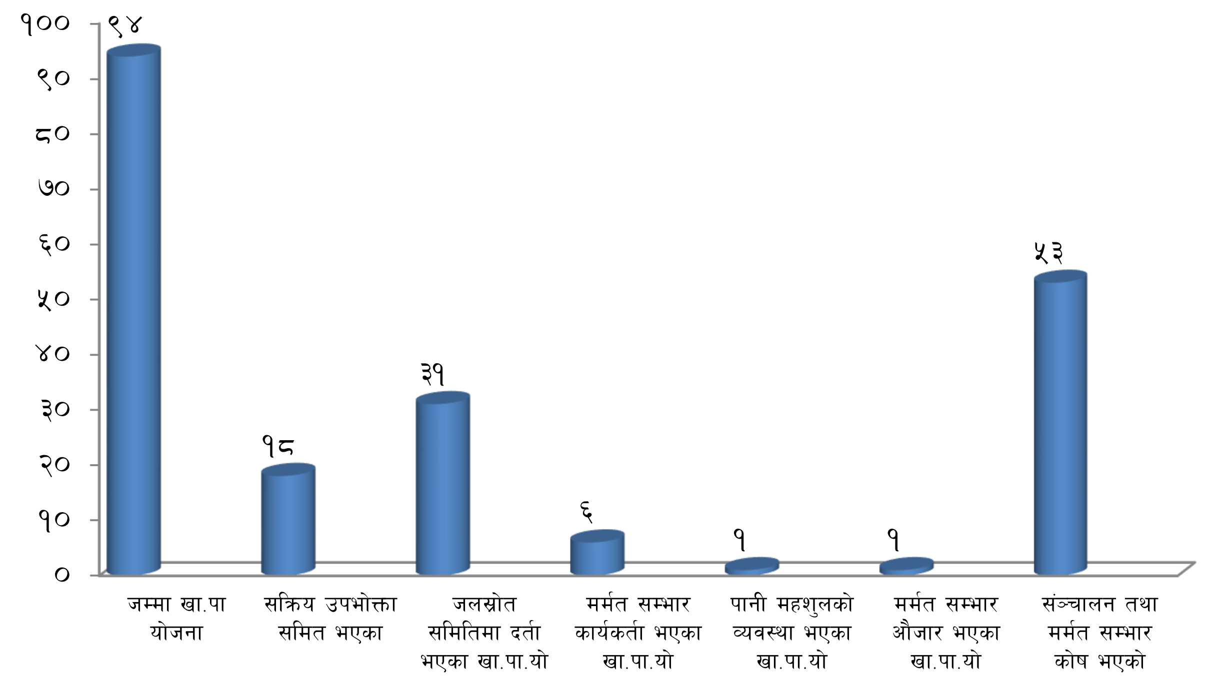

श्रोत : NWASH, खा.पा.आ. सर्वेक्षण २०७६

३.१.१० खानेपानी प्रणालीहरूको दिगोपना (Sustainability status)

बडिमालिका नगरपालिकाभित्र संचालनमा आएका ९४ वटा खानेपानी आयोजनाहरूको संस्थागत दिगोपना अध्ययन गरिएको थियो । जम्मा ४२ वटा खानेपानी आयोजनाहरू कम जोखिम वा जोखिममा छैनन्, १० वटा खानेपानी आयोजनाहरु केहि जोखिममा छन् भने ४२ वटा खानेपानी आयोजनाहरुमा बढी जोखिममा रहेका छन्।

प्राप्ताकंका आधारमा योजनाहरूको दिगोपनाका वर्गिकरण

- ७० भन्दा बढिः कम जोखिम वा जोखिममा छैनन्
- ६० देखि ७०ः केहि जोखिम
- ६० भन्दा कमः बढि जोखिम

तालिका नं १४ : खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपनाको अवस्था:

वडा नं.	खा.पा.आ.हरुको कुल संख्या	सूचारुपनामा जोखिम नभएका/कम जोखिम भएका आयोजनाहरुको संख्या (अंक ७० भन्दा बढी)	केहि जोखिम भएका आयोजनाहरुको संख्या (अंक ६०-७०)	उच्चजोखिम भएका आयोजनाहरुको संख्या (अंक ६० भन्दा कम)	कैफियत
१	४	२	१	१	
२	६	२	१	३	
३	६	१	१	४	
४	८	७	०	१	
५	९	३	२	४	
६	१४	५	१	८	
७	२२	१२	२	८	
८	१८	७	१	१०	
९	७	३	१	३	
जम्मा	९४	४२	१०	४२	

श्रोत : NWASH, सर्वेक्षण २०७६

३.१.११ निर्माणाधिन खानेपानी प्रणालीहरू

बडिमालिका नगरपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालयबाट निर्माण गरिने २० वटा खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरू निर्माणाधिन रहेको छ । उपभोक्ता समित दर्ता तथा योजनाको निर्माण कार्य जारी रहेको छ ।

तालिका : १५ निर्माणाधिन खानेपानी प्रणालीहरूको विवरण

क सं	योजनाको नाम	लाभान्वित क्षेत्र	प्रकार	वडा नं	प्रस्तावित लाभान्वित				कैफियत
					घर	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	कोल्ठय खा.खा.यो	दलित टोल	ग्राभिटी	४	८२	६०	४१	१०१	
२	डिम्मर खा.पा.यो	दलित टोल	ग्राभिटी	५	११८	२३६	५९	२९५	
३	कुलीमुल खा.पा.यो	भोखुडा	ग्राभिटी	५	१८०	२९२	९०	३८२	

४	टाठापानी खा.पा.यो	सितलटोल	ग्राभिटी	५	१२२	२४४	६१	३०५	
५	झाउरे खा.पा.यो	खर्से खाड	ग्राभिटी	८	३८०	५	११५	१२०	
६	मघिगाँउ पा.ाि.यो	जुयाल	ग्राभिटी	१	२५०	०	१२५	१२५	
७	काउछाडी खा.पा.यो	घाघर टोल	ग्राभिटी	१	२०	५०	१०	६०	
८	दबघर खा.पा.यो	घाघर टोल	ग्राभिटी	१	१२	१८	६	२४	
९	घागर खा.पा.यो	घाघर टोल	ग्राभिटी	१	७८	१२	३९	५१	
१०	खाडीघाड खा.पा.यो	थली	ग्राभिटी	१	१२	१२	६	१८	
११	सेलाघाट खा.पा.यो	सेलघाट	ग्राभिटी	९	४०	५३	२०	७३	
१२	बडुवाबाडा खा.पा.यो	बडुवालबाडा	ग्राभिटी	९	०	५६	०	५६	
१३	माछैन खा.पा.यो	मछैटोल	ग्राभिटी	९	०	४६	०	४६	
१४	चौराठ खा.पा.यो	सल्लेना	ग्राभिटी	९	१७२	३१७	८६	४०३	
१५	काफलीखोला खा.पा.यो	सल्लेना	ग्राभिटी	१	१५८	२०१	७९	२८०	
१६	तल्ल खानेपानी	सल्लेना	ग्राभिटी	१	०	०	०	०	
१७	तल्ला शिर्पे खा.पा.यो	सल्लेना	ग्राभिटी	१	०	०	०	०	

१८	माझपाटा खा.पा.यो	पाटा	ग्राभिटी	१	६६	११७	३३	१५०	
१९	माथिल्लापाटा खा.पा.यो	माथिलला पाटा	ग्राभिटी	१	६२	१२४	३१	१५५	
२०	आप्राडी खा.पा..यो	रनलेखा	ग्राभिटी	१	२४	०	१२	१२	
जम्मा					१७७६	१८४३	८१२	२६५५	

स्रोत : NWASH सर्वेक्षण २०७३

३.१.१२ खानेपानीको गुणस्तर अवस्था

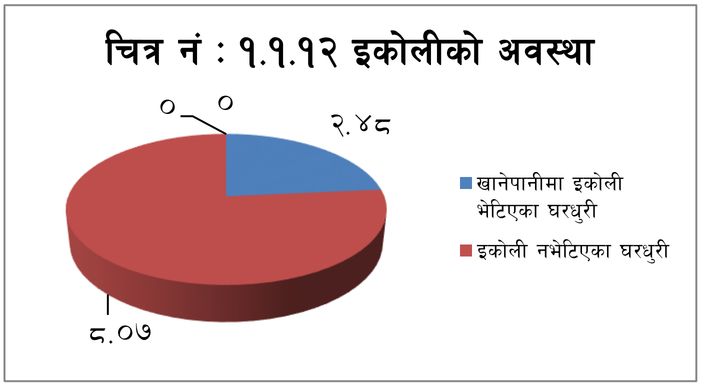

यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका घरधुरीमा पानीको गुणस्तर जाँच गर्ने गरिएको छैन । तर खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना निर्माण गर्ने क्रममा गरिएको सर्वेक्षण तथा मैखिक प्रश्न गर्दा अझै पनि ग्रामिण स्तरमा खुल्ला रुपमा दिशा गर्ने भएकोले खानेपानी योजना अन्तरगतका इन्टेक, आर.भि.टी का साथै धारामा समेत इकोली रहेको सर्वेक्षणबाट देखिन्छ । यस नरपालिका अन्तरगतका २.४८ प्रतिशत घरपरिवारले प्रयोग गरेको खानेपानीमा इकोली रहेको तथा ८०.०७ प्रतिशत घरपरिवारले प्रयोग गरेको पानीमा इकोली नरहेको सर्वेक्षणबाट देखिन्छ ।

३.१.१३ खानेपानीको गुणस्तर

चित्र नं ३.१.१३ खानेपानीको गुणस्तर तथा पानी शुद्धिकरणको अवस्था

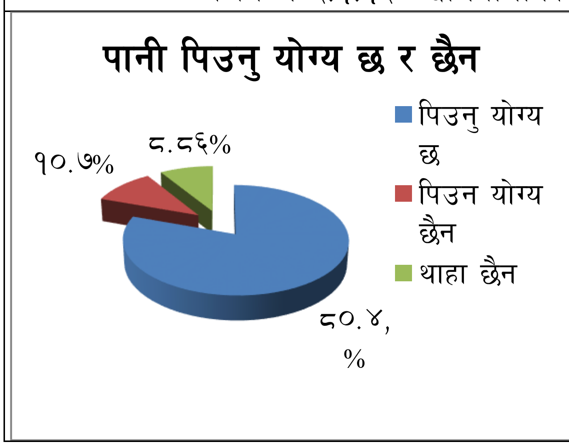

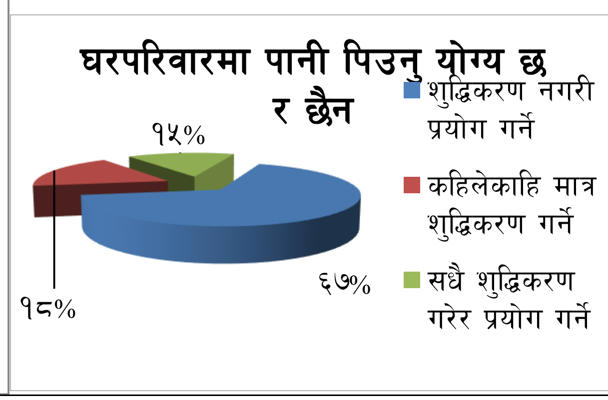

खानेपानी पिउन योग्य छ छैन भनी गरिएको सर्वेक्षणमा ८०.४ प्रतिशत घरपरिवारले पिउन योग्य छ , १०.७ प्रतिशत परिवारले पिउन योग्य छैन भने ८.८६ प्रतिशत परिवारले थाहा छैन भन्ने जवाफ दिएका

थिए । तर त्यस्तै खानेपानीपिउन भन्दा पहिले शुद्धीकरण गरिन्छ कि गरिदैन भनि गरिएको धारणा सर्वेक्षणमा ६७ प्रतिशत घर परिवारले पानी शुद्धीकरण नगरी प्रयोग गर्ने गरेका, १८ प्रतिशत घरपरिवारले पानी कहिले कांहि मात्र शुद्धीकरण गरेर प्रयोग गर्ने गरेको पछ भने सधैं शुद्धीकरण गरेर प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत १५ रहेको देखिन्छ ।

३.१.१४ हाल सम्मा खानेपानी पहुँच नपुगेका बस्तीहरुको विवरण

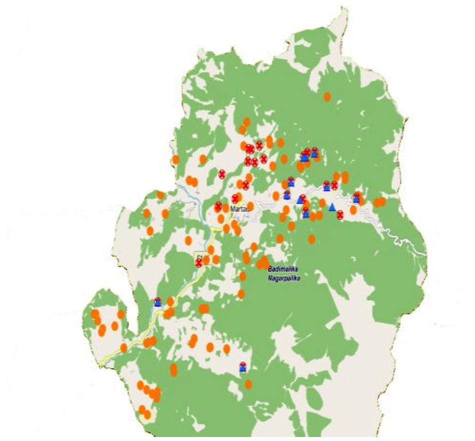

बडिमालिका नगरपालिकाका ९ वटा वडामा कुल ८५ बस्ती रहेको र उक्त बस्ती मध्ये वटा बस्तीमा ६१ पाइप प्रणालीद्धारा खानेपानीको पहुँच पुगेको देखिन्छ भने बाँकी २४ वटा बस्तीका ५६५ घरधुरीमा हालसम्म खानेपानीको पहुँच पुग्न सकेको छैन । जसमा १०४ घरधुरी दलित, १० घरधुरी जनजाति र ४५१ घरधुरी ब्राम्हण क्षेत्री जातिको रहेका छन् । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं १६ :खानेपानीको पहुँच नपुगेका बस्ती र घरधुरीको विवरण

सि.न.	बस्तीको नाम	जम्मा घरधुरीहरु	दलित घरधुरी	जनजाति घरधुरी	ब्राम्हण /क्षेत्री घरधुरी	कैफियत
१	घागर	५२	०	०	५२	
२	रवा	१५	०	०	१५	
३	शार्की टोल	१२	१२	०	०	
४	पिपल टोल	८	०	०	८	
५	मुसीगाँउ	४०	१०	०	३०	
६	घोगाली	३०	०	०	३०	
७	सेर गाँउ	३०	०	०	३०	
८	बडुवालबाडा	३०	०	०	३०	
९	चौराठा	८५	२०	५	६०	
१०	ओदाल	१०	०	०	१०	
११	ढोकदिना, गौडा	४	०	०	४	
१२	बकेजुल	३५	०	५	३०	
१३	दानचौर	९	७	०	२	
१४	राजातोली पारि बगड	६४	०	०	६४	
१५	चुथी बजार	१९	५	०	१४	
१६	पोखारा	११	०	०	११	

१७	सिराडी	२७	२७	०	०	
१८	खिरीडाबिडा	१७	०	०	१७	
१९	रुपौन	१०	२	०	८	
२०	हलेडी	१५	५	०	१०	
२१	तल्लापलान	१०	१०	०	०	
२२	अहान लेक	११	०	०	११	
जम्मा		५६५	१०४	१०	४५१	

श्रोत : NWASH, सर्वेक्षण २०७६

३.२ शैक्षिक संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था :

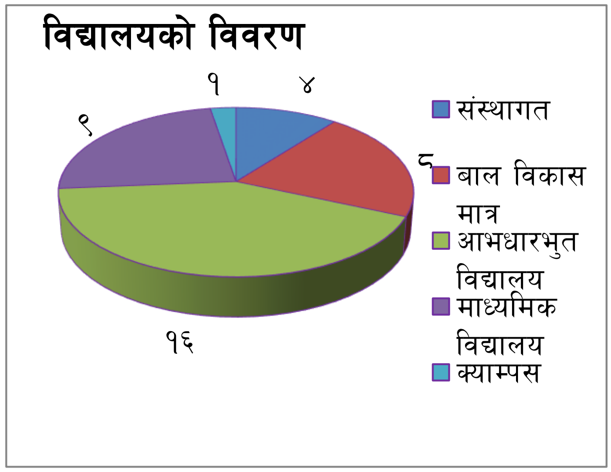

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका ३४ वटा विद्यालय तथा बालविकास केन्द्रहरुमा विद्यालय संख्या, विद्यार्थी संख्या, शिक्षक कर्मचारी तथा शैक्षिक संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता को अवस्थालाइ यहा विश्लेषण गरिएको छ ।

३.२.१ बिद्यालय, बिद्यार्थी, शिक्षक तथा कर्मचारी :

यस बडिमालिका नगरपालिका मा जम्मा ३४ वटा विद्यालय तथा बाल विकास केन्द्र रहेका छन जसमा सामुदायिक ३० र ४ वटा संस्थागत बिद्यालयहरु छन् । ८ वटा अलग्गै बाल विकास केन्द्र, १६ वटा आधारभूत तहको बिद्यालय, ९ वटा माध्यामिक तहको बिद्यालय रहेका छन । यी विद्यालयहरुमा कुल ८१४१ बिद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् जसमध्ये ३६८६ छात्रा र ४४५५ छात्र रहेका छन । विद्यालयहरुमा २७७ जना महिला शिक्षक र कर्मचारी तथा १०२ पूरुष शिक्षक रकर्मचारी रहेका छन । यी सम्पूर्ण बिद्यालयहरुमा प्रयाप्त खानेपानी तथा सरसफाइको सुविधा पुग्न सकेको छैन । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं : १७ विद्यालयको विवरण

वडा नं.	विद्यालय विवरण			तह					विद्यार्थी संख्या			शिक्षक तथा कर्मचारी संख्या		
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	बाल शिक्षा मात्र	आधारभुत तह (कक्षा ८ सम्म)	मावि तह	क्याम्पस/कलेज	जम्मा	छात्रा	छात्र	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	४	०	४	१	२	१	०	४	२९९	३२७	६२६	३२	१०	४२
२	३	०	३	०	२	१	०	३	२०५	१८१	३८६	१३	६	१९
३	१	१	२	०	१	१	०	२	१३२	१४७	२७९	१४	२	१६
४	२	१	३	१	२	०	०	३	९३	१०५	१९८	७	७	१४
५	१	०	१	०	०	१	०	१	१९९	१९६	३९५	११	३	१४
६	६	०	६	४	१	१	०	६	४५३	३९२	८४५	२५	८	३३
७	५	०	५	१	३	१	०	५	३६०	२९९	६५९	४१	११	५२
८	७	१	८	१	३	३	१	८	१५४०	२१६२	३७०२	१०८	४२	१५०
९	१	१	२	०	२	०	०	२	४०५	६४६	१०५१	२६	१३	३९
जम्मा	३०	४	३४	८	१६	९	१	३४	३६८६	४४५५	८१४१	२७७	१०२	३७९

३.२.२ विद्यालयहरुको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति (तारा पद्धती) :

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका ३४ वटा बिद्यालय तथा बाल विकास केन्द्र मध्ये तारे पद्धति अनुरुप मुल्याङ्कन गर्दा ३२ वटा अर्थात बिद्यालयले १ ताराको सूचक प्राप्त गरेका, २ वटा बाल विकास केन्द्रले कुनैपनि तारा प्राप्त गरेका छैनन । बाँकी विस्तृत विवरण तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

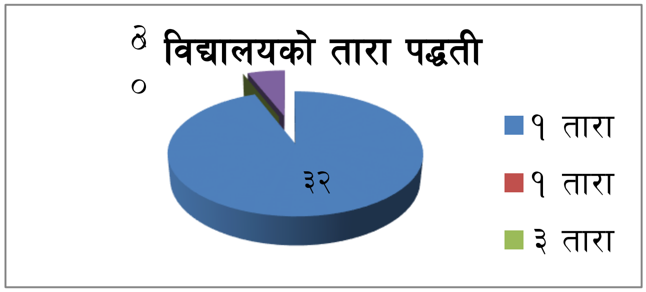

तालिका १८ : विद्यालयहरुको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति (तारा पद्धती) को विवरण

वडा नं.	विद्यालय विवरण			तारा स्तर				
	सामुदायिक	**संस्थागत**	**जम्मा**	**१ तारा**	**२ तारा**	**३ तारा**	**कुनै तारा नभएका**	**जम्मा**
१	४	०	४	४	०	०	०	०
२	३	०	३	३	०	०	०	०
३	१	१	२	२	०	०	०	०
४	२	१	४	४	०	०	०	०
५	१	०	१	१	०	०	०	०
६	६	०	६	६	०	०	२	०
७	५	०	५	५	०	०	०	०
८	७	१	८	५	०	०	०	०
९	१	१	२	२	०	०	०	०
जम्मा	३०	४	३४	३२	०	०	२	०

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.२.३ विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था

शैक्षिक संस्थाको हकमा कुल विद्यालय तथा वाल बिाकस केन्द्र गरी ३४ वटा विद्यालयहरू मध्ये २४ वटा अर्थात ७०.५८ प्रतिशत बिद्यालयमा मात्र खानेपानी को नियमित सुविधा रहेको देखिन्छ । त्यस्तै १० वटै अर्थात २९.४१ प्रतिशत विद्यालयको खानेपानीको सुरक्षित श्रोत भएको, १९ वटा अर्थात् ५५.८८ प्रतिशत बिद्यालयमा खानेपानी भण्डार सुविधा भएको, ६ वटा अथवा १७.६४ प्रतिशत बिद्यालयले खानेपानीको सुद्धिकरण गरि प्रयोग गर्ने गरेको, ४ वटा अथवा ११.७६ प्रतिशत बिद्यालयले खानेपानीको नियमित गुणस्तर परिक्षण गर्ने गरेको देखिन्छ । गुणस्तरको परिक्षण को नतिजाले पिउनयोग्य तथा सूरक्षित रहेका विद्यालय ६ वटा अर्थात ११.४२ रहेका छन । वडागत विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ ।

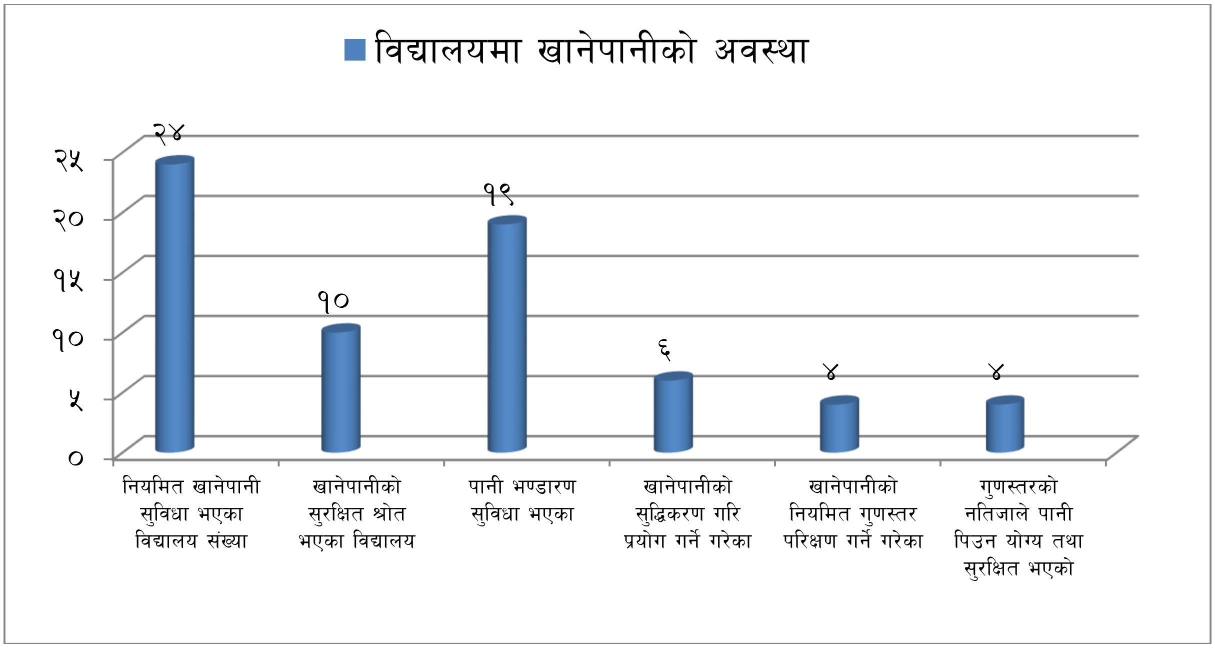

तालिका १९ : वडागत विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था

वडा नं.	नियमित खानेपानी सुविधा भएका विद्यालय संख्या	खानेपानीको सुरक्षित श्रोत भएका विद्यालय	पानी भण्डारण सुविधा भएका	खानेपानीको सुद्धिकरण गरि प्रयोग गर्ने गरेका	खानेपानीको नियमित गुणस्तर परिक्षण गर्ने गरेका	गुणस्तरको नतिजाले पानी पिउन योग्य तथा सुरक्षित भएको
१	४	२	४	१	१	१
२	३	२	१	०	०	०
३	१	२	२	०	१	०
४	१	१	१	१	०	०
५	१	१	०	०	०	०
६	५	१	३	०	०	०
७	२	०	२	०	१	१
८	६	०	५	३	१	२
९	१	१	१	१	०	०
जम्मा	२४	१०	१९	६	४	४

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.२.४ विद्यालयहरुमा शौचालयको अवस्था

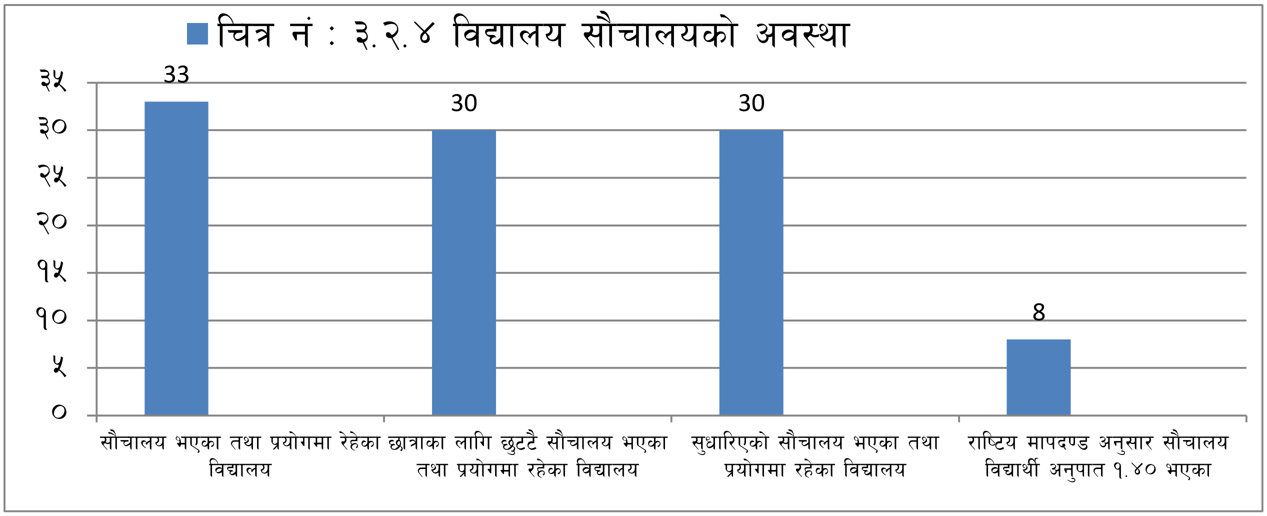

श्रोत : NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

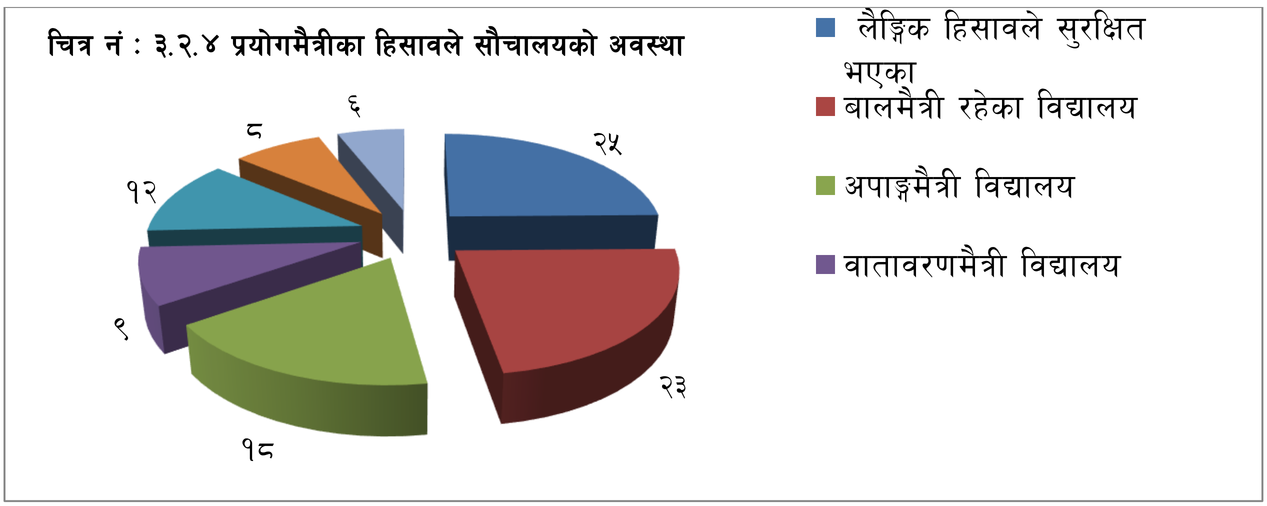

श्रोत :NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

बडिमालिका नगरपालिकाका सामुदायिक र संस्थागत गरी कुल ३४ वटा बिद्यालय र बाल विकास केन्द्र मध्ये ३३ वटा (९७.०६ प्रतिशत) बिद्यालयमा शौचालयको सुविधा रहेको छ भने ३० (८८.२३ प्रतिशत) वटा बिद्यालयमा छात्राका लागि छुट्टै शौचालयको ब्यबस्था रहेको छ। यस नगरपालिका का ३० (८८.२३ प्रतिशत) वटा बिद्यालयमा पानी सहितको सुधारिएका शौचालय छन् भने ८ वटा छात्रा र ७ वटा छात्र शौचालय राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप ४० बिद्यार्थीको अनुपातमा शौचालय रहेका देखिन्छ । २५ वटा बिद्यालयका शौचालय लैगिंकमैत्री, २३ वटा बिद्यालयका शौचालय बालमैत्रि, १८ वटा बिद्यालयका शौचालय अपागंतामैत्री र ९ वटा बिद्यालयका शौचालय वातावरण मैत्री रहेका छन्। १२ वटा (३५.२९ प्रतिशत) बिद्यालयमा छात्रा युरीनल, ८ वटा (२३.५२ प्रतिशत) बिद्यालयमा छात्र युरीनलको ब्यबस्था छ भने ६ वटा (१७.६४ प्रतिशत) बिद्यालयमा छात्राहरु महिनावारी भएको बेलामा स्यानीटरी प्याड ब्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटरको ब्यबस्था छ । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २० : वडागत विद्यालयहरुमा शौचालयको अवस्था विवरण

वडा नं	शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	छात्राका लागि छुट्टै शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	सुधारिएको शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार शौचालय विद्यार्थी अनुपात (१:४०) भएका		शौचालय प्रयोगकर्ता मैत्री भएका				यूरीनल सुबिधा भएका विद्यालय संख्या		स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्न इन्सीनेटर भएका
				छात्रा	छात्र	लैगिंक हिसावले सुरक्षित भएका	बालमैत्रि रहेका विद्यालय	अपागंतामैत्री रहेका विद्यालय	वातावरण मैत्री रहेका विद्यालय	छात्रा	छात्र	
१	४	४	४	१	१	४	२	२	२	१	१	०
२	३	२	३	१	१	२	२	२	१	१	०	०
३	२	२	१	१	१	२	२	१	१	१	१	१
४	३	३	२	१	१	३	२	२	१	२	१	०
५	१	१	१	०	०	१	१	१	०	०	०	०
६	६	५	६	२	१	४	३	३	१	२	२	१
७	५	४	५	१	०	१	३	२	०	३	१	२
८	८	८	८	१	२	७	७	५	२	३	३	२
९	२	२	१	०	०	२	२	१	१	०	०	०
जम्मा	३४	३१	३१	८	७	२६	२४	१९	९	१३	९	६

३.२.५ महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन अवस्था

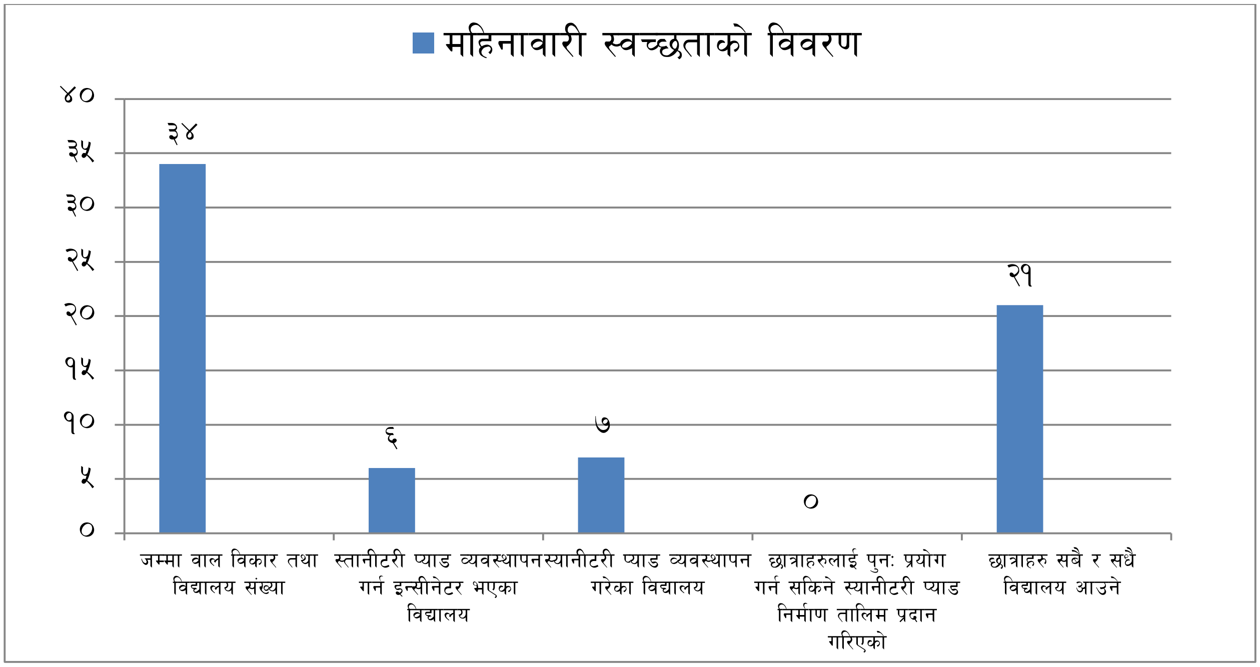

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

बडिमालिका नगरपालिकामा रहेका ३४ वटा बिद्यालय तथा बाल विकास केन्द्र मध्ये ६ वटा अर्थात १७.६५ प्रतिशत बिद्यालयहरुमा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनका लागि प्रयोग भएका स्यानीटरी प्याडको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्न इन्सीनेटरको व्यबस्था भएको छ भने ७ वटा अर्थात २०.५८ प्रतिशत बिद्यालयमा छात्राका लागि स्यानीटरी प्याडको व्यवस्था गरिएको छ । स्यानीटरी प्याडलाई पुनः प्रयोग गर्ने सकिने स्यानीटरी प्याड निर्माण तालिम दिने विद्यालय यस नगरपालिकाम रहेका छैनन । त्यस्तै २१ वटा अर्थात ६१.७७ प्रतिशत बिद्यालयमा छात्राहरु महिनावारी भएको बेला बिद्यालयमा आउने गरेका र बाँकी ३८.२४ प्रतिशत बिद्यालयका छात्राहरु विद्यालय नआउने गरेको पाइएको छ । वडागत रुपमा बिद्यालयको महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं २१ : महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय	स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्न इन्सीनेटर भएको	स्यानीटरी प्याड व्यवस्था गरेका विद्यालय	छात्राहरुलाई पूनः प्रयोग गर्न सकिने स्यानीटरी प्याडनिर्माण तालिम प्रदान गरिएको	छात्राहरु सधै र सबै विद्यालय आउने गरेका छन ।
१	४	०	०	०	३
२	३	०	१	०	१
३	२	१	०	०	१
४	४	०	०	०	१
५	१	०	०	०	१
६	६	१	०	०	२

७	५	२	१	०	४
८	८	२	४	०	६
९	२	०	२	०	२
जम्मा	३४	६	७	०	२१
प्रतिशत	**१००**	**१७.६५**	**२०.५८**	**०**	**६१.७७**

३.२.६ विद्यालयमा समुहगत हातधुने व्यवस्था :

बडिमालिका नगरपालिका १ बिद्यालयमा मात्र समुहगत हातधुने सुविधा भएको पाइन्छ । राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार धारा का विद्यार्थी अनुपात भएका विद्यालय १० वटा अर्थात २९.४१ पतिशत रहेको छ । त्यसैगरी १ वटा विद्यालयमा मात्र साबुन पानीको नियमित व्यवस्था गरिएको छ । यस नगरका बिद्यालयहरुमा मा फोहर पानीको सुरक्षित निकास तथा व्यवस्थापन ७ वटा बिद्यालयमा गरिएको छ ।

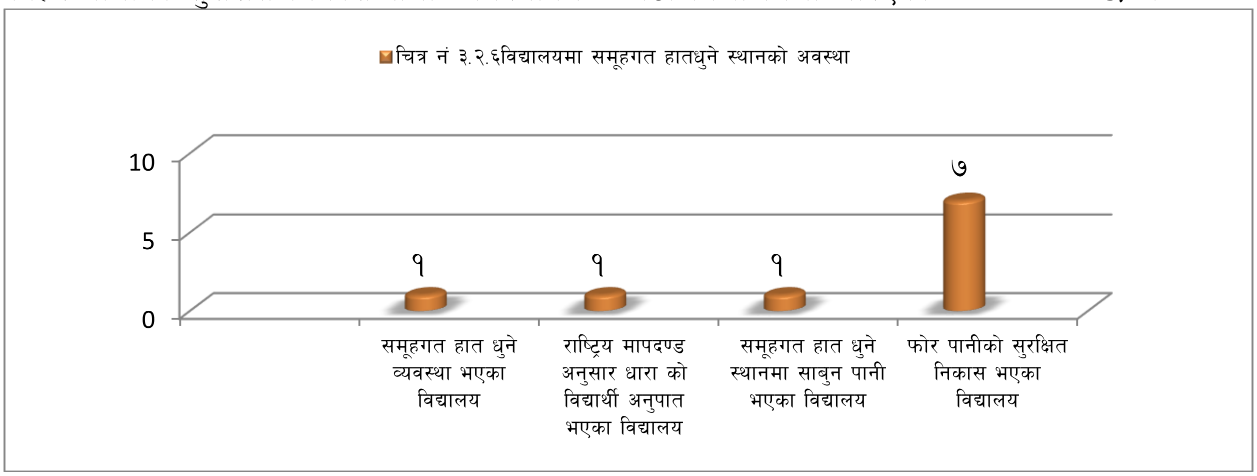

स्रोत : NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

तालिका २२ : विद्यालयमा समुहगत हातधुने व्यवस्था सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	समुहगत हातधुने सुविधा भएका तथा प्रयोगमा आएका	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार धारा विद्यार्थी अनुपात (१:५०) भएका	समुहगत हातधुने स्थानमा साबुन र पानीको नियमित व्यवस्था भएका	फोहर पानीको सुरक्षित निकास तथा व्यवस्थापन भएका
१	४	०	०	१	२
२	३	०	०	०	१
३	२	०	०	०	१
४	४	०	०	०	०
५	१	०	०	०	०

६	६	०	०	०	१
७	५	०	०	०	१
८	८	१	१	०	१
९	२	०	०	०	०
जम्मा	३४	१	१	१	७
प्रतिशत		**२.९४%**	**२.९४%**	**२.९४%**	**२०.५८ %**

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.२.७ वातावरणिय सरसफाइ :

यस नगरपालिकाकामा रहेका बिद्यालयको वातावरणीय सरसफाइको अवस्थालाई प्राप्त तथ्यांकको आधारमा २९ वटा बिद्यालयले ठोस फोहरलाई डस्टबिनमा संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने गरेको, १७ वटा बिद्यालयमा कुहिने र नकुहिने फोहोरको अलग अलग संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने गरेको, १४ वटा बिद्यालयमा फोहरको पुन: प्रयोग तथा पुन चक्रण पद्धती लागु गरिएको र ३० वटा विद्यालय विद्यालय क्षेत्र खुला दिसा मुक्त रहेको पाइन्छ । त्यसैगरी १९ वटा बिद्यालयको परिसरमा फूल रोपी बगैचाको व्यवस्थापन गरिएको छ।१८ वटा विद्यालयको खाली जमिनमा बृक्षारोपण, बगैचा र करेसावारी बनाएको देखिन्छ। अन्य विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका २३ : विद्यालयमा वातावरणिय सरसफाइ सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	ठोस फोहरलाई डस्टबिनमा संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने	कुहिने र नकुहिनेको अलग अलग संकलन गरि सुरक्षित विसर्जन गर्ने	फोहरको पुन: प्रयोग तथा पुन चक्रण पद्धती लागु गरिएका	विद्यालय क्षेत्र खुला दिसा मुक्त रहेको	विद्यालय परिसरमा फूल रोपी बगैचाको व्यवस्थापन गरिएको	विद्यालयको खाली जमिनमा बृक्षारोपण, बगैचा र करेसावारी बनाईएका
१	४	४	३	२	४	३	४
२	३	३	२	१	३	१	१
३	२	२	१	२	१	२	१
४	४	२	०	२	३	१	१
५	१	१	१	१	१	१	०
६	६	४	२	०	५	५	२
७	५	५	२	०	४	२	४
८	८	७	५	५	७	३	४
९	२	१	१	१	२	१	१
जम्मा	३४	२९	१७	१४	३०	१९	१८
प्रतिशत		५०	४१.१७	८८.२३	५५.८८	५२.९४	५०

३.२.८ व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था :

यस नगरपालिकामा रहेका ३४ वटा बाल बिकास केन्द्र तथा विद्यालयहरुका बिद्यालयको ब्यबस्थापन तथा संस्थागत अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा २४ अर्थात ७०.५८ प्रतिशत बिद्यालयमा बाल क्लब गठन भएको, ११ वटा अर्थात ३२.३५ प्रतिशत बिद्यालयमा वास सम्पर्क शिक्षक तोकिएका, २४ वटा अर्थात ७०.५८ प्रतिशत बिद्यालयमा वास समिति गठन भएको, २३ वटा अर्थात ६७.६४ प्रतिशत बिद्यालयले वास कार्य योजना बनाएको देखिन्छ, बिद्यालयले वास कार्य योजना सम्बन्धी अंक पद्धती लागु गरेका विद्यालय देखिदैन, १० वटा अर्थात २९.४१ प्रतिशत बिद्यालयमा मर्मत संभार कोषको स्थापना भएको, १ वटा अर्थात २.९४ प्रतिशतमा वास कर्नर, २३ वटा अर्थात ६७.६४ प्रतिशत बिद्यालयले विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र १४ वटा अर्थात ४१.१७ प्रतिशत विद्यालयमा जोखिम नक्सांकन गरेको पाइन्छ ।

तालिका २४ : विद्यालयहरुको ब्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था सम्बन्धि विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	बाल क्लब गठन भएका	वास सम्पर्क शिक्षक तोकिएको	वास समिति गठन भएको	वास कार्य योजना तथा कार्यान्वयन भएका	वास सम्बन्धी अंक पद्धती लागु गरिएको	मर्मत संभार कोषको स्थापना	वास कर्नर स्थापना गरिएको	विद्यालयको विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा	जोखिम नक्सांकन
१	४	४	१	४	२	०	०	१	२	३
२	३	२	२	२	३	०	१	०	३	१
३	२	२	१	२	१	०	०	०	१	२
४	४	१	१	१	१	०	०	०	१	१
५	१	१	१	१	१	०	१	०	१	०
६	६	२	१	२	३	०	०	०	३	१
७	५	४	०	४	४	०	३	०	४	२
८	८	७	३	७	७	०	०	०	७	४
९	२	१	१	१	१	०	५	०	१	०
जम्मा	३४	२४	११	२४	२३	०	१०	१	२३	१४
प्रतिशत		७०.५८	३२.३५	७०.५८	६७.६४	०	२९.४१	२.९४	६७.६४	४१.१७

श्रोत : NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.२.९ बाल विकास केन्द्र (कक्षा) मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको अवस्था :

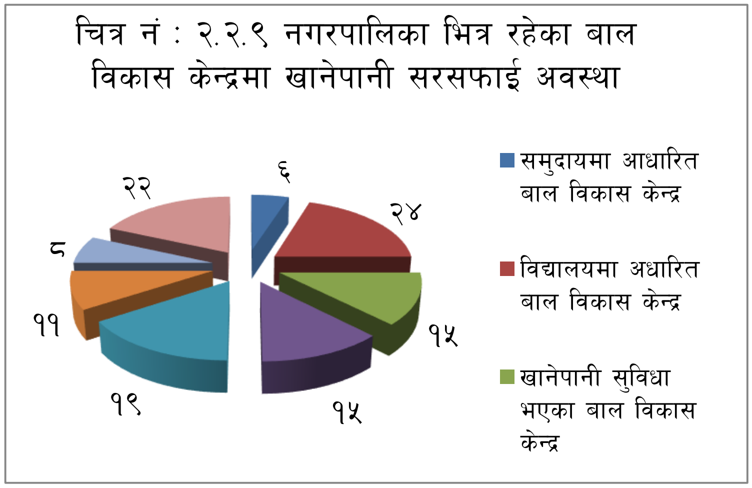

नगरपालिका मा रहेका कुल ३० वटा बाल विकास केन्द्र रहेका छन । यी निहरुमध्ये ६ वटा समुदायमा आधारित र २४ वटा बिद्यालयमा आधारित बाल विकास केन्द्र रहेका छन् । २४ वटा बाल विकास केन्द्रमध्ये १९ बाल विकास केन्द्रमा सौचालय छ भने ११ मा सौचालय छैन, ८ वटा विद्यालयमा समूहमा हात धुने स्थान छ भने २२ वटामा समूहमा हात धुने स्थान छैन र १५ वटा बाल विकास केन्द्रमा खानेपानी सुविधा छ भने १५ वटा मा खानेपानी सुविधा छैन ।बाल विकास केन्द्र सम्बन्धि विस्तृत विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

तालिका २५ : बाल विकास केन्द्र (कक्षा) मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता विवरण

क्र.सं.	समुदायमा आधारित बा.वि.के.						विद्यालयमा आधारित बा.वि.के.						
	बाल विकास केन्द्रको नाम	वडा न	जम्मा विद्यार्थी संख्या	सुरक्षित खानेपानी सेवा भएको	शौचालय	समुहमा हात धुने सुविधा	क्र.स	बाल विकास केन्द्रको नाम	वडा नं	जम्मा विद्यार्थी संख्या	सुरक्षित खानेपानी सेवा भएको	शौचालय	समुहमा हात धुने सुविधा
१	पाथरकोट प्रारमभिक बाल विकास	६		छ	छ	छ	१	सेतापैरा बालविकास	४		छैन	छैन	छैन
२	नेरा मा.वि बाल विकास केन्द्र	६		छ	छ	छ	२	मष्टेश्वरी बाल विकास	६		छैन	छैन	छैन
३	नेरा आ.बालविकास केन्द्र	६		छैन	छ	छैन	३	जलधारा बालविकास केन्द्र	६		छैन	छैन	छैन
४	बडिमालिका आ.बाल विकास केन्द्र	६		छैन	छ	छैन	४	घटाला बालविकास केन्द्र	५		छैन	छ	छैन
५	गौतम बाल विकास केन्द्र	५		छैन	छ	छैन	५	पवित्रा बालविकास केन्द्र	३		छैन	छैन	छैन
६	कैलाशेश्वरी बाल विकास केन्द्र	८		छैन	छ	छैन	६	पिपलगाँउ बालविकास केन्द्र	१		छैन	छैन	छ
७	बालमन्दिर बालविकास केन्द्र	८		छ	छ	छैन	७	दलित उत्थान बालविकास केन्द्र	९		छैन	छैन	छैन
८	मलिका बालविकास केन्द्र	८		छ	छ	छ							
९	जनप्रकास बाल विकास केन्द्र	८		छैन	छ	छैन							
१०	मष्टेश्वरी बालविकास केन्द्र	९		छ	छ	छ							
११	द्वावारीका बालविकास केन्द्र	९		छ	छ	छैन							
१२	मष्टेश्वरी बालविकास केन्द्र	३		छ	छ	छैन							
१३	खापर बालविकास केन्द्र	१		छ	छ	छ							
१४	जैशीडाडाँ बालविकास केन्द्र	१		छ	छैन	छ							
१५	घटालेश्वरी कोपीला बालविकास	१		छैन	छैन	छैन							
१६	जाल्पादेवी बालविकास केन्द्र	१		छ	छ	छ							
१७	मुग्रा बालविकास केन्द्र	२		छ	छैन	छैन							
१८	कैलाश बालविकास केन्द्र	२		छ	छ	छैन							
१९	सत्यवादी बालविकास केन्द्र	७		छ	छ	छैन							
२०	लक्ष्मी बालविकास केन्द्र	७		छ	छ	छैन							
२१	घठालमाण्डाँ बालविकास केन्द्र	७		छैन	छ	छैन							
२२	सरस्वती बालविकास केन्द्र	७		छ	छैन	छैन							
२३	एकता बालविकास केन्द्र	७		छैन	छैन	छैन							

३.३. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था

३.३.१ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्था

बडिमालिका नगरपालिका क्षेत्र भित्र भएका १० वटा स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये ८ वटा स्वास्थ्य संस्थामा नियमित खानेपानी सेवा उपलब्ध छ तथापि ८० प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थामा २४ सै घण्टा खानेपानी सेवा उपलब्ध छ भने बाँकी स्वास्थ्य संस्थामा निश्चित समयमा मात्र पानीको उपलब्धता हुन्छ। ८० प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित श्रोतको खानेपानी सेवा उपलब्ध छ र ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा मात्र पानीको शुद्धिकरण गरिएको छ । खानेपानी सेवा उपलब्ध भएका स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये ५ वटा स्वास्थ्य संस्थाको मात्र खानेपानी गुणस्तर परिक्षण गरिएको देखिन्छ। ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी भण्डारणको सुविधा रहेको छ।

चित्र नं : ३..३१ स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानीको अवस्था

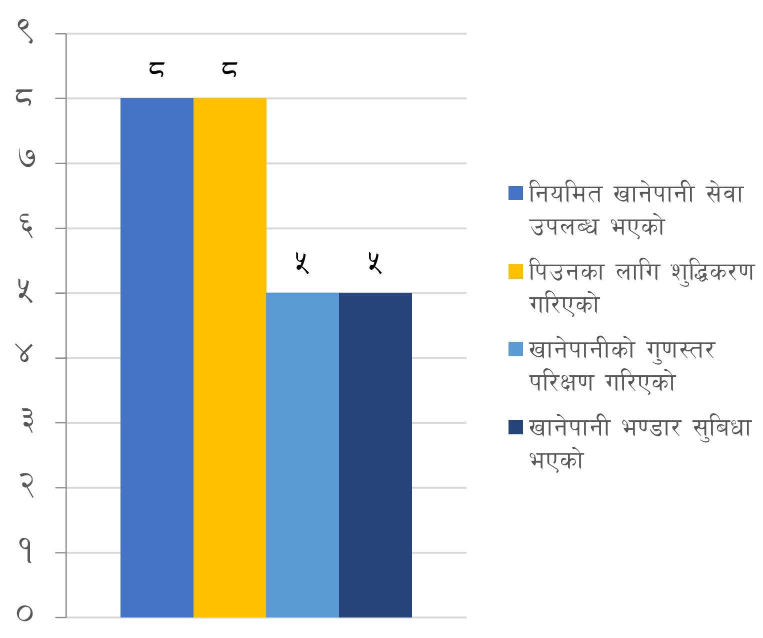

तालिका नं : २६ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्था

सिनं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	नियमित खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको	२४ सै घण्टा खानेपानीको उपलब्धता	सुरक्षित श्रोतको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको	पिउनका लागि शुद्धिकरण गरिएको	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गरिएको	अपांगता भएको व्यक्तिहरुलाई खानेपानीको सुविधा भएको	खानेपानी भण्डार सुविधा भएको	खानेपानी नियमित सेवा नभए, वैकल्पीक श्रोतको पहिचान भएको	अनुमानित दुरी
१	पाटा सहरी स्वस्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी	१	१	१	१	१	१	१	१	०	
२	पिनालेक सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	जिल्ला अस्पताल	१	१	१	१	१	१	१	१	१	
३	जुगाडा स्वस्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	२	१	१	१	१	०	१	१	०	
४	प्रशुति केन्द्र, रजाली	स्वास्थ्य चौकी	३	१	१	१	१	१	१	०	१	
५	रिला सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	४	०	०	०	०	०	०	०	०	
६	मना स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	५	१	१	१	१	०	०	०	०	
७	जडगां स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	०	०	०	०	०	०	०	०	
८	कोर्ध सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	६	१	१	१	१	०	०	०	०	
९	चुथि स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	७	१	१	१	१	१	०	१	०	
१०	जिल्ला अस्पताल बाजुरा	अस्पताल	८	१	१	१	१	१	१	१	१	
	जम्मा			८	८	८	८	५	५	५	३	
	प्रतिशत			८०	८०	८०	८०	५०	५०	५०	३०	

३.३.२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र यसको सरसफाइको अवस्था

चित्र नं : १२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र सरसफाइको अवस्था

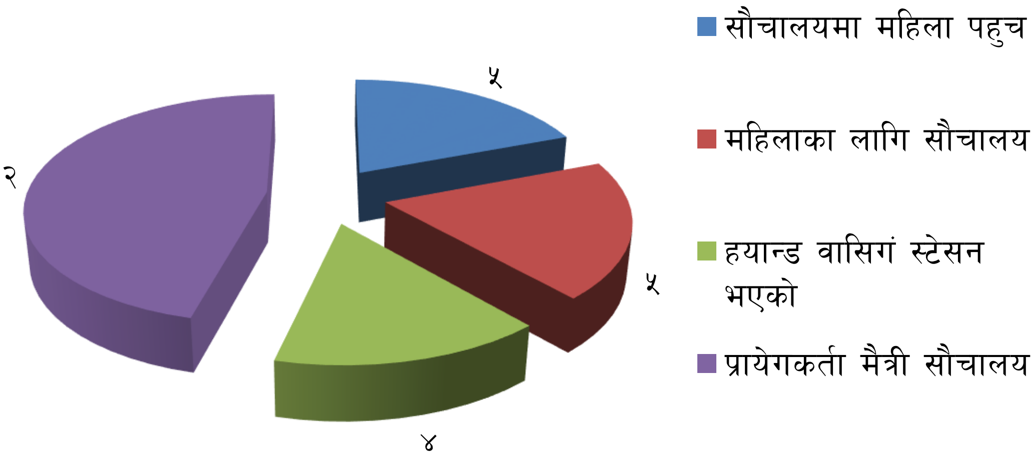

सबै ९ वटा १० वटा स्वास्थ्य संस्थामा रहेका २४ वटै सुधारिएको शौचालय भए पनि २४ वटा शौचालय मात्र प्रयोगमा रहका छन् । जसमध्ये ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा महिलाका लागि छुट्टै शौचालय र ४ वटा स्वास्थ्य संस्थामा हात धुने स्थानको ब्यबस्था छ भने बिशेष स्थानहरुमा नभएको देखिन्छ ।

तालिका नं : २७ स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय र यसको सरसफाइको विवरण

सि.नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	सुधारिएको शौचालय			शौचालय छ भने				युरिनलको व्यवस्था भएको		शौचालय प्रयोगकर्ता मैत्री भएको			शौचालयमा ह्यान्ड वाशिंग स्टेशन भएको	स्वास्थ्य संस्थाको विशेष स्थानहरुमा ह्यान्ड वाशिंग स्टेशन
				छ	जम्मा संख्या	प्रयोगमा रहेको संख्या	महिलाका लागि शौचालय	बिरामीका लागि छुट्टै	स्टाफका लागि छुट्टै शौचालय	सर्वसाधारणका लागि छुट्टै शौचालय भएको	महिला	पुरुष	बालबालिका लागि	महिलाका लागि	अपांगता भएको		
१	पाटा सहरी स्वस्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी	१	१	२	२	१	०	१	०	०	०	१	१	०	०	०
२	पिनालेक सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	जिल्ला अस्पताल	१	१	२	२	१	०	०	१	०	०	१	१	०	१	०
३	जुगाडा स्वस्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	२	१	२	२	१	०	०	१	०	०	१	१	०	१	०
४	प्रशुति केन्द्र, रजाली	स्वास्थ्य चौकी	३	१	२	२	१	०	०	१	०	०	१	१	०	१	०

५	रिला सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०
६	मना स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	५	१	२	२	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
७	जडगां स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०
८	कोर्ध सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	६	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०
९	चुथि स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	७	१	३	३	१	०	१	१	०	०	१	१	०	०	०
१०	जिल्ला अस्पताल बाजुरा	अस्पताल	८	१	९	९	०	१	७	१	०	०	१	०	०	१	०
जम्मा				९	२४	२४	५	२	९	८	0	0	७	५	०	५	0
प्रतिशत				३७.५	१००	१००	२०.८३	८.३३	३७.५	३३.३३	0	0	२९.१६	२०.८३	०	२०.८३	0

३.३.३ स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर ब्यबस्थापन

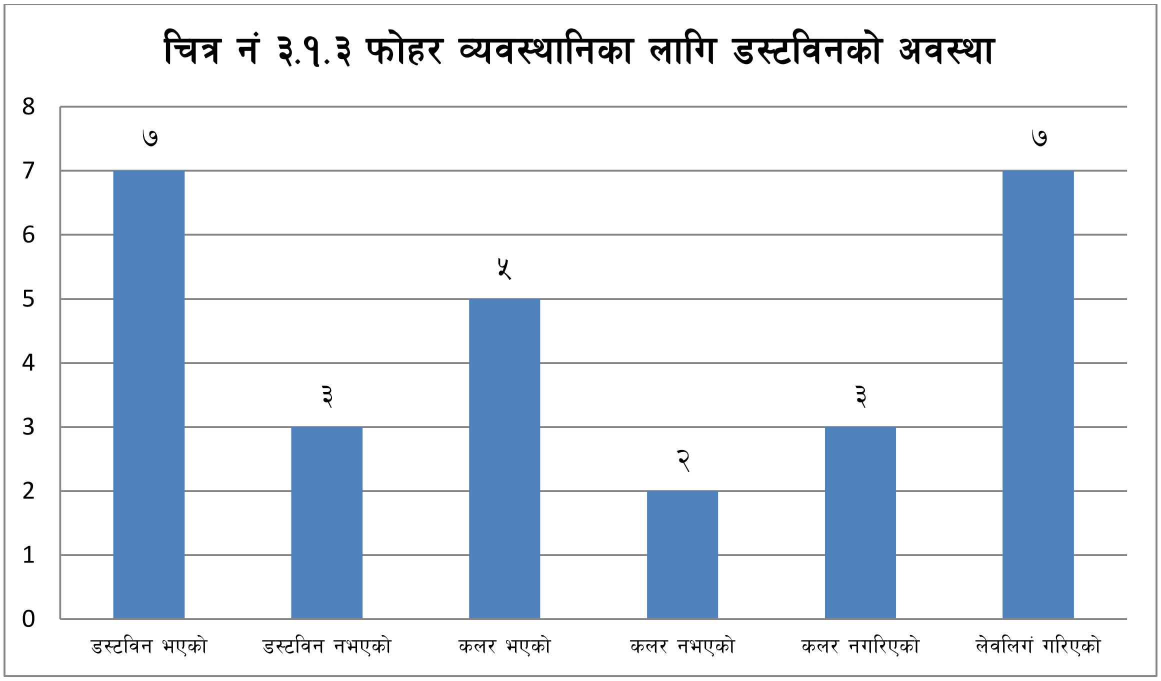

१० वटा स्वास्थ्य संस्था मध्ये ७ वटा स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरुको लेवलिङ्ग सहित व्यवस्था गरिएको छ भने १० वटै स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोरको सुरक्षित निर्मलिकरण गर्ने गरिएको छ । २ वटा स्वास्थ्य संस्थाको जैविक प्रक्रियाबाट ५ वटा स्वास्थ्य संस्थाको रसायनिक निर्मलिकरणबाट ठोस फोहोरको सुरक्षित रुपमा विसर्जन गर्ने गरेको पाईन्छ, १ स्वास्थ्य संस्थामा गाडेर व्यवस्थापन गर्ने गरिएको छ भने २ वटा स्वास्थ्य संस्थाको कुनै पनि प्रक्रिया नपनाएको अवस्था छ । ५ वटा स्वस्थ्यले पून:प्रयोगगर्न मिल्ने औजारहरुको निर्मलिकरण तथा अटो क्लेभिंग Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure बाट गर्ने गरेको,२ वटा स्वास्थ्य संस्थाको Autoclave with local process को माध्यमबाट र ३ वटा स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि प्रक्रिया नअपनाएको देखिन्छ । बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं :२८ स्वास्थ्य संस्थामा फोहोर ब्यबस्थापनको विवरण

सि.नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं	ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरुको लेवलिङ्ग सहित व्यवस्था गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित निर्मलिकरण गर्न गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित रुपमा विसर्जन गर्ने गरेको	पून :प्रयोग गर्न मिल्ने औजारहरुको निर्मलिकरण तथा अटो क्लेभिंग गर्ने गरेको
१	पाटा सहरी स्वस्थ्य सेवा	स्वास्थ्य चौकी	१	छ	गरिन्छ	रासायानीक प्रक्रिया	
२	पिनालेक सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	जिल्लाअस्पताल	१	छ	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया	
३	जुगाडा स्वस्थ्य केन्द्र	स्वास्थ्य चौकी	२	छ	गरिन्छ	रासायानीक प्रक्रिया	Autoclave with local process
४	प्रशुति केन्द्र, रजाली	स्वास्थ्य चौकी	३	छ	गरिन्छ	जैविक प्रक्रिया	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure

५	रिला सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	४	छैन	गरिन्छ	रासायानीक प्रक्रिया	
६	मना स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	५	छैन	गरिन्छ	गाढेर	Autoclave with local process
७	जडगां स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	६	छ	गरिन्छ	कनै प्रक्रियागत बिधि नअपनाउने	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
८	कोर्ध सहरी स्वस्थ्य केन्द्र	बर्थिङ् सेन्टर	६	छ	गरिन्छ	कनै प्रक्रियागत बिधि नअपनाउने	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
९	चुथि स्वस्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	७	छ	गरिन्छ	रासायानीक प्रक्रिया	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
१०	जिल्ला अस्पताल बाजुरा	अस्पताल	८	छ	गरिन्छ	रासायानीक प्रक्रिया	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure

श्रोत : NWASH,स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण २०७६

३.३.४ प्रसुती केन्द्रहरुमा खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्था

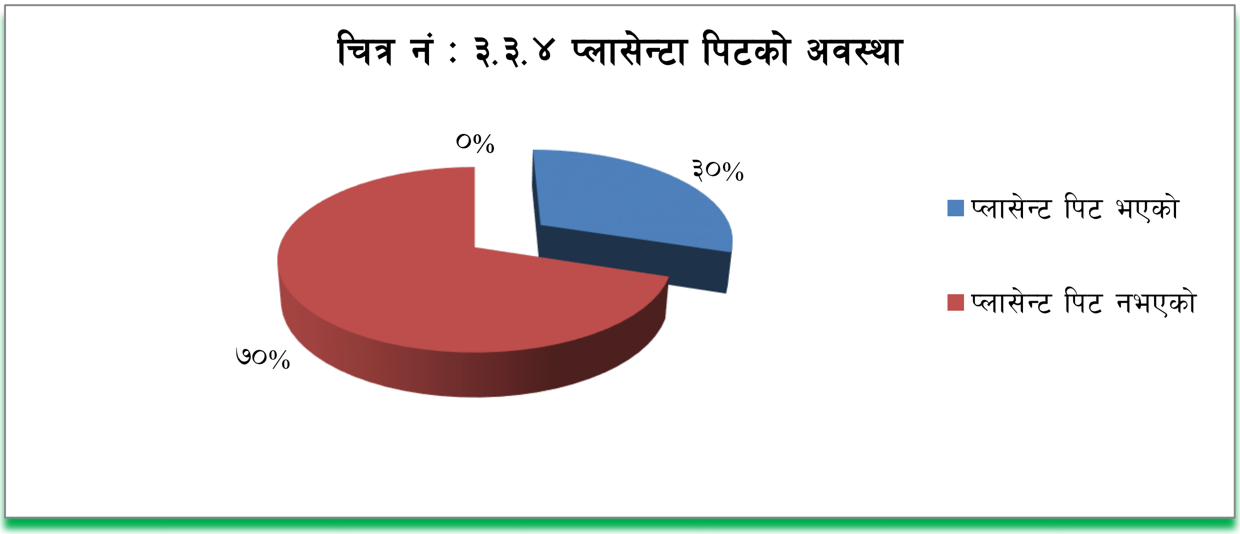

श्रोत : NWASH, स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण २०७६

कुल १० वटा स्वास्थ्य स ंस्था मध्ये ४ वटा स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती केन्द्रको सुविधा भएको पाइन्छ । ८ वटा प्रसुती केन्द्रमा सुरक्षित खानेपानी सुबिधा भएको, ९वटा प्रसुती केन्द्रमा सुधारीएको शौचालय सुबिधा भएको, ४ वटा प्रसुती केन्द्रमा हातधुने सुविधा भएको र ३ वटा प्रसुती केन्द्रमा प्लासान्टा पिटको व्यबस्था भएको पाइन्छ ।

तालिका २९: प्रसुती केन्द्रहरुमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुविधाको अवस्थाको विवरण

वडा.नं	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	बथिंगं सेंन्टर भएको	मासिक औसत डेलिभरी संख्या	सुरक्षित खानेपानी सुबिधा भएको	सुधारीएको शौचालय सुबिधा भएको	हातधुने सुविधा भएको	प्लासान्टा पिट भएको
१	पाटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	१	छैन	छैन	छैन	छैन
१	पिनालेख शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	१	छ	छैन	छ	छैन
२	जुगाडा स्वास्थ्य चौकी	छ	२	छैन	छ	छैन	छैन
३	रजाली शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	१	छ	छैन	छ	छैन
४	रिला शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	१	छ	छ	छ	छैन
५	मना शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	२	छ	छ	छ	छैन
६	कोर्ध शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	३	छैन	छ	छ	छैन
६	बुढीगंगा स्वास्थ्य चौकी	छ	२	छ	छ	छ	छैन
७	मार्तडी स्वास्थ्य चौकी	छैन	२	छैन	छ	छ	छैन

८	जिल्ला अस्पताल	छ	२५	छ	छ	छ	छैन
९	चौराटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	छैन	०	छैन	छैन	छैन	छैन
१०	चुथि स्वस्थ्य चौकी	छैन	०				
जम्मा			४०				

श्रोत : NWASH, स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण २०७६

३.४ सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था :

बडिमालिका नगरपालिकाको सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था को वारेमा यँहा उल्लेख गरिएको छ । जस अन्तरगत घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था, सरसफाइ सेवाको स्तर, महिनावारी हुदा चर्पीको प्रयोग, घरयासी शौचालय सरसफाइको अवस्था, घरायसी दिसाजन्य पदार्थ र घरायसी ठोस पदार्थको ब्यवस्थापन लगागतका विषय छन । कोवो सर्वेले गरेको घरधुरी सर्वेक्षणमा १६६ घरधुरीमा सौचालय नभएको तथ्याकं आएको छ । वडागत रुपमा सौचालय नभएको वडागत घरधुरी विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ ।

चित्र नं : ३.४सौचालय भएका घरधुरी

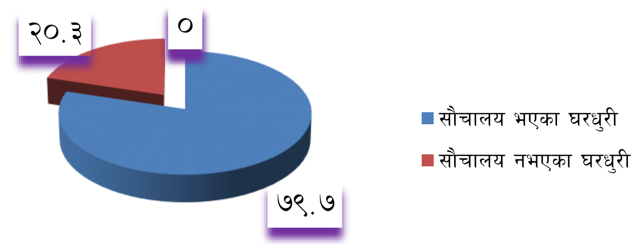

श्रोत : NWASH,स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण २०७६

तालिका नं.३०: सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

सौचालय नभएका घरधुरीको विवरण										
वडा नम्बर	१	२	३	४	५	६	७	८	९	**जम्मा**
सौचालय नभएका घरधुरी	४	६	१३	१९	३	३०	११	४१	३९	१६६

कोवो सर्वे २०७६

३.४.१ घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था :

बडिमालिका नगरपालिकाका ३१२९ घरधुरी मध्ये खासस्व योजना निर्माणका लागी गरिएको २७१ घरपरिवारको नमुना घरपरिवार सर्वेक्षण गरिएको थियो। सो सर्वेक्षणलाई सामान्यिकरण गर्दा शौचालय भएका घरधुरी ७९.७ प्रतिशत,शौचालय नभएका घरधुरी २०.३ प्रतिशत रहेका छन । त्यसैगरी कोवो सर्वेले अनुसार ९३.९८ प्रतिशत घरधुरीमा स्थायी र ६.०२ प्रतिशत घरधुरीमा अस्थायी शौचालय भएको देखिन्छ । यस नगरपालिकामा ८४२ घरधुरीमा सुधारिएको वाटरफल्स सौचालय, १४.५ प्रतिशत घरधुरीमा कम्पोष्ट सौचालय, ०.४ प्रतिशत घरधुरीमा वायोग्याँस जडित र ०.९ प्रतिशत घरधुरीमा अन्य प्रकारको सौचालय रहेका छन

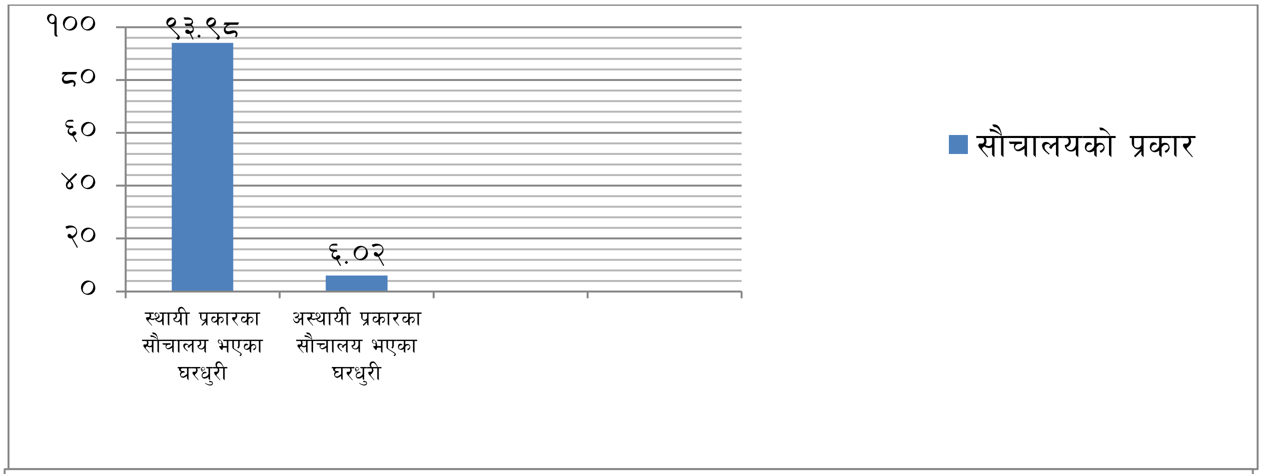

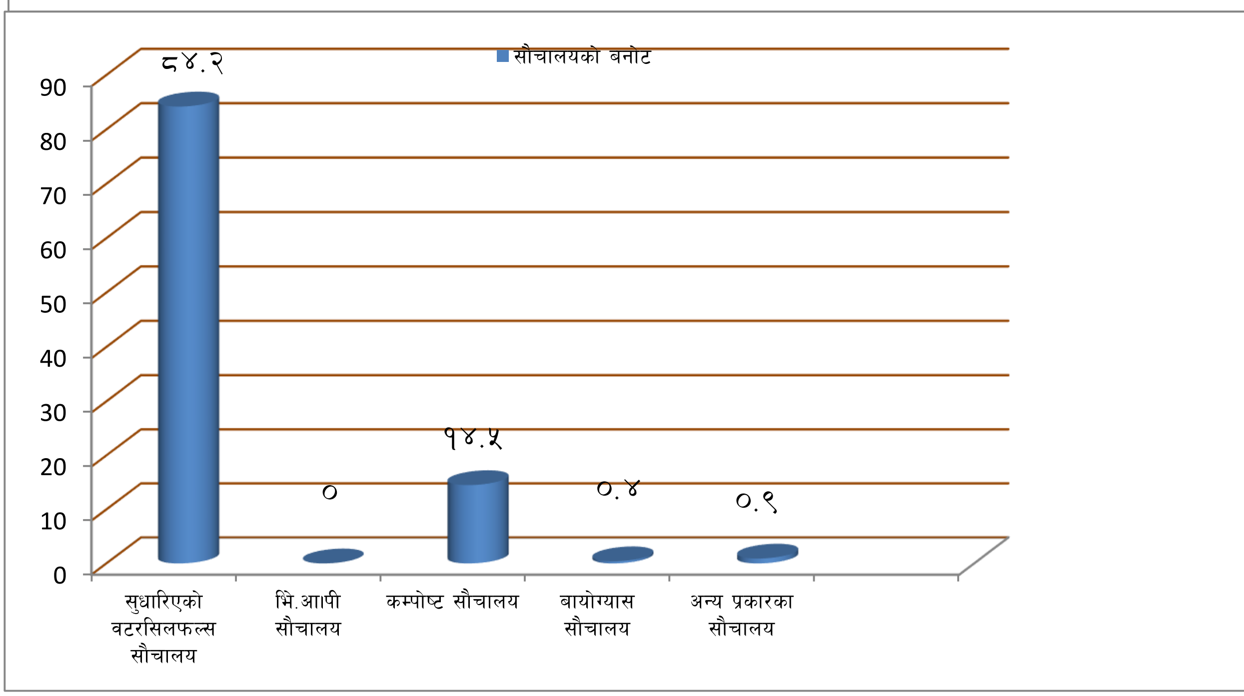

श्रोत : NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.४.२ सरसफाइ सेवाको स्तर :

बडिमालिका नगरपालिकामा सरसफाइ सेवाहरूको स्तर दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी) का परिभाषाहरू प्रयोग गरी मूल्याङ्कन गरिएको थियो । व्यवस्थित सरसफाइमा गोवरग्यांस जडित र डबल पिट भएका शौचालयहरू पर्दछन् भने सेप्टिक टैंक भएका शौचालयहरूलाई आधारभूत सरसफाइ र कच्चि चर्पीहरूलाई नसुधारिएको सुविधामा राखिएको छ । नगरपालिकाका ९ वटै वडामा सरसफाइ सेवाको स्तर सम्बन्धि घरधुरी सर्बेक्षण गर्दा २६२७ घरधुरीमा आधारभुत स्तरको सरसफाइ सेवा पुगेको छ, । ५ घरपरिवारमा सिमित सरसफाइ सेवा पुगेको छ, १२२ घरपरिवारमा सुरक्षित र व्यवीसथत सरसफाइ सेवा पुगेको छ, १६६ परिवारले अहिले पनि खुल्ला ठाँउमा दिसा गर्ने गेको अवस्था छ ।

सुरक्षितरुपले व्यवस्थित सरसफाइ

दिगो विकास लक्ष्यले सुरक्षित रुपले व्यवस्थित सरसफाइ लाई सुधारीएका सुविधाहरूको प्रयोग जुन अन्य परिवार सँग साझेदारी गररएको छैन र जहाँ फोहरलाई उत्पति स्थानमै,वा सुरक्षित रुपले फोहोर फोहर फाल्ने स्थानमा ढुवानी गरी व्यवस्थापन गरिएको रुपमा परिभाषित गरेको छ। नेपालको सन्दर्भमा यो सामान्यतया डबल (पिट शौचालयहरूमा मात्र सम्भव हुन्छ जहाँ एउटा पिट भरीएको खण्डमा अको प्रयोग गररन्छ र पिटमा कम्पोष्ट हुदै गर्छ जसले गर्दा भरीएको पिट कच्चा रुपमा नै फोहर निकालेर खाली गर्नुपदैन। सर्भे गर्दा प्रयोग गरिएका अन्य परिमाषाहरु निम्नानुसार छन ।

आधारभुत (Basic):पक्की शौचालय भएको तर अरु घरसँग साझेदारी नगरीएको एकल सेप्टिक टैंक भएका शौचालयहरु)

सिमित(Limited) : पक्की शौचालय भएको तर अरु घरसँग पनि साझेदारी गररएको)

नसुधारीएको (Unimproved) : कच्ची शौचालयहरु भएको

खुल्ला दिसा (शौचालय नभएको)

श्रोत : JMP, https://washdata /org/monitoring/sanitation

तालिका नं. ३१- घरायसी शौचालयको सरसफाइ

वाड न	सुरक्षितरुपले व्यवस्थित सरसफाइ	आधारभुत सरसफाइ	सिमित	खुल्ला दिशा	जम्मा
१	०	३४९	१	४	३५४
२	६	२०६	०	६	२१८
३	३८	१४५	०	१३	१९६
४	१	१४८	०	१९	१६८
५	५	१९५	०	३	२०३
६	४	३७६	०	३०	४१०
७	१२	३६९	३	११	३९५
८	२८	४४३	०	४१	५१२
९	२८	३९६	१	३९	४६४
जम्मा	१२२	२६२७	५	१६६	२९२०

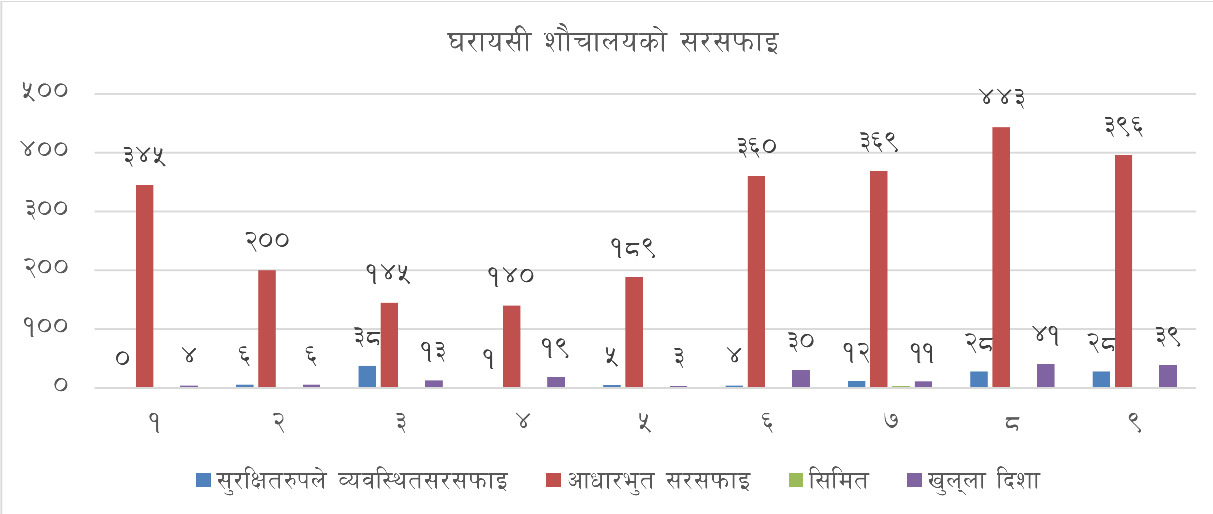

कोबो सर्भे २०७६

३.४.३ : महिनावारी हुदा चर्पीको प्रयोग :

नगरपालिकाका ९ वटै वडामा गरिएको नमूना सर्बेक्षणमा महिलाहरुले महिनावारी भएको बेलामा चर्पीको प्रयोग गर्छन् गर्दैनन् भनि गरिएको सर्वेक्षणवाट खाएको तथ्याङक अनुसार ६८.३८प्रतिशत महिलाले चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेको पाइन्छ भने ३१.६२ प्रतिशत महिलाहरुले महिनावारी भएको बेलामा चर्पिको प्रयोग नगरेको पाइएको छ ।

तालिका ३२ : महिनावारी हुदा चर्पीको प्रयोग

वडा नं.	नगरपालिकामा रहेका जम्मा महिला संख्या	महिनावारी भएको बेलामा चर्पिको प्रयोग गर्ने महिला को संख्या	महिनावारी भएको बेलामा चर्पिको प्रयोग नगर्ने महिला को संख्या
१	९६७	६६१	३०६
२	६६०	४५१	२०९
३	५६८	३८८	१८०
४	४६६	३१९	१४७
५	६३८	४३६	२०२
६	११६५	७९६	३६८
७	१२५९	८६१	३९८
८	१२३७	८४६	३९१
९	१४१५	९६८	४४८
जम्मा	८३७५	५७२६	२६४९
प्रतिशत		६८.३८	३१.६२

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.४.४ : **वडास्तरमा प्याडको प्रयोग**

यस नगरपालिकामा अन्तरगतका ९ वटै वडामा स्थायी रुपले बसोबास गर्ने तथा सर्वेक्षण अवधिमा सम्बन्धित वडामा बसोवास भएका घरधुरीमा महिनावारी स्वच्छता अन्तरगत प्याडको प्रयोग र व्यवस्थापनको अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा कपडाको प्याड प्रयोग गर्ने घरधुरी २१०५, स्यानीटरी प्याड प्रयोग गर्ने घरधुरी ६२९ र अन्य प्रयोग गर्ने घरधुरी १८६ रहेका छन । प्रयोग गरिसकेको प्याडलाई ४१७ घरधुरीले जलाएर, ४०८ घरधुरीले गाडेर, ४०५ घरधुरीले वस्टबिन र १६९० घरधुरीले अन्य बैकल्पिक उपाय अपानाएर व्यवस्थापन गर्ने गरेको पाइन्छ । सेनेटरी प्याको प्रयोगका साथै प्रयोग भइसकेको प्याड व्यवस्थापन गर्नका नगरपालिका अन्तरगका घरपरिवारमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

तालिका नं. ३३ - वडास्तरमा प्याडको प्रयोग

वाड न	प्याडका प्रकार			जम्मा
	कपडाको प्रयोग गर्ने घरधुरी	स्यानिटरी प्याडको प्रयोगगर्ने घरधुरी	अन्यगर्ने घरधूरी	
१	३०९	११	३४	३५४
२	१७०	१०	३८	२१८
३	१६५	१६	१५	१९६
४	१५१	९	८	१६८
५	९९	९५	९	२०३
६	३२३	४८	३९	४१०
७	२९९	९५	१	३९५
८	२५२	२३८	२२	५१२
९	३३७	१०७	२०	४६४
जम्मा	२१०५	६२९	१८६	२९२०

कोवो सर्भे, २०७६

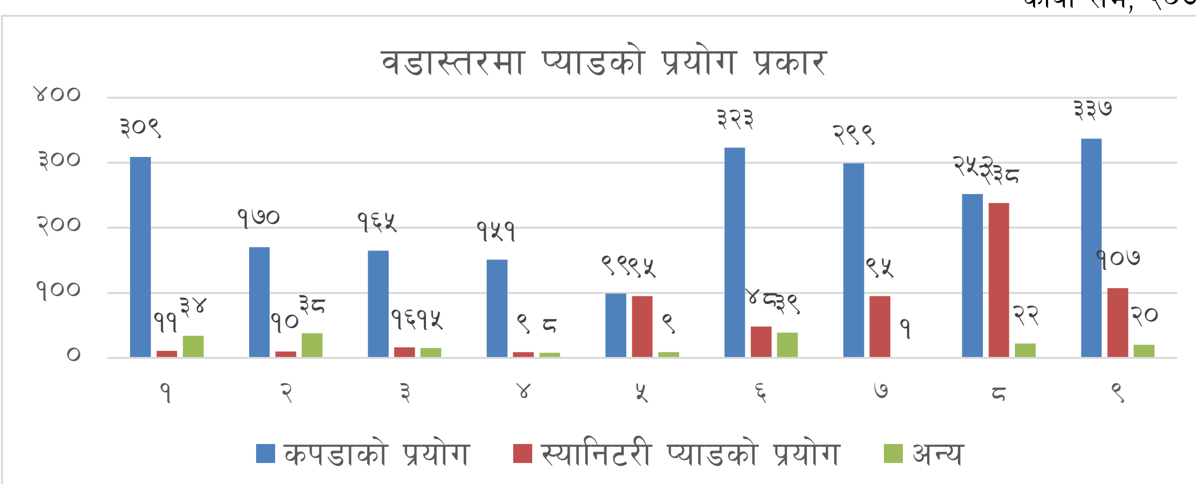

कोवो सर्भे, २०७६

तालिका नं.३४- वडास्तरमा प्रयोगभएको प्याडको व्यवस्थापन

वाड न	प्याडका व्यवस्थापन				जम्मा
	जलाउने घरधूरी	गाड्ने घरधूरी	डस्टविन प्रयोग गर्ने घरधूरी	अन्य	
१	६९	३१	५५	१९९	३५४
२	३	३	३४	१७८	२१८
३	१३	३७	२८	११८	१९६
४	४४	८	१७	९९	१६८
५	११	६४	४२	८६	२०३
६	७३	५५	२५	२५७	४१०
७	९६	६८	४५	१८६	३९५
८	५२	५४	६०	३४६	५१२
९	५६	८८	९९	२२१	४६४
जम्मा	४१७	४०८	४०५	१६९०	२९२०

कोवो सर्भे, २०७६

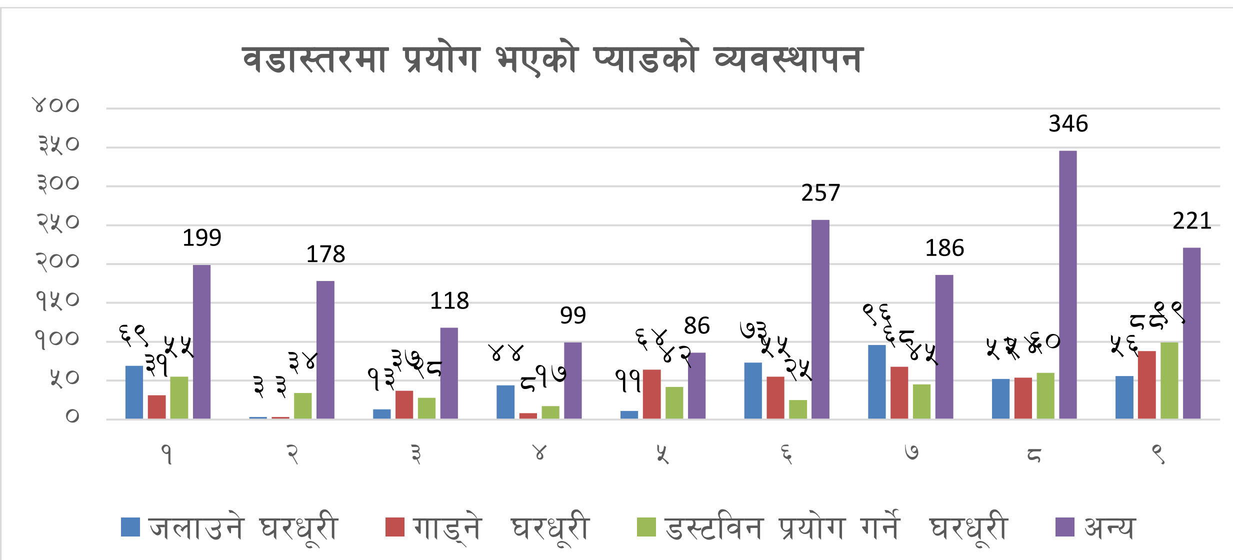

कोवो सर्भे, २०७६

३.४.५ घरयासी शौचालय सरसफाइको अवस्था :

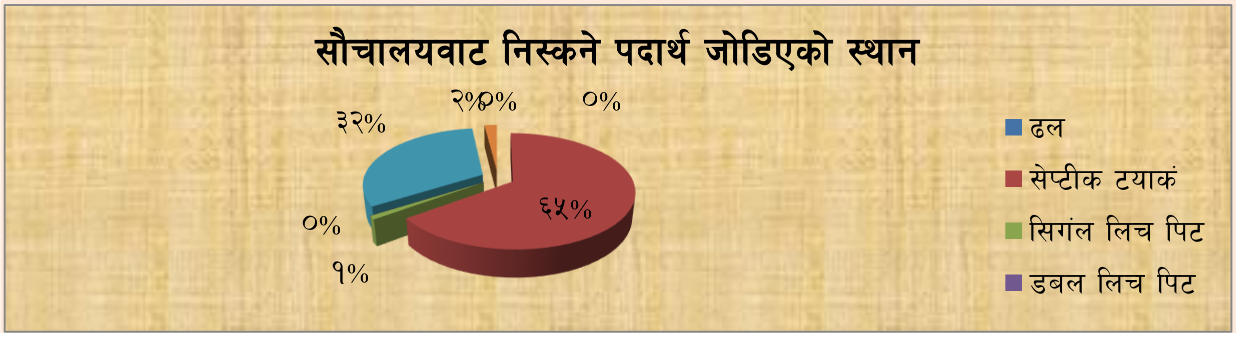

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

बडिमालिका नगरपालिकाका शौचालय भएका घरधुरी ७९.७ प्रतिशत, शौचालय नभएका घरधुरी २०.३ प्रतिशत रहेका छन। सौचालय नभएका घरपरिवार खुला स्थानमा दिसा गरिरहेको तथ्याङ्कले देखाउदछ। यस नगरमा ६५ प्रतिशत शौचालयबाट निस्कने पदार्थलाई सेप्टिक ट्यांकमा खसाल्ने ब्यबस्था गरिएकोछ। त्यसैगरी ३२ प्रतिशत शौचालयलाई ढाकेको खाल्डोमा जोडिएको, २ प्रतिशत शौचालय खुल्ला खाडलमा जडान गरिएका, १ प्रतिशत सिंगल लिचपिट र २ प्रतिशत शौचालयबाट निस्कने फोहोरलाई सिधै खोला वा खुल्ला ठाउँमा बिसर्जन गर्ने गरिएको छ।

३.४.६ घरायसी दिसाजन्य पदार्थ सरसफाइको अवस्था :

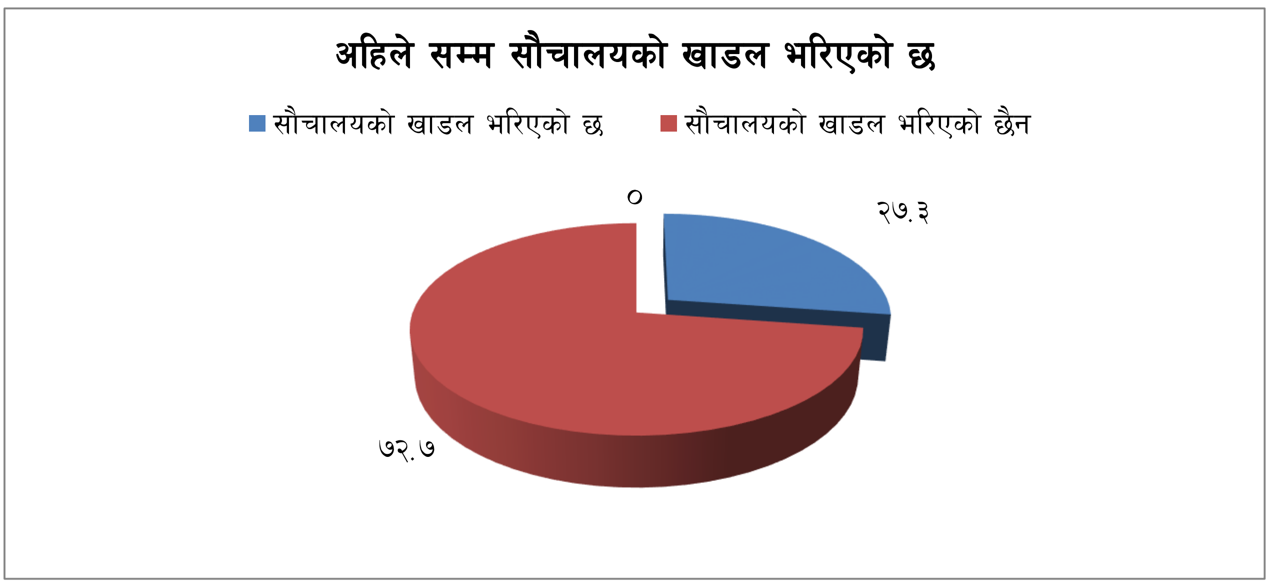

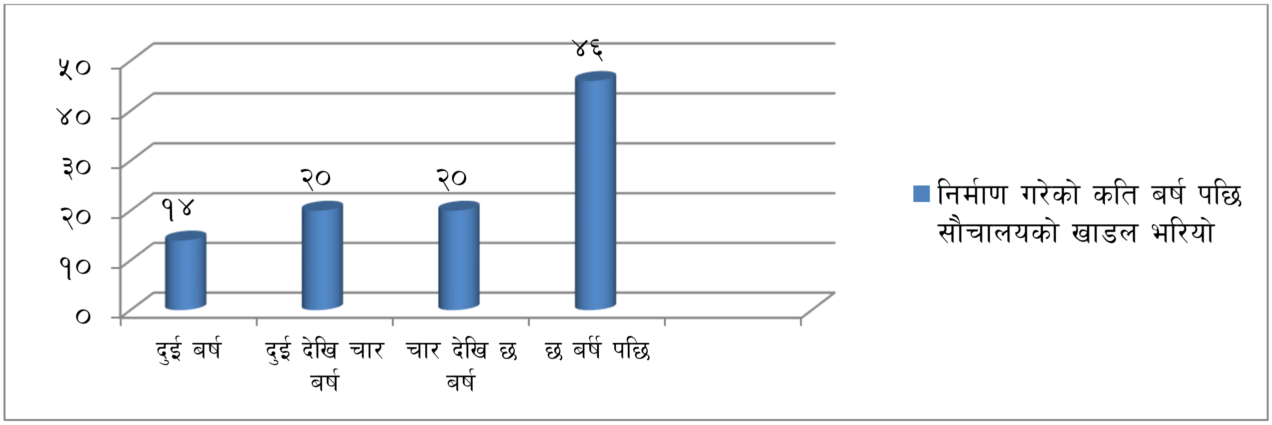

नगरपालिकाकामा रहेका घरपरिवारहरुको सौचालयहरुको नमुना सर्वेक्षण गर्दा २७.३ प्रतिशत शौचालयको मात्र खाडल भरिएको र बाँकी ७२.७ प्रतिशत शौचालयको खाडल हालसम्म भरिएको छैन। ०.२४ प्रतिशत खाडल निर्माण गरेको २ बर्ष भित्र,१४ प्रतिशत खाडल २ देखि ४ बर्ष भित्र,२० प्रतिशत खाडल ४ देखि ६ बर्ष भित्र र २० प्रतिशत खाडल निर्माण भएको ६ बर्ष पछि भरिएको पाइएको छ। भरिएका खाडलहरु सफाइ गर्ने शिलशिलामा ९३ प्रतिशतले मानिसले विना साधन हातले सफा गरेको, पम्प लगाएर खाडल सफाइ गर्ने घरधुरी अहिले सम्म रहेका छैन र १.८ प्रतिशत ले अन्य तरिकाले र २ प्रतिशतले अहिले स्म्म भरिएका खाडल सफाइ गरेको देखिन्छ। माथिका तथ्याङ्कहरूबाट नगरपालिकामा हाल सम्म पनि २०.३ प्रतिशत घरपरिवार शौचालय विहिन रहेको देखिन्छ। नेपाल २०७६ असोज १३ गते नै खुला दिसामुक्त राष्ट्र घोषणा गरी सकेको अवस्थामा बडिमालिका नगरपालिकाले तदारुकताका साथ खुला दिसामुक्तको अवस्थाबाट मुक्त भइ पूर्णसरसफाइको अवस्थामा पुग्नु अपरिहार्य भएको छ । नगरपालिकाका प्रत्येक घरका आफ्नै स्थायी शौचालयका सन्दर्भमा पनि अब खाडल भरियो भने के गर्ने भन्ने बारे पनि सोच्ने समय आइसकेको छ, तर एउटा मात्र मात्र खाडल भएको शौचालयमा खाडलमा भएको फोहोर कम्पोष्ट हुन पाएको हुदैन त्यसैले यो भरिएमा खाली गर्न गाह्रो हुन्छ। त्यसैले पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रममा दुई खाल्डे चर्पीलाई प्रवर्द्धन गर्ने पनि एजेण्डा हुनुपर्छ जसले गर्दा सबै घर परिवारलाई अर्को खाल्डो कहाँ खन्ने भनेर सोच्न प्रोत्साहित गरोस।कुनै पनि घरमा बैज्ञानिक ढल निकासको व्यवस्था नभएको देखिन्छ।

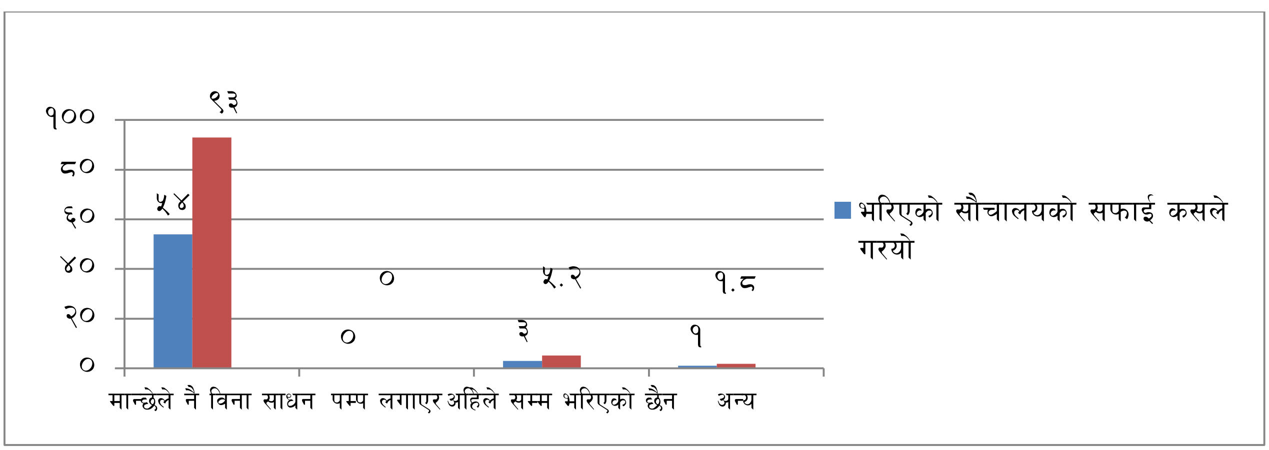

३.४.७ घरायसी ठोस पदार्थको ब्यबस्थापन :

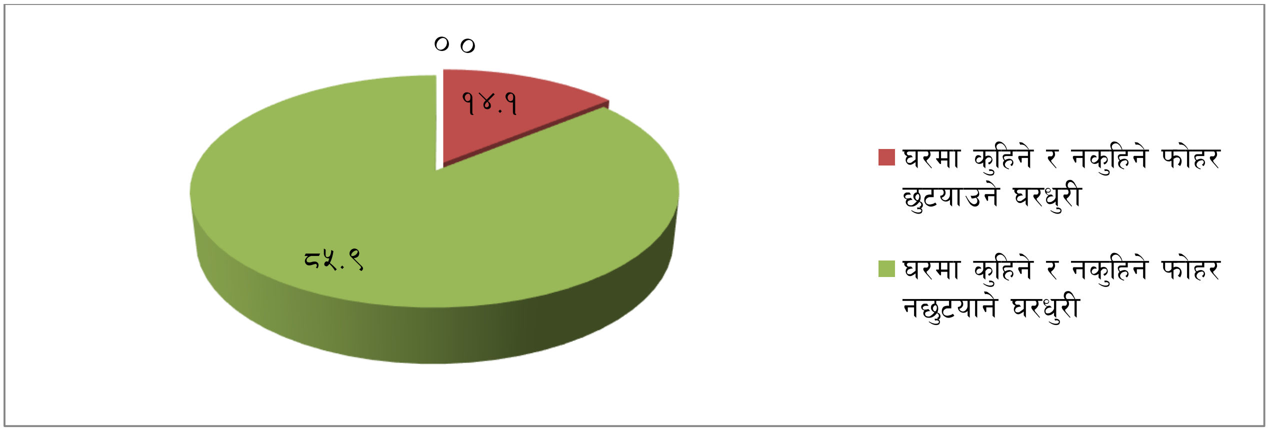

श्रोत : NWASHद्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

बडिमालिका नगरपालिका खासस्व योजना निर्माणको क्रममा गरिएको NWASH नमूना सर्वेक्षणमा घरभित्रको ठोस फोहोरको ब्यबस्थापन का लागी १४.१ प्रतिशत घरधुरीले कुहिने र नकुहिने गरी छुट्याउने गरेको र ८५.९ प्रतिशत घरपरिवारले घरवाट निस्कने फोहोर छुट्टयाउने नगरेको देखिन्छ । भने वडागत रुपमा कोवो सर्भेबाटले तथ्याकं अनुसार वडागत रुवमा घरायसी ठोस पदार्थको व्यववस्थापन विस्तृत विवरण तलको तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

तालिका नं. ३५- घरायसी ठोस पदार्थको ब्यबस्थापन :

ठोसफोहोर संकलन विधि	वडानम्बर									कुल जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	
कुहिने र नकुहिने फोहोरमात्र छुट्टा छुट्टै संकलनसुबिधा	२३	१९	३१	१५	१३	३४	२६	३१	१६	२०८
फोहोर संकलन सुविधा नभएको	३६१	१९७	१५२	१५३	२२७	३९३	३८६	५५९	४९३	२९२१
कुल जम्मा	३८४	२१६	१८३	१६८	२४०	४२७	४१२	५९०	५०९	३१२९

कोवो सर्भे २०७६

३.४.८ हातधुने स्थानको अवस्था :

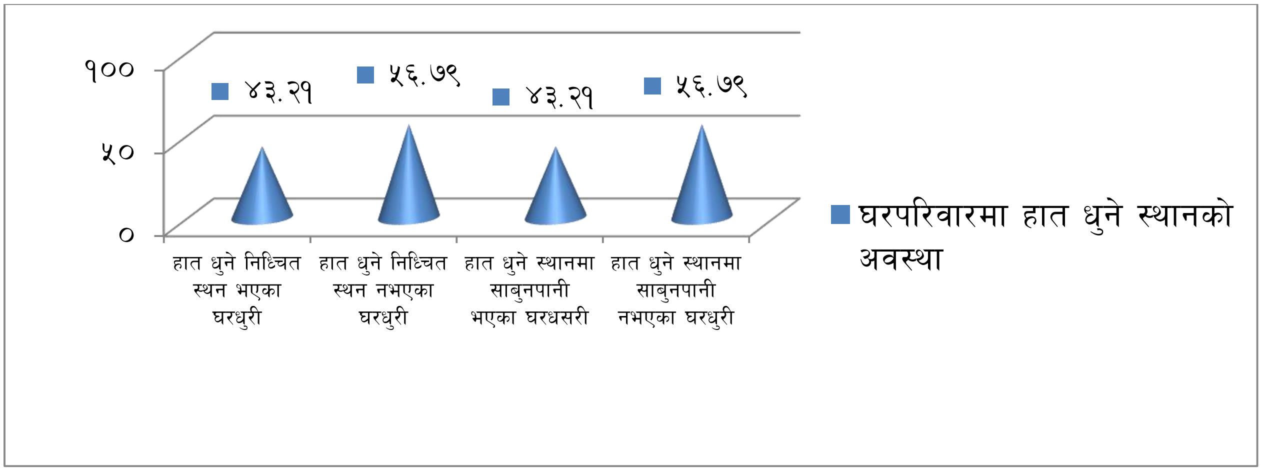

श्रोत : NWASH द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

यस नगरपालिकामा हात धुनका लागि निश्चित स्थानको निर्माण र साबुन पानीको ब्यबस्था भए नभएको सम्बन्धि नमूना सर्बेक्षणमा करिब ४३.२१ प्रतिशत घरमा हात धुने निश्चित स्थान भएको र ५६.७९ प्रतिशत घरधुरीमा मा हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन पानीको व्यवस्था नभएको भएको पाइन्छ। भने ४३.२१ प्रतिशत घरधधुरीमा हात धुने स्थानमा साबुपानी राखेको देखिन्छ भने ५६.७९ प्रतिशत घरधुरीले हातधुने स्थानमा साबुनपानी नराखेको देखिन्छ।

३.४.९ पुर्ण सरसफाइ(घरायसी अवस्था)

नगरपालिका खुला दिसामुक्त घोषणा पश्चात पुर्ण सरसफाइको दिशामा अगाडी बढनु पर्ने हो तर घोषणा पश्चात सो अभियानले निरन्तरता पाउन सकेन र नगरपालिका स्तरिय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति निस्कृय देखिएको छ। घोषणाताका कच्चि चर्पीहरु स्तरोन्नतिका साथै बांकी रहेका घर परिवारमा पक्की चर्पीहरु बनाउनल गाउनुका अलावा पुर्ण सरसफाइका अन्य सुचकहरु स्वच्छ पानी, वातावरणिय सरसफाइ र स्वच्छ भान्छा व्यवस्थापनका लागि खुला दिशामुक्त अभियानताकाको जस्तो जागरुकताको खांचो देखिएको छ। घरायसी स्तरमा पूर्ण सरसफाइको अवस्थालाई हेर्दायस पालीकामा १६६ घरधुरीमा मात्र सवै सूचकहर पूरा भएको देखिन्छ। वडागत घरायसी स्तरमा पूर्ण सरसफाइका सूचक अनुसार विवरण तलको तालिकामा मा हेर्न सकिन्छ।

तालिका नं. ३६, पुर्ण सरसफाई (घरायसी अवस्था) :

घरायसी स्तरमापूर्णसरसफाइका सूचकहरुको अवस्था	वडा न.									कुल जम्मा
	१	२	३	४	५	६	७	८	९	
फोहोर संकलन ब्याबस्था	२३	१९	३१	१५	१३	३४	२६	३१	१६	२०८

सौचालय प्रयोगपछी छुट्टै सावुन पानीले हात धुने सुविधा (Hand Washing station)	१२१	१३१	६९	७०	२०	८२	३२८	२३८	८४	११४३
ब्यबस्थित जुठेल्नो	१२१	१३१	६९	७०	२०	८२	३२८	२३८	८४	११४३
भाडा सुकाउने चाङ्ग	४४	२१	३४	५१	१२	२९	३२	१९	२३	२६५
जोखिमपूर्ण अवस्थामा साबुन पानीले हात धुने	११	१२	३८	१९	११	२०	१५	२८	२९	१८३
पानी सुद्दिकरण व्यवस्था	११९	८८	१४२	५६	२९	८३	१६९	१६७	७६	९२९
महिनाबारी को बेलामा शौचालयको प्रयोग गर्ने	२०६	१४८	१६७	१४२	१९७	३६३	३५६	३८७	३८९	२३५५
कम्तिमा माथिका सबै सूचकहरू पुरा भयका घरधुरी संख्या	११	१२	३४	१५	११	१७	१५	२६	२५	१६६

कोवो सर्भे २०७६

३.४.१० सार्वजनिक र सामुदायिक शौचालय :

यस नगरपालिकाका महत्वपूर्ण सार्वजनिक क्षेत्रहरु र बवार क्षेत्रहरु जस्तै तुफानडाडाँ, खुल्ला मञ्च, मालिका मान्दिर, बसपार्क, वडा न २ को भौनेरा र वडा न ६ को पानीनाउलामा सार्वजानिक शौचालयहरुको निर्माण तथा स्थापना गरिएको छ । यी शौचालयहरुमा उचित ब्यबस्थापनको अभावका कारण स्वस्थकर प्रयोग हुन नसकेको र दिगो रुपमा प्रयोग नभएको पाइन्छ ।यसै गरी बडिमालिका नगरपालिकाका बजारोन्मुख अन्य क्षेत्रहरुमा समेत सार्वजनिक शौचालयहरु निर्माणका लागि आवश्यक पहल गर्न जरुरी छ ।

तालिका ३६ : नगरपालिका क्षेत्रका प्रमुख बजार तथा व्यापारिक स्थलहरुको सरसफाइको अवस्था

त्र.स.	बडिमालिका नगरपालिका क्षेत्र	प्रमुख बजार तथा व्यापारिक स्थलहरु	सार्वजनिक शौचालयको व्यवस्था	खानेपानी आपूर्तीको अवस्था
१	हाट बजार क्षेत्र	व्यापारिक केन्द्र	छ	छैन: सार्वजनिक धारा छैन
२	मार्तडी माथिल्लो बजार क्षेत्र	व्यापारिक तथा प्रशासनिक क्षेत्र	छ तर अपर्याप्त	छैन:सार्वजनिक धारा छैन

३	तिपाडा बजार क्षेत्र	व्यापारिक केन्द्र	छैन	छैन
४	बाउली क्षेत्र	सार्वजनिक स्थल	छैन	छैन
५	बडिमालिका मन्दिर क्षेत्र	धार्मीक क्षेत्र	छ	छैन
६	बसपार्क क्षेत्र	सार्वजनिक क्षेत्र	छ	छैन
७	भैानेरा	व्यापारिक केन्द्र	छैन	छैन
८	चुथी	व्यापारिक केन्द्र	छैन	छैन

(स्रोत:प्रशासन उपशाखा तथा अनुगमन, बडिमालिका नगरपालिका)

३.५ विपद जोखिम तथा जलवायु परिवर्तन असर :

३.५.१ विपदको ऐतिहासिक समयरेखा :

बडिमालिका नगरपालिकाको वडास्तरमा सहभागितात्मक अवधारणा अनुरुप जोखिम क्षमता विश्लेषण (Vulnerability Capacity Assesment) गरिएको थियो । सो विश्लेषणको आधारमा प्रमुख जोखिमको रुपमा भुकम्प, बाढीपहिरो, हावाहुरी, आगलागी, असिना, चट्याङ, खडेरी, महामारी, जंगली जनावर आतंक आएका थिए । खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका क्षेत्र लगायत अन्य क्षेत्रमा बि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्ममा त्यस्ता विपद्हरूले गम्भीर असर पार्दै आएका छन् । यससम्बन्धी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं ३७ : विभिन्न समयमा विपद्बाट भएको क्षति

प्रकोप	साल र महिना	स्थान र क्षतिको विवरण
प्रकोप	साल र महिना	स्थान र क्षतिको विवरण
पहिरो	२०४७, पाटा	१५ घरछाना र जंगल
पहिरो	२०३४,२०५४	सल्लेना १२ घर क्षती
पहिरो	२०४२	मना, १घर क्षती
पहिरो	२०२२	रणीखेल्ने ६० घरपरिवार क्षति
पहिरो	२०६१	रजातोली, ज्ञानेदय मा विमा क्षति
पहिरो	२०५१	३ छाना रापकमा क्षति
वाढी	२०५६	१२ छाना र २ जनाको बाउलीमा क्षति
वाढी	२०७७	भौनेरा, रापक, घागरमा क्षति

उपरोक्त तालिकालाई विश्लेषण गर्दा जनसंख्या बृद्धि,बस्ति विस्तारका कारण बाढी,पहिरो र आगलागीका घटनाहरु बर्षेनी घटेर ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ भने महामारी सम्बन्धि घटनाहरु विगतका बर्षहरुमा नियमित जस्तो घट्दै आएपनि नगरपालिका अन्तर्गतका साविकका गाविसहरु खुला दिशामुक्त हुनु र यहाँका बासिन्दाहरुको सफा र सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि हुनु एक प्रमुख कारकको रुपमा लिइन्छ । तसर्थ नगरपालिकाले विपद् सम्बन्धि पूर्वतयारी र विपद् व्यबस्थापनको क्षेत्रमा ध्यान केन्द्रित गर्नका लागि विपद् जोखिम पाश्र्व चित्र तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

३.५.२. वडागत रुपमा बाढी पहिरोको उच्च जोखिम रहेका स्थानहरु :

वडा नं	वाढी पहिरोको जोखिम क्षेत्र
१	पाटा, सल्लेना, बुढाखोला
२	घागर, माझिगाँउ, भौनेरा, मैमातोला
३	सेरी, भेरी कमरेज, बथानलेख
४	सेतापहिरा, ओलेना, तिपाडा,रिला

५	मना, पिपलटोल
६	जडाङ्गा,साँउदवाडा, कोर्ध,
७	दुदुली, रजातोली, ढम्कने, चुथी, जिल्ली, सिराडी, सिराडी
८	रतुडा, खस्रा, भ्काल्या, डुग्री, रापक, बाउली, पुजारीवाडा, ऐडीवाडा
९	चौराटा, उखाडी, मछाईना, सेलाघाट

(स्रोतः प्रशासन उपशाखा, बडिमालिका नगरपालिका)

३.५.३. प्रकोप पात्रो

कुन प्रकोप कहिले वा कुन महिना हुन्छ र भनेर पत्ता लगाउन यो प्रकोप पात्रो विधीको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधीबाट विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा पूर्वतयारी, अल्पीकरण र रोकथाम र अनुकुलनका के कस्ता कार्यक्रम कहिल गर्ने भनेर योजना बनाउन सहयोग पुग्दछ ।

तालिका नं. ३८: प्रकोप पात्रो

महिना प्रकोप	३० वर्ष	बैसाख	जेठ	असार	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	**चैत्र**
पहिरो	पहीले			✓	✓								
	अहिले			✓	✓								
वाढी	पहीले			✓	✓								
	अहिले			✓	✓	✓	✓						
वन्यजन्तु	पहीले				✓	✓	✓						
	अहिले			✓	✓	✓	✓		✓	✓			
असिना	पहीले		✓										
	अहिले	✓	✓									✓	✓
हावाहुरी	पहीले	✓	✓									✓	✓
	अहिले	✓	✓									✓	✓
आगलागी	पहीले	✓	✓										✓
	अहिले	✓	✓									✓	✓
खडेरी	पहीले	✓	✓									✓	✓
	अहिले	✓	✓										
चट्याङ	पहीले	✓	✓										✓
	अहिले	✓	✓										✓
हिमपात	पहीले									✓	✓	✓	
	अहिले												

३.६ योजना कार्यान्वयनमा जनताको चासो र योगदानका लागि तत्परता

यस नगरपालिका क्षेत्रका जनतामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका सम्वन्धमा बढेको चासो स्थानीय सरकारको स्थापना पश्चात चासो संगै अपेक्षा पनि झनै बढेको छ । अव साना साना लगानी र जनपरिचालनको लागि खासै समस्या नरहेकोले समुदायमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानलाई परिमाणमुखी बनाउन नगरपालिका का जनता जागरुक एवं तत्पर देखिन्छन् ।

३.७ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरु, देखिएका समस्या/चुनौती,सम्भावना तथा अवसरहरु

३.७.१. खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरु :

१.एक घर एक धाराको अवधारणा लिई अनुरुप बडिमालिका नगरपालिका र विभिन्न दातृ निकायको सहयोगमा नगर क्षेत्रमा नयाँ निर्माण गरिने खानेपानी आयोजनाहरुमा अनिवार्यरुपमा एक घर एक धारा निर्माण गरिएको छ । फलस्वरुप हाल एक घर एक धारामा पहुँच भएका घरधुरीको संख्या करिव ११ प्रतिशत रहेको छ ।

२.यस बडिमालिका नगरपालिकामा हाल संचालनमा रहेका खानेपानी योजनाहरुको सुचारुपना तथा खानेपानी गुणस्तर सुधारका लागि खानेपानी सुरक्षा योजना लागु गरिएको छ । उक्त कार्यमा नगरपालिका र युनिसेफ नेपालको सहयोग एवं सहकार्य रहेको छ ।

३.विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा तारा पद्धती लागु गरि विद्यालयहरुको क्षमता विकास, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको सुधार तथा नियमित मुल्याङ्कन गर्ने पद्धती लागु गरिएको छ ।

४.स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी मापदण्ड,२०७५ को मर्मअनुसार स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी ,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गरिएको छ ।

५.नगर क्षेत्रका विभिन्न स्थानमा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण भइ प्रयोगमा आएका छन् ।

६.समुदायस्तरको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा सम्बन्धि विभिन्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संञ्चालन भइरेका छन ।

३.७.२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा देखिएका समस्या, चुनौती, सम्भावनाहरु

यस नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा क्रममा वडा तथा पालिका स्तरीय छलफलका आधारमा देखिएका मुख्य समस्या, चुनौती र सम्भावनाहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका ३९ : खासस्व क्षेत्रमा देखिएका समस्या/चुनौती, सम्भावना तथा अवसरहरु,

समस्या तथा चुनौतीहरु	सम्भावना तथा अवसरहरु
१.नगर/वडा स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत तथा क्षमता विकास	
खुला दिसामुक्त घोषणा पश्चात् केही वडा तथा नगरस्तरिय समन्वय समितिहरु निस्कृय हुनु । खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको एकीकृत कार्य योजना निर्माण, संयुक्त अनुगमन हुन नसक्नु । समन्वय समितिहरुको क्षमता विकास तथा प्रभावकारी परिचालन हुनु नसक्नु । नगरपालिका	सबै तहहरुमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको उपस्थिति तथा स्थानीय स्तरमा बजेटको तर्जुमा हुने गरेको । नगर/वडास्तरमा सवै सरोकारवालाहरु खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सकारात्मक तथा प्रतिबद्ध रहेका ।

स्तरमा खासस्व समित गठन भएपनि सकृय नहुनु ।	खासस्व सम्बन्धि काम गर्नु बिभिन्न विकास सफेदार काम गर्नु प्रतिवद्ध रहेका ।
२. संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाइ प्रबर्द्धन **क. शैक्षिक संस्थाहरु**	
विद्यालयहरुको खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाहरुको कमजोर व्यवस्थापन रहुनु, सबै विद्यालयहरुमा बाल, लैगिंक तथा अपांगतामैत्री शौचालय नहुनु । विद्यालयहरुमा जोखीमपूर्ण अवस्थामा साबुन पानीले हातधुने व्यवस्था तथा आनीबानीमा परिवर्तनको विकास नभएको,	स्थानीय तहबाट बिद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनमा बजेट बिनियोजन हुने गरेको । विद्यालय वास सम्बन्धी स्वीकृत कार्यवीधि तथा तारे पद्धतीको कार्यान्वयन हुदै आएको । विद्यालय तहमा ब्यवस्थापन समिति, विद्यालय वास समिति, र बालक्लव गठन गर्ने प्रक्रियाको सरुवात भएको छ ।
ख. स्वास्थ्य संस्थाहरु	
केही संस्थाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाइ ब्यवस्था नहुनु तथा भएकोमा पनि उचित ब्यवस्थापन नहुनु, सरसफाइ प्रबर्द्धन तथा ब्यवस्थापनमा खासै चासो तथा अपनत्वभाव नहुनु, अरुलाई जिम्मेवार मान्ने प्रवृति रहेको ।	स्थानीय तहबाट स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनमा बजेट बिनियोजन हुने गरेको । स्वास्थ्य संस्थाको वास सम्बन्धी स्वीकृत कार्यविधि जारी भएको । ब्यवस्थापन समितिहरुमा जनप्रतिनिधिहरुको प्रतिनिधित्व रहेकोले श्रोतको ब्यवस्थापनमा सहजता भएको ।
३. व्यक्तिगत, घरायसी, वातावरणीय सरसफाइ तथा स्वच्छता	
समुदायमा सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी न्यून चेतनास्तर रहेको देखिन्छ । पूर्ण सरसफाई सम्बन्धि अभियान प्रभावकारी नभएको । शौचालयहरुको कमजोर ब्यवस्थापन तथा ब्यक्तिगत सरसफाइ (जोखिमपूर्ण समयमा हातधुने) बानीको विकास कम मात्रामा हुनु । घरायसी ठोस तथा तरल फोहोरको उचित व्यवस्थापन नहुनु,	खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको तथा वडा स्तरबाट पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि अभियान संचालन भइरहेको । स्थानीय संचार माध्यमबाट सरसफाइ सम्बन्धि सन्देशमूलक सूचनाहरु संप्रेषण हुदै आएको ।

४. सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा योजना	
पानीको स्रोत श्रोत संरक्षण नहुनु, सम्पन्न आयोजनाहरुमा पानीको कमी तथा कमजोर व्यवस्थापन हुनु, खानेपानी उपभोक्ता समिति सक्रिय नहुनु प्राकृतिक प्रकोपका कारण खानेपानी आयोजना क्षतीग्रस्त हुनु पानीको नियमित रुपमा गुणस्तर परीक्षण नहुनु । पानी सुरक्षा योजना अनुसार खानेपानी आयोजना मर्मत नहुनु । खानेपानी योजनाको दिगोपनालाई कसैले पनि पहल नगरेको ।	खानेपानी आयोजना निर्माण तथा मर्मत सुधारमा स्थानीय तहमा विभिन्न निकायहरु लगायत वाह्य दातृ निकायहरुको सहयोगमा धेरै संघसंस्थाहरु कार्यरत रहेका । खानेपानी सुरक्षा योजना, सुचारुपनामा सुधार तथा एक घर एक धारा अभियान रहेको ।
५. बजार क्षेत्र तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा सरसफाइ प्रबर्द्धन, र सरसफाइ बजारीकरण	
अव्यवस्थित वस्ती तथा फोहोर व्यवस्थापनमा चासो नरहेको, नगरपालिकाका मुख्य बजार स्थित सार्वजनिक शौचालयहरु नहुनु र भएका शौचालयहरुको कमजोर व्यवस्थापन हुनु,	बजार व्यवस्थापन समिति गठन तथा सुधार कार्य संचालन भइरहेको, नगरपालिकाले ठोस फोहरहरुको संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने गरेको,
६. जलवायू परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरण	
भूक्षय तथा पहिरोका कारण न.पा.का प्रायः सबै क्षेत्र प्रभावित हुने गरेका र अधिकांश खानेपानी आयोजनाहरु प्रभावित हुने गरेको, जलवायु परिवर्तनका कारण हुने भू-क्षय, पहिरो, बाढी, किराको प्रकोप र खडेरी आदिका कारण मुहानहरु सुक्ने समस्या देखिएको,	प्रकोप संभावित क्षेत्रहरुको नक्शांकन तथा व्यवस्थापन योजना निर्माण भएको, जलवायु परिवर्तनको कारण हुने जोखीम न्यूनीकरण कार्यक्रमका लागि वजेट तथा कार्यक्रम भएको,

अध्याय-४ (चार)

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय कानुन,नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता

४.१ कानुन,नीति, योजना तथा लक्ष्यहरुसंगको तादम्यता :

बडिमालिका नगरपालिकाको खासस्व योजना तर्जुमा गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकारले खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रुपमा गरेका प्रतिवद्धताहरु जस्तै नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३० को मौलिक हक अन्तर्गत गरेको ब्यबस्था ,दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपाल सरकारले गरेका प्रतिवद्धता,खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको क्षेत्रगत विकास योजना, १५ औं पञ्चबर्षिय योजनाको आधार पत्र,स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन,बिद्यालय एवं स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यविधि तथा मापदण्डले मार्गदर्शन गरेका मुख्य मुख्य बिषयहरुलाई पनि यस खासस्व योजनामा प्राथमिकताका साथ समाविष्ट गरी कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

मुख्य नीति तथा योजना	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी प्रावधान
दिगो विकास लक्ष्य २०१६–२०३०	३.९.२ असुरक्षीत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताले हुने मृत्युदर घटाउने ४.क. बिद्यालयमा बाल, लैगिंक तथा अपागंमैत्री सुरक्षित संरचना निर्माण गरी सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुनिश्चित हुने ६.१. सन् २०३० सम्ममा सबैको सबैको लागि समतामूलक रूपमा सुरक्षित खानेपानी पुर्‍याउने ६.२. सन् २०३० सम्ममा सबैका लागि प्रयाप्त सरसफाइ र स्वच्छतामा समतामुलक पहुँच हासिल गर्ने र खुला दिसा गर्ने अभ्यासको अन्त्य गर्ने
नेपालको संविधान, २०७२	नेपालको संविधान,२०७२ को धारा ३० स्वच्छ वातावरणको हक अन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक हुनेछ धारा ३५ स्वास्थ्य सम्बन्धी हक अन्तर्गत उपधारा (४) प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने उल्लेख छ धारा ४४ उपभोक्ताको हक अन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा प्राप्त गर्ने हक हुने कानूनी प्रावधान छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रगत विकास योजना (२०७३-२०८७)	क्षेत्रगत सुशासन र प्रभावकारितामा सुधारका माध्यमबाट ‘‘वास’’सेवाहरूलाई सबैको पहुँचमा पुऱ्याईंदै सेवाको स्तरमा सुधार ल्याउने । विद्यमान क्षेत्रगत मुद्दाहरू एवम् भविष्यमा बिकसित हुन सक्ने परिदृष्यहरूको सम्बोधन गर्ने । यस क्षेत्रको प्रभावकारी कार्यक्रम निर्माण एवम् सुसङ्गत र सामञ्जस्सीय ढङ्गले कार्यान्वयन गर्नाका लागि क्षेत्रगत प्राथमिकता र रणनीति स्पष्ट गर्दै क्रमश : क्षेत्रगत एकत्रीकरण गर्ने । राष्ट्रिय प्राथमिकताहरू, रणनीतिहरू, मानकस्तरहरू एवम् कार्यविधिहरूका तह सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई प्रभावकारी ‘‘वास’’सेवा प्रवाहको कार्यक्रम निर्माण एवम् व्यवस्थापनका लागि मार्गनिर्देशन तथा अभिप्रेरित गर्ने । सबै नेपाली नागरिकहरूसम्म सुचारु र दिगो ‘‘वास’’सेवाहरूको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न यस क्षेत्र विकास योजनासंग तादात्म्य हुने गरी सक्षमकारी नीति, कानुनी एवम् नियमनकारी खाका, सेवा प्रवाहको लागि स्पष्ट संस्थागत संयन्त्र, वित्तीय प्रबन्धहरू, क्षमता अभिवृद्धि, परिष्कृत समन्वय र कार्यसम्पादन अनुगमन पद्धति लागू गर्नु ।
१५ औं पन्चबर्षिय योजना	खानेपानी र सरसफाइ सेवाको पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ रूपमा उपलब्धताबाट जनस्वास्थ्यमा सुधार गर्नु । सबै नागरिकलाई आधारभूत स्तरको सरसफाइ सेवामा पहुँच तथा मानव मल मूत्र र फोहोर पानीको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम गराउनु । जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापनमैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सुनिश्चित गर्नु । खानेपानी तथा सरसफाइको दिगो सेवा प्रवाहमा संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको भूमिका सबलीकरण गर्दै क्षमता अभिबृद्धि गर्नु ।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन,२०७४	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११ को उपदफा (२) झ (१) मा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ तथा पोषण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन, (५) स्वच्छ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनिको प्रदूषण नियन्त्रण र नियमन, (६) सरसफाइ सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन स्थानीय सरकारले गर्ने प्रावधान छ उपदफा (२) ध.खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक उर्जा (१) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वन र नियमन, (२) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन स्थानीय तहले गर्ने ब्यबस्था छ । ऐनको दफा ११ को उपदफा ४ ग.२ मा खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन गाउँपालिका तथा नगरपालिकाद्धारा गर्ने ब्यबस्था छ । ऐनको परिच्छेद ६ को दफा २४,योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने : मा बुदा नं (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत विषय क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नु प्रावधान छ । ऐनको दफा २५को दफा (२) को उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तर सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

	त्यसै गरी ऐनको दफा २६ को (घ) फोहोरमैला बिसर्जनस्थल वा प्रशोधन प्रणालीको विकास र सञ्चालन गाउँपालिका वा नगरपालिकासँग साझेदारी, सम्झौता वा संयुक्त व्यवस्थापनमा गर्न सकिने ब्यबस्था छ । ऐनको परिच्छेद (९): गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको वित्तीय अधिकारक्षेत्रको दफा ६२ को उपदफा (२) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको कुनै सेवा उपयोग गरे बापत म्बन्धित सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीलाई सेवा शुल्क लगाउन सक्नेछ
पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन,२०७३	पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन,२०७३ ले सन् २०३० सम्म सबैको लागि र सधैको लागि पूर्ण सरसफाइको अवस्था हासिल गर्नेतर्फ उन्मुख हुने लक्ष्य लिएको छ । उक्त लक्ष्यलाई ३ चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन हुदै आइरहेको छ । तह १ : सन् २०२२ सम्म १५ प्रतिशत गाउपालिका र १० प्रतिशत न.पा. तह २: सन् २०२७ सम्म ५० प्रतिशत गाउपालिका र ४० प्रतिशत न.पा. तह ३: सन् २०३० सम्म १०० प्रतिशत गाउपालिका र १०० प्रतिशत न.पा. पूर्ण सरसफाइको उद्धेश्य भनेको : खुला दिसामुक्त अवस्थाको दिगोपना कायम गर्ने । सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी बानी व्यवहार विकास गर्ने । घरायसी तथा संस्थागत तहमा सरसफाइ र स्वच्छताका सुविधाको समुचित प्रयोग,मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नती गर्ने । सुरक्षित खानेपानीको सेवा सुनिश्चित गर्ने र घरायसी तथा सस्थागत तहमा पानी शुद्धीकरणको प्रवर्द्धन समेत गर्ने ।

	फोहोरमैला तथा मानव मलमूत्रीय फोहोरको सम्भव भएसम्म पूनःप्रयोग गर्ने वा तोकिएको मापदण्डका आधारमा विसर्जन गर्ने । पोखरी तथा साना जलाशय र खोला खोल्सीहरुको संरक्षण गरी स्वच्छता तथा सुन्दरता कायम राख्ने । पूर्ण सरसफाइका दुई चरण : सफा र स्वच्छ चरण, पूर्ण सरसफाइ उन्मुख चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन गर्ने र सम्पूर्ण चरणहरु पश्चात् पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँ,बस्ती,टोल र समुदाय घोषणा गर्ने ब्यबस्था यस मार्गदर्शनमा उल्लेख छ ।
विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि,२०७४	विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि,२०७४ को लक्ष्य : विद्यालयमा दिगो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गरी शैक्षिक उपलब्धि बढाउन अनुकूल वातावरणको सिर्जना गर्ने रहेको छ कार्यविधिको उद्देश्यहरु विद्यालयमा सबै बालबालिकाहरुका लागि अनुकूल हुने गरी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका सूचकएवम् मापदण्ड तयार गर्ने,तयार गरिएको मापदण्ड कार्यान्वयनका लागि विधि, प्रक्रिया र पध्दतिका विषयमा सहजीकरण गर्ने र विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन, सरसफाइका सुविधा र स्वच्छ वातावरण तयार गर्नका लागि उपलब्ध स्रोत साधनको उपयोगमा विभिन्न निकायहरुको भूमिका पहिचान एवम् समन्वयका लागि सहजीकरण गर्ने रहेको छ । यस कार्यविधिले बिद्यालय स्वमुल्याङ्कनको मापदण्ड जस्तै सबै विद्यालयहरुमा पानी, शौचालय, वातावरणीय सरसफाइ, हरियाली वातावरण, स्वच्छता सुविधा, स्वच्छता शिक्षा, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा जवाफदेहिताका आधार तय गरी यसै मापदण्डका आधारमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर वर्गीकरण गर्न तारा पद्धतिलाई आधार मानिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी मापदण्ड,२०७५	१.ठुला स्वास्थ्य संस्थाहरु, मझौला स्वास्थ्य संस्थाहरु, साना स्वास्थ्य संस्थाहरु, विस्तारित सेवा,घुम्ती शिविर स्वास्थ्य संस्थाको तह र स्वास्थ्य संस्थाको बर्गिकरण । २.वितरण गरिने पानीको गुणस्तर :पिउने पानी, हात धुने पानी र मेडिकल प्रयोजनको लागि मध्यम स्तरको पानीको प्रगोग गर्ने र विशेष परिस्थितीको लागि उच्च स्तरको पानीको प्रयोग र पिउने पानीको गुणस्तर भन्दा कम स्तरको पानीलाई सफा गर्ने, लन्ड्री र सरसफाइको लागि मात्र प्रयोग गर्ने । ३.स्वास्थ्य संस्थाहरुका लागि सरसफाइको मापदण्ड कम्पाउन्डमा, अन्तरंग विभाग (आईपिडी),ओपिडी (प्रत्येक विभाग/ब्लक),प्रतिक्षा गर्ने स्थान, परामर्श कक्ष, लन्ड्री कोठा, युएसजी कोठा, शल्यक्रिया कोठा, प्याथोलोजि ब्लक, प्रसूति कोठा/ उत्तर प्रसूति कक्ष, प्रसूति कक्ष, लास घर, प्रयोगशाला, लन्ड्री सेवा, प्रत्येक विभागमा Janitor's Closet, सबै सेवादिने स्थानमा हात धुने बेसिनमा सेवाग्राही एवं कर्मचारीको लागि मुत्रालय र शौचालयको मापदण्डको साथै हात धुने बेसिनको संख्या तोकिएको । ४.स्वास्थ्य संस्थाको लागि स्वच्छता मापदण्ड जस्तै शौचालय/नुहाउने सुविधा,हातको सरसफाइ,लन्ड्री सरसफाइ,व्यक्तिगत सरसफाइ तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री (सेवा प्रदायक),महिनावारी भएको अवस्थाको सरसफाइ व्यवस्थापन,खानेकुराको स्वच्छता (अवलोकन गर्ने),लासघरको सरसफाइ (लासघरको सुविधा भएको अस्पतालमा मात्र लागू हुने),सूचना प्रवाह र स्वच्छता प्रवर्द्धन,कीट तथा मुसाको नियन्त्रण,क्षमता अभिवृद्धि र वातावरणीय स्वच्छता/ सरसफाइ तोकिएको । ५.स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि निश्चित मापदण्ड तोकिएको

अध्याय-५ (पाँच)

खासस्व योजनाको सोच, परिलक्ष्य, लक्ष्य, उद्धेश्य र रणनीतिहरू

५.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच, परिलक्ष्य :

खानेपानी तथा सरसफाइ मानव जातिकै अस्तित्वका लागि अत्यावश्यक तत्वहरू हुन् । पानी विनाको मानव जीवनको कल्पना समेत गर्न सकिदैंन । तसर्थ मानव मात्रका लागि पनि खानेपानी र सरसफाइको सुरक्षित र सहज उपलब्धता नै प्रमुख लक्ष्य रहँदै आएको छ। यस बडिमालिका नगरपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको सोच र परिलक्ष्यहरू तपसिल बमोजिमका रहेका छन् ।

दुरदृष्टि (सोच) : **"सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइ सेवाको विस्तार,**
नगरबासीको स्वास्थ्य र जीवनस्तरमा दीर्घकालिन सुधार" ।

परिलक्ष्य (ध्येय): यस नगरपालिकामा सफा,सुरक्षित एवं पहुँचयोग्य खानेपानी,लगानीमैत्री सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रमहरू संचालन गरी सन २०३० सम्ममा मध्यम तथा उच्च स्तरको खासस्व सेवा प्रदान गर्ने ।

५.२ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको लक्ष्य

यस नगरपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा आगामी ५ वर्षका लागि तपसिलका लक्ष्यहरू तथा नतिजाहरू तय गरिएको छ । समग्रमा यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनामा तपसिलका लक्ष्यहरू तय गरिएको छ ।

-सन २०२२ सम्ममा ४०% मध्यम र २५% उच्च स्तरको खासस्व र

-सन २०२५ सम्ममा ५०% मध्यम र ५०% उच्च स्तरको खासस्व

५.३ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको उद्धेश्य

बिषय क्षेत्र १. सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा

उद्देश्य १ : निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको सूचारुपना सुधार तथा उत्थानशिल संरचना सहित नयाँ योजना निर्माण गरि शतप्रतिशत घरधुरीमा समतामुलक रुपमा सुरक्षित खानेपानीको पहुँच पुर्‍याउने ।

बिषय क्षेत्र २.सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधामा पहुँच बृद्धि तथा दिगोपना

उद्देश्य २ : सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट समुदाय तथा नगर क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा अपनत्वभावको विकास भई पूर्ण सरसफाइयुक्त घर, समुदाय, वडा तथा नगरपालिकाको विकास भएको हुनेछ ।

बिषय क्षेत्र ३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

उद्देश्य ३: समन्वयात्मक तथा एकीकृत कार्य पद्धती अपनाई विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सुरीक्षत खानेपानी, सुधारीएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको नियमित तथा न्यायोचित पहुँच भएको हुनेछ ।

बिषय क्षेत्र ४.संस्थागत तथा क्षमता विकास

उद्देश्य ४: नगरपालिका र वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत विकास भइ पूर्ण सरसफाइ क्षेत्रमा क्षमता विकास भएको हुनेछ।

बिषय क्षेत्र ५. जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाई सेवा

उद्देश्य ५: पानीका मूलहरुको संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनद्वारा भौतिक निर्माणलाई व्यवस्थित गर्दै जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ। साथै विपद्मा प्रभावकारी खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका लागि उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ।

बिषय क्षेत्र ६.लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

उद्देश्य ६: नगरपालिका तथा वडाहरुमा वास सेवामा लैङ्गिक समानता सुनिश्चित भएको हुनेछ।

५.४ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको रणनीतिहरु

बडीमालिका नगरपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सम्बन्धी लक्ष्य पुरा गर्न सरकारी, गैर सरकारी निकाय र नीजि क्षेत्रबिचको समन्वयात्मक कार्य एकता तथा एकीकृत कार्य पद्धतीको थालनी गर्नु नै यस योजनाको प्रमुख रणनीति हुनेछ। प्रदेश र संघिय सरकारहरूसंग समन्वय गरी मातहतका कार्यालयहरूसंग समन्वय र सहकार्य गरेर खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि पहल गरिने छ। यस खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि विशेषत तपसीलका रणनीतिहरू अवलम्वन गरिने छ।

तालीका नं. ४१ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको रणनीतिहरु

बिषय क्षेत्र	रणनितिहरु
संस्थागत तथा क्षमता विकास	१.नगरपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा तय गरेको लक्ष्य प्राप्त गर्न नगरपालिकासंग अपुग श्रोत व्यवस्थापनका लागि अन्य निकायहरू संगको सहकार्य र समन्वयलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। २.खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा निर्धारित कार्ययोजना अनुसारका योजनाहरू कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकामा "खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्वा) शाखा स्थापनागरिने छ । उक्त खासस्व शाखाबाट नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरुको संयोजन गरिने छ
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा	३.खानेपानी आयोजनाहरुको नयाँ निर्माण तथा मर्मत सुधार र विस्तार गर्दा अनिवार्य रुपमा "एक घर एक धारा" नीति अवलम्बन गरि सबै

	खानेपानी योजनाहरुमा अनिवार्य रुपले "खानेपानी सुरक्षा योजना तथा सुरक्षित खानेपानी युक्त समुदाय" को अबधारणा लागु गरिनेछ । ४.राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६३ मा तोकिए बमोजिम खानेपानीको गुणस्तर तथा सेवास्तर सुधार गरिनेछ । साथै नगरपालिकास्तरमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणका लागि खानेपानी गुणस्तर केन्द्रको स्थापना गरी खानेपानी उपभोक्ताहरुको क्षमता विकास तथा समुदाय स्तरमा सचेतना अभिबृद्धि गरिनेछ । खानेपानी आयोजनालाई दिगो नाउनुका लागि दिगो व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यहरु गरनेछ ।
सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधामा पहुँच बृद्धि तथा दिगोपना	५.यस नगर क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण तथा सन्चालनका लागि सार्बजनिक र नीजि क्षेत्रसंगको सहकार्यमा विभिन्न आय आर्जनका गतिविधिहरू (जस्तै शौचालयको अगाडि भागमा पसल संचालन गर्ने र पछाडि भागमा सार्वजनिक शौचालय प्रयोगमा ल्याउने वा गोबर ग्याँस जडान गर्ने आदि) संग जोडिने गरि संचालन र व्यवस्थापन गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिने छ । ६.फोहरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन गर्न वडाको नेतृत्वमा सचेतना अभिबृद्धि गर्न पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरिनेछ । ७.नगर क्षेत्रको ढल निकास व्यवस्थापनलाई एकीकृत कार्यक्रमको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । "फोहरलाई बनाऊँ मोहर" भन्ने नारालाई व्यापक बनाइ फोहरमैला व्यवस्थापन तथा शहरी सरसफाइ कार्य सञ्चालन गर्दा सार्वजनिक नीजि साझेदारीको रणनीति अवलम्वन गरिनेछ । ८. मूख्य बजार र बजार उन्मुख क्षेत्रहरूमा उत्पन्न हुने ठोस तथा तरल फोहोरलाई श्रोत स्तरको ग्रेडिङ्ग गरि सुरक्षित ब्यबस्थापनका

	लागि उचित स्थानमा प्रशोधन र व्यवस्थापनकामा विशेष प्राथामिकतामा दिईनेछ ।
विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	९.विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको सुधार तथा ब्यवस्थापनका लागि बिद्यालय ३ तारे पद्धतीको अवलम्बन गरिने छ भने स्वास्थ्य संस्थाहरुको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था सुधारका लागि स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको गुणस्तरीय सुधार (Water, sanitation and hygiene facility improvement tool-WASH Fit) लाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाई सेवा	१०.खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका कार्यक्रमको संभाब्यता अध्ययन, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन लगायतका सबै चरणहरुमा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव, विपद् न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरुलाई मुल प्रवाहिकरण गरि सो सम्बन्धी मुद्धाहरूको पहिचान र सम्बोधन गरिनेछ । ११.खानेपानी तथा सरसफाइका भौतिक संरचनाहरूको भूकम्पीय प्रतिरोधिता तथा अन्य जोखिम न्युनिकरण का लागि हाल संचालनमा रहेका संरचानहरुको आम प्रबलिकरण गरि उत्थानशिल संरचना निर्माण गरिने छ । विपद जोखिम न्यूकरण र जलवायू परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धि कार्ययोजना बनाइ कार्यान्यन गरिनेछ ।
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१२.घरायसी चर्पी निर्माण तथा थप मर्मत सुधारका लागि घरपरिवार स्वयमलाई नै जिम्मेवार बनाईने छ । शारिरिक रुपमा अशक्त, अपाङ्ग, अति बिपन्न र एकल महिलाहरूका लागि अनुगमन समितिको सिफारिसमा आर्थिक सहयोग वा अनुदान उपलब्ध गराइनेछ

	१३ GESI सम्बन्धि काम गर्नका लायि आवश्यक निति तथा कार्यक्रम बनाइ कार्यान्वन गरिनेछ । १४.नगरपालिकामा गैगिंकता सम्बन्धि काम गर्न तथा लैगिंकताका सवालहरु समाधान गर्नका लागि गैगिंक फोकल व्यक्ति तोकि जिम्मेबारी दिइनेछ ।

५.५. नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरु

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको दूरदृष्टि तर्फ उन्मुख हुन, लक्ष्य प्राप्तिमा अधिकतम योगदान पुऱ्याउन तथा उद्देश्य हासिल गर्नका लागि संचालन हुने खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको योजनाबद्ध प्रयासहरुमा देहायका निर्देशित सिद्धान्तहरु अवलम्बन गरिनेछ ।

१. खासस्व सेवाको विकासमा नागरिक संलग्नता

यस नगरपालिकाको खासस्व क्षेत्रको सामाजिक परिचालनमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र पिछडिएको वर्ग एवं समुदायको सशक्तिकरणलाई माध्यम बनाइनेछ । खासस्व क्षेत्रमा समुदायमा आधारित तथा नागरिक समाजका संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता विकासको माध्यमबाट खासस्व क्षेत्रको विकास प्रक्रियामा नागरिक तथा समुदायको संलग्नता बृद्धि गरिनेछ । खासस्व क्षेत्रमा स्थानीय श्रोत, साधन, प्रविधि, ज्ञान, सीप र क्षमताको अधिकतम उपयोग गरी दिगोपनामा टेवा पुऱ्याईनेछ ।

२.वातावरण सन्तुलन तथा खासस्व क्षेत्रको दिगो विकास

जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न समस्या निराकरण र जोखिम न्यूनिकरण तथा स्थानीय अनुकूलनको उपायहरु अवलम्बन गरी जनकेन्द्रीत खासस्व सेवा विकासको अवसरमा बृद्धि गरिनेछ । यस नगरपालिकाको खासस्व क्षेत्र विकास प्रक्रियामा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रणालीलाई समाहित गरी खासस्व सेवाको कार्यलाई वातावरणमैत्री तथा दिगो बनाइनेछ ।

३.स्थानीय संस्था/संजालहरुको क्षमता विकास तथा परिचालन

नगरपालिका भित्रका वडा कार्यालय, विद्यालय तथा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति लगायत अन्य समुदायमा आधारित समूह र सञ्जालहरुको खासस्व सम्बन्धि क्षमता अभिबृद्धि गरी उनीहरुलाई यस क्षेत्रमा अझ बढी क्रियाशील र प्रभावकारी बनाईनेछ । स्थानीय तहमा खासस्व क्षेत्रको संरचनागत सुधार र क्षमता विकासको माध्यमबाट स्थानीय शासन प्रक्रियामा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक तथा पछाडि पारिएका वर्गको संलग्नतालाई सुनिश्चित, अर्थपूर्ण र प्रभावकारी बनाईनेछ । स्थानीय स्तरमा खासस्व क्षेत्रमा संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमलाई दिगो, नतिजामुलक, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाईनेछ ।

४.लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

योजना तर्जुमा, सञ्चालन तथा अनुगमन प्रक्रियालाई अझ बढी समावेशी र सहभागितामुलक बनाई उपलब्ध श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गरी दिगो र सन्तुलित खासस्व सेवामा जोड दिईनेछ । खासस्व क्षेत्रको संस्थागत विकास सुदृढ गरी समावेशी र समानतामैत्री वातावरण निर्माण गरिनेछ । खासस्व सेवा तथा सुविधामा आम नागरिक तथा सेवाग्राहीहरुको पहुँच बृद्धि गरी स्थानीयस्तरमा प्रवाहित सेवा तथा सुविधाहरु अधिकारमा आधारित, सहज, सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाइनेछ । समावेशीकरण नीति अन्तर्गत खासस्व क्षेत्र अन्तर्गतका कार्यक्रम खास गरि सेवाबाट वञ्चित समुदाय, क्षेत्र र जनसंख्या (महिला, दलित, आदिबासी(जनजाती, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक तथा अन्य पिछडा वर्ग) को

समुचित सेवामा बढी लक्षित हुनेछ । खासस्व योजना कार्यान्वयनको शिलशिलामा निर्माण हुने सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाइ संरचनाहरु बाल, महिला, अपाङ्गता र वातावरणमैत्रीका सूचकलाई मुख्य आधार बनाईने छ । यस नगरपालिकाको परिवेश अनुसार लैगिंक समानता र सामाजिक समावेशिकरण सम्बन्धि आवश्यक निति तथा कार्यक्रम बनाइ कार्यान्यन गरिनेछ ।

५.मानव अधिकार र सामाजिक न्याय

सुरक्षित पानी र आधारभूत सरसफाइ मानवको मौलिक आवश्यकता र आधारभूत मानव अधिकार हुन् । प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वस्थ, मर्यादित,र उत्पादनशील जीवन बाँच्न ती सेवाहरूको आवश्यकता पर्दछ । अधिकारमा आधारित पद्धति मानव अधिकारको प्रगतिशील सोचाइको लागि क्षेत्रगत सुशासन प्रणालीको फराकिलो सुधार हो । यसमा सबै नागरिकको खासस्वू सेवाहरूका लागि नगरपालिकाले तय गरेको समय तालिकामा स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्नु हो । अधिकारमा आधारित पद्धतितर्फ जानु भनेको स्थानीय तह र नागरिकहरूको बीच सम्बन्धमा केन्द्रित हुनु हो । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सरकारी, गैर सरकारी, सामुदायिक संस्थाको संस्थागत संरचनामा विपन्न एवं सिमान्तकृत वर्गको अर्थपूर्ण सहभागितालाई सुनिश्चित गर्दै सामाजिक न्यायको अवधारणालाई अवलम्बन गरिनेछ । समाजमा पिछडिएको वर्ग, दलित, जनजाति, जेष्ठ नागरिक, महिला तथा बालबालिकाको लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि लक्षित वर्ग कार्यक्रमका साथै अन्य विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

६.समुदाय, निजी क्षेत्र एवं गैसस साझेदारी

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सेवा प्रवाह तथा पूर्वाधार विकास कार्यमा सामुदायिक तथा सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अवलम्वन गरिनेछ । समुदाय, निजी क्षेत्र तथा गैसस जस्ता साझेदारहरु बीच अन्तरक्रिया, छलफल र वहसका माध्यमवाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा विस्तार कार्यलाई अझ वढी समन्वयात्मक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाइनेछ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अन्तर्गतका कार्यक्रमको पारदर्शिता, प्रभावकारिता र जवाफदेहिता अभिबृद्धिका लागि उपलब्ध कानूनी व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, नागरिक अनुगमन तथा निगरानीको औजार प्रयोग गरी सुधारका प्रतिवद्धताको पालना गरिनेछ ।

७.नतिजा मूलक व्यवस्थापन प्रणाली

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा नतिजामूलक योजनाको खाकामा सूचकको आधारमा गरिनेछ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार सहभागितामुलक र तेश्रो पक्षद्धारा समीक्षा गरिने छ । आयोजना तथा कार्यक्रमको तेश्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिने छ र कार्य सम्पादनको आधारमा राम्रो काम गर्ने संघ, संस्था तथा निकायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

अध्याय-६ (छ)

संभाग अनुसार कार्यनिति, अपेक्षित उपलब्धि, नतिजा तालिका र क्रियाकलापहरु

६.१ बिषय क्षेत्रः सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा

६.१.१ उद्देश्य :

बडिमालिका नगरपालिका भित्र निर्माण भएका तर संचालनमा समस्या भएका खानेपानी आयोजनाहरुमा खानेपानी सुरक्षा योजनाको अबधारणा अवलम्बनन गरी आयोजानाहरुको नियमित मर्मत संभार एवं सूचारुपना सुधार तथा उत्थानशिल संरचना निर्माण गर्ने र खानेपानी सुबिधा नपुगेका बस्तिहरुमा नयाँ योजना निर्माण गरि शतप्रतिशत घरधुरीमा समतामुलकरुपमा सुरक्षित खानेपानीको पहुँच बृद्धि गर्ने ।

नतिजा १.१: नगरपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच बृद्धि भएको हुनेछ ।

नतिजा १.२: उपभोक्ता समितिहरुको आवश्यक क्षमता अभिबृद्धि भै सकृय भएका र खानेपानी योजनाको उचितरुपले मर्मत सम्भार गरि गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ ।

६.१.२ कार्यनीतिहरु :

१.खानेपानी आयोजनामा उपभोक्ता समितिको गठन, पुनर्गठन गरि उक्त आयोजनाहरु नगरपालिकामा अनिवार्य रुपमा दर्ता गर्ने एवं उपभोक्ता समितिहरुको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्दै व्यवस्थित र व्यवसायीक बनाइनेछ ।

२.खानेपानी आयोजनाको सुचारुपना र दिगोपनाका लागि मर्मत संभार कोष, मर्मत संभार कार्यकर्ता, पानी शुल्कको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ साथै उपभोक्ता समितिलाई जिम्मेवार बनाउन नगरपालिका, वडा र उपभोक्ता समितिबिच त्रिपक्षिय कार्यक्षमता तथा दिगोपना सम्झौता गरि नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने छ ।

३. खानेपानी आयोजनाको पहुँच एवं सेवा विस्तारका लागि एक घर एक धाराको नीति लिईनेछ, मौजुदा योजनाको मर्मत सम्भार वा विस्तार गर्दा सम्भब भए सम्म एक घर एक धारा अवधारणामा गरिनेछ भने नयाँ बन्ने योजनाको हकमा एक घर एक धारालाई अनिबार्य गरिनेछ ।

४.मर्मत संभार गरिने सबै खानेपानी योजनामा अनिवार्य रुपले खानेपानी सुरक्षा योजना लागु गरि उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिबृद्धि गरी उनीहरुकै नेतृत्वमा आवश्यक मर्मत सुधारका साथै खानेपानीको

गुणस्तर सुधारका कार्यहरु संचालन गरेरै गुणस्तरीय खानेपानी सेवाको सुनिश्चित गरि सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय विकास गर्ने अभियानको अवलम्बन गरिने छ ।

५. खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माण गर्दा जोखिमको न्यून प्रभाव हुने गरी वातावरणमैत्री बनाउने कार्यनीति अवलम्बन गरिने छ र खानेपानी आयोजनाका सबै संरचनाहरुलाई उत्थानशिल बनाउन बिशेष पहल गरिने छ ।

६. खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत संभार तथा व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकास्तरमा खानेपानी क्षेत्रका दक्ष प्राविधिक र प्लम्बरहरुको क्षमता विकास गरी परिचालन गरिनेछ ।

७. हालसम्म खानेपानी योजना निर्माण नभएका, सामाजिक रुपले बन्चितिकरणमा परेका समुदायको बसोबास भएका बस्तिलाई नयाँ निर्माण गरिने योजनामा बिशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।

८. खानेपानी उपभोक्ता समितिहरुलाई खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी क्षमता विकास गरि आवश्यक औजार प्रदान गर्ने र उपभोक्ता समितिहरुले नियमितरुपमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गरि सो को प्रतिबेदन नगरपालिकाको खासस्व शाखा /इकाईमा पेश गर्ने र खासस्व इकाईले अभिलेख अद्यावधिक गर्ने व्यबस्था गरिनेछ ।

९. खानेपानीको नियमित रुपले गुणस्तर परिक्षणका लागि आबश्यक पर्ने किट, जनशक्ति, र ल्याब सेवा स्थानीय रुपमा उपलब्ध गराउनका लागि निजि क्षेत्रका सेवा प्रदायकको क्षमता अभिबृद्धिका साथ निजि क्षेत्रसंग सहकार्य र साझेदारीको कार्य आरम्भ गरिने छ ।

१०.खानेपानी योजनाको प्रभावकारी संचालन तथा व्यवस्थापनका आधारमा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरुलाई प्रोत्साहन तथा दण्ड र जरिवाना गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिने छ ।

११. नगरपालिका स्तरमा खानेपानी सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि एक छुटटै कोषको स्थापना गरि परिचालन गरिनेछ ।

६.१.३ सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको नतिजा तथा लक्ष्य तालिका :

यस बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता को क्षेत्रमा उपलब्धि हासील गर्न निर्धारित सोच तथा लक्ष्य प्राप्तिका लागि नतिजामूलक योजनाको ढाँचामा खासस्व योजना तर्जुमा गरिएको छ । जसका लागि सूचकहरु निर्धारण गरी वर्तमानमा आधार रेखालाई आधार बनाई खासस्व योजनाको अन्त्यसम्मको परिमाणात्मक लक्ष्यहरु निर्धारण गरिएको छ । जसलाई देहाय अनुसारको नतिजा तालिकामा राखिएको छ ।

तालिका नं. ४२ , सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको नतिजा तथा लक्ष्य तालिका

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा १ : नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ ।	उच्च स्तरको खानेपानी सेवामा पहुँच भएका घरधुरी	संख्या	०	२००	८००	१६००	२५००	३२२९	– नगर वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) – M WASH CC को सर्वेक्षण प्रतिवेदन खासस्व प्रगति प्रतिवेदन/ / अनुगमन प्रतिवेदन	सवै घरधुरिमा स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था हुनेछ । – पुर्ण सरसफाइ मा समुदायक ो चेतना अभिवृद्धि हुनेछ ।
	मध्यम स्तरको खानेपानी सेवामा पहुँच भएका घरधुरी	संख्या	३९३	९९९	१७९३	१५००	२५९३	३१२९		
	आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच पुगेका घरधुरी	संख्या	४१८	८००	१६००	२३२९	०	०		
	सिमित खानेपानी सेवा पुगेका घरधुरी	संख्या	४१३	८००	१५२९	०	०	०		
	सेवा नपुगेका घरधुरी	संख्या	९	२	७	०	०	०		
	स्रोत तथा मुहान संरक्षण भएका आयोजना	संख्या	६२	७२	८२	९२	९४	०		
नतिजा २ :	नियमित रुपमा मर्मत सम्भार भई पूर्ण क्षमतामा संचालन भएका खा.पा.योजना	संख्या	४	३४	६४	९४	०	०		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु सकृय भई निर्माण भएका खानेपानी योजनाको उचितरुपले मर्मत सम्भार गरि गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ।	सामान्य मर्म गर्नुपर्ने आयोजना	संख्या	४२	१०	२०	३०	४०	४२		– `कार वालाको प्रतिवद्धता र सहकार्य एवं साझेदारी मा बृद्धि हुनेछ। – खा सस्व योजनाको प्रभावकार ी
	बृहत मर्मत गर्नुपर्ने आयोजना	संख्या	४०	१०	२०	३०	४०	०		
	मर्मत तथा पुन निर्माण गर्नु पर्ने आयोजना	संख्या	४२	५	१५	२५	४०	४२		
	नियमित रुपमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण भई गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्ति गरि रहेका खा.पा.योजनाहरु	संख्या	१	५	१५	२०	३०	५०		
	पानी सुरक्षा अबधारणा कार्यान्वयन भै मर्मत संभार गरिएका आयोजनाहरु	संख्या	०	९	२५	५०	७५	९४		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय घोषणा भएका खानेपानी उ.स.हरु	संख्या	०	१०	१९	३९	६९	८१		कार्यान्वय न हुनेछ।
	नियमित महसुल उठाउने व्यवस्था भएका आयोजना	प्रतिशत	१	३	१०	२३	३३	५३		
	नियमित साधारण सभा, लेखा परिक्षण र पारदर्शिता कायम भएका सकृय उपभोक्ता समिति (संख्या/प्रतिशत)	संख्या/प्रतिशत	०	३	१०	२३	३३	५३		
	खानेपानी आयोजनाको उचित मर्मत संभार संयन्त्र (कोष, कार्यकर्ता, औजार) भएका	संख्या/प्रतिशत	०	२०	३०	५०	७०	९०		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२		
	खानेपानी उ.स. (संख्या/प्रतिशत)									
	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता महासंघमा दर्ता भएका आयोजना	संख्या	०	१०	३०	५०	८०	१००		

६.१.४ कार्ययोजना,प्रमुख क्रियाकलाप तथा वित्तीय श्रोत विश्लेषण :

सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरुको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको लक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका नं. ४३- कार्ययोजना,प्रमुख क्रियाकलाप तथा वित्तीय श्रोत विश्लेषण

क्र.सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५	
क	**खानेपानी सेवा विस्तार**								
१	नयां खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माणबाट खानेपानी सेवा विस्तार	घरपरिवार	४५१	४६	१५०	१२०	१३५	०	नगरपालिका
		योजना संख्या	२४	२	८	८	६	०	
		बजेट (रु.०००)	१२०००	१०००	४०००	४०००	३०००	०	
२		घरपरिवार	२३५६	४६५	६२०	३१०	४६५	४९६	

	मौजुदा खानेपानी योजनाको खानेपानी सुरक्षा अबधारणा बमोजिम मर्मत सम्भार र विस्तार	योजना संख्या	७६	१५	२०	१०	१५	१६	नगरपालिका/खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय,खानेपानी तथा सरसफाइ मन्त्रालय, नगरपालिका,संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट (रु.000)	१५२००	३000	४000	२000	३000	३२00	
३	मौजुदा खानेपानी योजनाहरुको पुन निर्माण	घरपरिवार	९	१	३	३	२	०	नगरपालिका/खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, खानेपानी मन्त्रालय, र विकास साझेदार
		योजना संख्या	४५00	५00	१५00	१५00	१000	०	
		बजेट (रु.000)	५000	१000	१000	२000	१000	०	
४	मौजुदा खानेपानी योजनाहरुको पुर्नस्थापना / पुर्ननिर्माण	घरपरिवार	३00	६०	९०	९०	६०	०	नगरपालिका/खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय , खानेपानी मन्त्रालय, र विकास साझेदार
		योजना संख्या	१०	२	३	३	२	०	
		बजेट (रु.000)	३00	६०	९०	९०	६०	०	
५	घर परिवारमा निजि धारा जडान	घरपरिवार संख्या	१५00	१७५	३५०	३५०	३७०	२५५	नगरपालिका/खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय र विकास साझेदार
		बजेट (रु.000)	१२000	१४00	२८00	२८00	२९६०	२०४०	
खानेपानीको श्रोत संरक्षण र गुणस्तर									
१	खानेपानी आयोजनाका मुल तथा श्रोतहरुको संरक्षण,	योजना संख्या	३३	७	८	८	७	३	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका
		बजेट (रु.000)	८२५०	१७५०	२000	२000	१७५०	७५०	

२	खानेपानी आयोजनाहरुको खानेपानी सुरक्षा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन	योजना संख्या	९०	१८	२०	२०	२०	१२	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका
		बजेट (रु.000)	९00	१८0	२00	२00	२00	१२0	
३	खानेपानीको नियमित गुणस्तर परिक्षण तथा पानी प्रशोधन गर्ने	योजना संख्या	९४	२0	२५	२0	२0	९	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका, संघंसस्था
		बजेट (रु.000)	९४0	२00	२५0	२00	२00	९0	
४	पानी प्रशोधन प्रणाली जडान गरिने खानेपानी योजना	योजना संख्या	२0	२	६	४	४	४	नगरपालिका/खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय र विकास साझेदार
		बजेट (रु.000)	१५000	१५00	४५00	३000	३000	३000	
ग	**नीतिगत तथा संस्थागत तथा क्षमता बिकास**								
१	खा.पा उपभोक्ता समिति गठन र पुनर्गठन गरि क्षमता विकास गर्ने	संख्या	९४	२0	४0	२0	१४	0	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका
		बजेट (रु.000)	४७0	१00	२00	१00	७0	0	
२	खानेपानी योजनाको मर्मत संभार संयन्त्रको विकास गर्ने(पानी शुल्क, मर्मत सम्भार कार्यकर्ता, लेखा ब्यबस्थापक, औजार आदि)	संख्या	९४	२0	२५	२0	२0	९	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका र विकास साझेदार
		बजेट (रु.000)	९४0	२00	२५0	२00	२00	९0	
३		संख्या	९	0	१	३	३	२	

	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणका लागि आबश्यक किट , जनशक्ति सहित ल्याब सेवाको उपलब्धता	बजेट (रु.०००)	२२५	०	२५	७५	७५	५०	नगरपालिका र विकास साझेदार
४	खानेपानी आयोजनाका नियमित अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा दिगोपनाको जाँच	संख्या	१०	२	२	२	२	२	वडा कार्यालय, नगर अनुगमन समिति
		बजेट (रु.०००)	२००	४०	४०	४०	४०	४०	
५	सुरक्षित पानी सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम (तालिम, अभिमुखीकरण, र्‍याली, रेडियो कार्यक्रम, दिवस तथा सप्ताह मनाउने आदि)	पटक	५	१	१	१	१	१	नगरपालिका र विकास साझेदार
		बजेट (रु.०००)	२००	४०	४०	४०	४०	४०	
६	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरुलाई खानेपानी आयोजना व्यवस्थापन, खानेपानी सुरक्षा योजना, पानी शुद्धीकरण सम्बन्धीतालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय,नगरपालिका र विकास साझेदार
		बजेट (रु.०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
७	मर्मत संभार कार्यकर्ता लाई तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	खानेपानी उ.स.,वडा कार्यालय, नगरपालिका र विकास साझेदार
		बजेट (रु.०००)	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	
	जम्मा		७२९२५	१०७२०	१९६४५	१६९९५	१५८९५	९६७०	

६.१.५. नयाँ निर्माण हुने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम :

यस नगरपालिकामा हाल सम्म पनि खानेपानीको पहुँच नपुगेको तथा खानेपानी आपुर्ति अवस्था कमजोर रहेका बस्तीहरुमा नयाँ खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माणका लागि तपसिल अनुसारको प्राथामिकता निर्धारण गरिएको छ ।

तालिका ४४ : नयाँ निर्माण हुने योजनाहरुको विवरण

क्र.सं.	योजनाको नाम	स्थान	लाभान्वित घरधुरी				अनुमानित लागत(लाखमा)	प्राथमिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	घागर खा.पा. योजना		०	०	५२	५२	८	१
२	रवा खा.पा. योजना		०	०	१५	१५	३	२
३	शार्की टोल खा.पा. योजना		१२	०	०	१२	४	३
४	पिपल टोल खा.पा. योजना		०	०	८	८	४	४
५	मुसीगाँउ खा.पा. योजना		१०	०	३०	४०	४	५
६	घोगाली खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	३	६
७	सेर गाँउ खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	३	७
८	रावा वडा खा.पा. योजना		०	०	१२	१२	२	८
९	बडुवाल बाडा खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	४	९
१०	भटान लेक खा.पा. योजना		६	०	३	९	४	१०
११	चौराठा खा.पा. योजना		२०	५	६०	८५	३	११
१२	ओदाल खा.पा. योजना		०	०	१०	१०	३	१२
१३	ढोकदिना, गौडा खा.पा. योजना		०	०	४	४	३	१३
१४	बकेजुल खा.पा. योजना		०	५	३०	३५	३	१४
१५	दानचौरखा.पा. योजना		७	०	२	९	२	१५
१६	राजातोलीपारि खा.पा योजना		०	०	६४	६४	४	१६
१७	चुथी बजारखा.पा. योजना		५	०	१४	१९	३	१७
१८	पोखारा खा.पा. योजना		०	०	११	११	३	१८
१९	सिराडी खा.पा. योजना		२७	०	०	२७	३	१९
२०	खिरीडाबिडा खा.पा. योजना		०	०	१७	१७	२	२०
२१	रुपौन खा.पा. योजना		२	०	८	१०	२	२१
२२	हलेडीखा.पा. योजना		५	०	१०	१५	२	२२
२३	तल्लापलान खा.पा. योजना		१०	०	०	१०	२	२३
२४	अहान लेकखा.पा. योजना		०	०	११	११	२	२४
जम्मा			**१०४**	**१०**	**४५१**	**५६५**	**७६**	

६.१.६. सामान्य मर्मत संभार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्राथामिकताक्रम :

यस नगरपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको संचालन अवस्थालाई नियमित सुचारु राख्न तथा थप व्यवस्थित गर्न सामान्य मर्मत संभार गर्नु पर्ने खानेपानी आयोजनाहरुका प्राथामिकता तपसिल बमोजिम निर्धारण गरिएको छ ।

तालिका ४५ : सामान्य मर्मत संभार गर्नु पर्ने योजनाहरुका

क्र.स.	योजनाको नाम	स्थान	लाभान्वित घरधुरी				अनुमानित लागत	कैफियत
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	रोटीवाडा खा.पा.योजना	५	५	०	२५	३०	३ लाख	
२	नेरा मा.वि खा.पा.योजना	६	१५	०	१५०	१६५	५ लाख	
३	ठकुरीवाडा खा.पा.योजना	४	०	०	१५	१५	३ लाख	
४	घागर खा.पा.योजना	२	०	०	२९	२९	३ लाख	
५	बागे खा.पा.योजना	६	०	०	१५	१५		
६	चोसेकोट खा.पा.योजना	६	०	०	५२	५२	४ लाख	
७	सुनकाना खा.पा.योजना	७	०	०	२५	२५	३ लाख	
८	माथी रीला खा.पा.योजना	४	०	०	७	७	३ लाख	
९	रीला खा.पा.योजना	४	०	०	५	५	३ लाख	
१०	सल्लेरीवाडा खा.पा.योजना	५	५	०	२०	२५	३ लाख	
११	ढम्कनेपारी खा.पा.योजना	६	२	०	६२	६४	५ लाख	
१२	खिरीडा खा.पा.योजना	७	०	०	२२	२२	३ लाख	
१३	गोपु खा.पा.योजना	७	०	०	२५	२५	४ लाख	
१४	रातुडा खा.पा.योजना	८	५	०	२२	२७	५ लाख	
१५	गाडपाँघर खा.पा.योजना	८	४	०	१०	१४	५ लाख	
१६	बडुवालवाडा खा.पा.योजना	९	०	०	३७	३७	४ लाख	

१७	उखाडी खा.पा.योजना	९	११	०	३०	४१	५ लाख	
१८	माथिल्लो चिन्नीबोट खा.पा.योजना	८	०	०	९	९	४ लाख	
१९	बाटुलीपातल खा.पा.योजना	८	०	०	१०	१०	५ लाख	
२०	सारेभक्त खा.पा.योजना	९	८	२	१०	२०	३ लाख	
२१	पानीनाउला खा.पा.योजना	६	०	०	२२	२२	४ लाख	
२२	दगडे खा.पा.योजना	२	६	०	०	६	४ लाख	
२३	ढम्कने खा.पा.योजना	७	२	१५	२०	३७	४ लाख	
२४	जगरपानी खा.पा.योजना	४	०	०	४१	४१	४ लाख	
२५	दहडाडा खा.पा.योजना	४	०	०	४१	४१	३ लाख	
२६	बुढाकोर्ध खा.पा.योजना	६	१	०	६५	६६	५ लाख	
२७	चीनेचौर खा.पा.योजना	४	०	०	७	७	३ लाख	
२८	तिपाडाबजार खा.पा.योजना	४	०	०	२०	२०	३ लाख	
२९	रातुडीमाण्डौ खा.पा.योजना	८	०	०	५	५	४ लाख	
३०	धान खा.पा.योजना	८	०	०	९	९	३ लाख	
३१	सिराडी खा.पा.योजना	७	२१	०	०	२१	४ लाख	
३२	सैनेडी सल्लीगाड खा.पा.योजना	७	०	०	५	५	२ लाख	
३३	पानीखाल खा.पा.योजना	७	०	०	१०	१०	३ लाख	
३४	जुकाउने खा.पा.योजना	८	०	०	५३	५३	५ लाख	
३५	नुवाकोट खा.पा.योजना	१	५०	०	१८	६८	७ लाख	

३६	रावलवडा खा.पा.योजना	३	०	०	१३	१३	४ लाख	
३७	जामीरापनी खा.पा.योजना	४	०	०	२०	२०	२ लाख	
३८	बायाकाँटया खा.पा.योजना	१	५	०	१६	२१	४ लाख	
३९	राजातोली खा.पा.योजना	७	०	०	५७	५७	५ लाख	
४०	जील्ली खा.पा.योजना	७	२५	०	२०	४५	४ लाख	
४१	माउलेक खा.पा.योजना	७	०	०	१५	१५	२ लाख	
जम्मा			१६५	**१७**	**१०३७**	**१२१९**	**१५०**	

६.१.७. ठुलो मर्मत संभार तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम :

यस नगरपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको संचालन अवस्थालाई नियमित सुचारु राख्न तथा थप व्यवस्थित गर्न ठुलो मर्मत संभार गर्नु पर्ने खानेपानी आयोजनाहरुका प्राथामिकता तपसिल बमोजिम निर्धारण गरिएको छ ।

तालिका ४६ : ठुलो मर्मत संभार तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको विवरण

क्र.स.	योजनाको नाम	स्थान	लाभान्वित घरधुरी				अनुमानित लागत	कैफियत
			दलित	जनजाती	अन्य	जम्मा		
१	घोगाली खा.पा. योजना	३	०	०	३६	३६	७ लाख	
२	मार्तडी खा.पा. योजना		९०	३२	३११	४३३	४० लाख	
३	राजा खा.पा. योजना	७	०	०	२९	२९		
४	डिम्बर खा.पा. योजना	५	४८	०	०	४८	१० लाख	
५	रापक खा.पा. योजना	८	८	०	४५	५३	१५ लाख	
६	कुलीमूल खा.पा. योजना	५	२५	०	६०	८५	१५ लाख	
७	ढम्कने भोटे खा.पा. योजना	६	२३	०	०	२३	८लाख	

८	मष्टामाण्डु खा.पा. योजना	६	०	०	११३	११३	१० लाख	
९	खाडा खा.पा. योजना	७	०	०	१३	१३	७ लाख	
१०	चिमाडी खा.पा. योजना	७	०	०	१७	१७	६ लाख	
११	बागडाडा खा.पा. योजना	८	०	०	२४	२४	९ लाख	
१२	माझीगाँउ खा.पा. योजना	२	५२	०	५०	१०२	१५ लाख	
१३	सेरगाँउ खा.पा. योजना	३	०	०	२९	२९	७ लाख	
१४	खानडा खा.पा. योजना	६	०	०	७	७	३ लाख	
१५	छरेमेला खा.पा. योजना	६	०	०	२५	२५	७ लाख	
१६	फडिल्लाखा.पा. योजना	६	२	०	१६	१८	१० लाख	
१७	वारीजडगां खा.पा. योजना	६	४	०	४६	५०	१० लाख	
१८	बथानलेक खा.पा. योजना	३	१५	१	११	२७	१० लाख	
१९	गोलढुगां खा.पा. योजना	७	०	०	३२	३२	४ लाख	
२०	बनाली खा.पा. योजना	८	०	०	८	८	७ लाख	
२१	बाग्या खा.पा. योजना	६	३२	०	०	३२	९ लाख	
२२	खेतीपातल खा.पा. योजना	१	९	०	३५	४४	१० लाख	
२३	रवा खा.पा. योजना	९	९	०	०	९	६ लाख	
२४	जील्लीमाथी खा.पा. योजना	७	२०	०	४०	६०	१० लाख	
२५	तल्लोपनेरा खा.पा. योजना	९	२५	०	५३	७८	७ लाख	
२६	पारीजडगां खा.पा. योजना	५	०	०	३०	३०	४ लाख	
२७	झाल्या खा.पा योजना	८	०	०	४५	४५	१५ लाख	

२८	सेलाघाट खा.पा. योजना	९	२	०	१५	१७	७ लाख	
२९	तल्लोदोमिल्ला खा.पा. योजना	७	०	०	८	८	३ लाख	
३०	देनजुगाडा खा.पा. योजना	२	०	०	१४	१४	७ लाख	
३१	चौराटा खा.पा. योजना	९	२५	०	५३	७८	२० लाख	
३२	चुथीवारी खा.पा. योजना	७	०	०	२०	२०	९ लाख	
३३	विष्टवाडा खा.पा. योजना	२	०	०	४	४	७ लाख	
३४	सिमपानी खा.पा. योजना	३	७	०	१४	२१	९ लाख	
३५	बिसा खा.पा. योजना	७	०	०	६	६	३ लाख	
३६	गडखेत खा.पा. योजना	८	०	०	५४	५४	१५ लाख	
३७	अल्यारान खा.पा. योजना	५	५	०	४०	४५	९ लाख	
३८	ओलेना खा.पा. योजना	४	०	०	१४	१४	७ लाख	
जम्मा			४०१	३३	१३१७	१७५१	३५७	

६.१.८. पुन निर्माण तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको प्रथामिकताक्रम

यस नगरपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको संचालन अवस्थालाई मध्येनजर गर्दा तपसिलका खानेपानी आयोजनाको पुन: निर्माण गर्नु पर्ने गरि प्राथामितामा राखिएको छ ।

तालिका ४७ : पुन निर्माण तथा विस्तार गर्नु पर्ने योजनाहरुको विवरण

क्र.स.	योजनाको नाम	स्थान	लाभान्वित घरधुरी				अनुमानित लागत	कैफियत
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	काल्छीखोला खा.पा	६	०	०	७६	७६	२० लाख	
	नूवाकोट खा.पा	१	५०	०	१८	६८	२० लाख	
	खालीचोर खा.पा	८	०	०	३५	३५	२० लाख	
जम्मा			५०	०	१२९	१७९	६० लाख	

संभाग ६.२: सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

६.२.१ उद्धेश्य :

सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट समुदाय र नगर क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा अपनत्वभावको विकास भई पूर्ण सरसफाइयुक्त घर, समुदाय, वडा तथा नगरपालिकाको विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा १. सबै घरधुरीको सुधारिएको शौचालयमा पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा ब्यवस्थापन भएको हुनेछ,

नतिजा २. व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी बानी व्यवहारको विकास भएको हुनेछ,

नतिजा ३. ठोस तथा तरल फोहरको समुचित ब्यवस्थापन भई बातावरणिय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।

६.२.२.कार्यनीतिहरु :

१. बडिमालिका नगरपालिकामा ब्यवस्थित रुपले सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गर्न पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरिनेछ । यस अभियानमा वडाहरुको नेतृत्वमा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा, सरसफाइ सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरी सो को नियमित अनुगमन गरिने छ ।

२. प्रत्येक वडामा पुर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि वडा स्तरमा पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धन कोष स्थापना गरि परिचालन गरिने छ ।

३ सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार जस्ता व्यवहार परिवर्तन सम्बन्धि क्रियाकलापहरु सञ्चालनका लागि आम सरोकारवालाहरुको परिचालन गर्ने वातावरण सिर्जना गरी पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनको सामाजिक अभियान संचालन गरिनेछ ।

४ नगरपालिका क्षेत्रमा उत्सर्जित तरल तथा ठोस फोहोरको घरायसी तहमा न्यून प्रयोग/उत्पादन तथा पुनः प्रयोगमा बिशेष जोड दिने नीति लिइनेछ साथै सार्वजनिक सौचालय निर्माण तथा ब्यवस्थापन र फोहेरमैलाको व्यवस्थानको लागि स्यानिटरी ल्याण्डफिल साइटको निर्माण गरी सार्वजनिक नीजि साझेदारी पद्दतिको अवधारणा बमोजिम सरसफाइ कार्यक्रमलाइ अगाडि बढाइनेछ ।

५ पूर्ण सरसफाइ अभियानको प्रभावकारिता परीक्षणका लागि अनुगमन तथा प्रमाणिकरण संयन्त्र विकास निर्देशिका तयार गरी सो बमोजिम गठन र परिचालन गरिनेछ ।

६ पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनमा प्रोत्साहन, पुरस्कार र कदरको सिद्धान्तलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६.२.३ नतिजा तथा लक्ष्य तालिका

सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र संभाग अर्न्तगतकाअपेक्षित लक्ष तथा नतिजा तालिका यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका नं. ४८ :सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र संभाग नतिजा तालिका

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			आधाररेखा (आ. व. ०७६/७७)	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२		
नतिजा १ : सबै घरधुरीमा सुधारीएको शौचालयमा पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ,	आधारभुत सरसफाइ (शौचालय) को पहुँच पुगेका घरधुरी	प्रतिशत	६४.७८	८८	९२	९०	९६	१००	–नगर वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) –: WASH CC को सर्वेक्षण प्रतिवेदन –खसस्व प्रगति प्रतिवेदन/ –अनुगमन प्रतिवेदन	– पुर्ण सरसफाइ मा समुदायको चेतना अभिवृद्धि हुनेछ । – सरोकारवालाको प्रतिवद्धता र सहकार्य एवं साझेदारीमा बृद्धि हुनेछ । –खासस्व योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुनेछ ।
	सुधारीएको सरसफाइ सुबिधा पुगेका घरधुरीहरु	प्रतिशत	३.८९	२०	४०	६०	८०	१००		
	सार्वजनिक शौचालयको संख्या	संख्या	८	९	१०	११	१२	१३		
नतिजा २ : व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी बानी व्यवहारको	साबुन पानी सहित हातधुनका लागि निश्चित स्थान भएका घरधुरी	प्रतिशत	४३.३१	५५	६६	७८	९०	१००		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			आधाररेखा (आ. व. ०७६/७७)	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	८१/८२		
विकास भएको हुनेछ,	जोखीमपूर्ण समयमा सावुन पानीले हातधुने घरधुरी	प्रतिशत	१५	२०	४०	६०	८०	१००		
नतिजा ३ : ठोस तथा तरल फोहरको समुचित व्यवस्थापन भई बातावरणिय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।	ठोस फोहोर श्रोत स्तरमा सुरक्षित वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	१४.६१	२०	४०	६०	८०	१००		
	तरल फोहरको सुरक्षित व्यवस्थापन गरेको घरधुरी	प्रतिशत	०	२०	४०	६०	८०	१००		
	दिसाजन्य लेदो समुचित व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	६५	७०	८०	८८	९५	१००		
	पूर्ण सरसफाई सुचक पूरा भएका घरधुरीको (प्रमाणिकरण)	प्रतिशत	५.३०	०	१	३	५	९		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			आधाररेखा (आ. व. ०७६/७७)	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२		
	पूर्ण सरसफाइ युक्त अवस्था पूरा गरेका वडाहरु	संख्या	०	०	१	४	७	१०		
	पूर्ण सरसफाइ उन्मुख बजार तथा वस्तिहरु	संख्या	०	५	२०	३५	४५	५०		
	ढल निकासको उचित ब्यवस्थापन भएका बजार क्षेत्र	संख्या	०	०	१	२	५	७		
	ल्याण्डफिल साइट को संख्या	संख्या	०	०	१	१	२	५		
	सरसफाइ कर्मीको संख्या	संख्या	०	१	२	३	४	५		
	नगरपालिकामा रहेका सरसफाइ सम्वन्धि उपकरण		१	१	१	२	२	३		

६.२.४ **सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कार्ययोजना,क्रियाकलाप तथा वित्तिय श्रोत विश्लेषण** : सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन का लक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका नं. ४९ सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कार्ययोजना,क्रियाकलाप तथा वित्तिय श्रोत विश्लेषण तालिका

क्र.सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५	
क	**सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन**								
१	आधारभूत सर्वेक्षण तथा तथ्यांक अद्यावधिक	पटक	५	१	१	१	१	१	वडा कार्यालय, नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
२	पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी सरोकारवालाहरुको क्षमता विकास	पटक	५०	१०	१०	१०	१०	१०	वडा कार्यालय, नगरपालिका र संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	२०००	४००	४००	४००	४००	४००	
३	पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी समुदाय स्तरमा सचेतना अभिबृद्धि	पटक	४५	९	९	९	९	९	वडा कार्यालय, नगरपालिका र संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२२५०	४५०	४५०	४५०	४५०	४५०	
४	चर्पीहरुको स्तरोन्नती (सुधारिएको शौचालय) मा अनुदान	वटा	१६६	२९	३५	३५	३५	३२	वडा कार्यालय, नगरपालिका र संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	८३०	१४५	१७५	१७५	१७५	१६०	
५	जुठेल्लो तथा चाङ्ग निर्माणका लागि अनुदान कार्यक्रम	संख्या	१७८८	१८८	४००	४००	४००	४००	वडा कार्यालय, MWASH CC, नगरपालिका , संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	८९४	९४	२००	२००	२००	२००	
६	साबुन पानी सहित हातधुने निश्चित स्थान निर्माण र प्रयोग	संख्या	१९८६	३८६	४००	४००	४००	४००	वडा कार्यालय, MWASH CC, नगरपालिका , संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	९९३	१९३	२००	२००	२००	२००	
७		पटक	१८	३	५	४	४	२	

	घर आँगनको सरसफाइ अभियान	बजेट(रु ०००)	१८०	३०	५०	४०	४०	२०	वडा कार्यालय, MWASH CC,स्थानिय समूह र संघसस्था
८	स्वच्छता प्रवर्द्धन सम्बन्धी सचेतना	पटक	५	१	१	१	१	१	वडा कार्यालय,स्थानिय समूह, MWASH CC, र संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
९	सुधारिएको चुल्हो निर्माण तथा मर्मत तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	नगरपालिका, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द, संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
१०	घरायसी फोहरमैलालाई स्रोतमा न्यूनीकरण, पुन: प्रयोग, प्रशोधन सम्बन्धि तालिम	पटक	४५	९	९	९	९	९	MWASH CC, नगरपालिका,संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	११२५	२२५	२२५	२२५	२२५	२२५	
११	पूर्ण सरसफाइ सुचकको प्रमाणिकरण	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC, नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	१५०	३०	३०	३०	३०	३०	
१२	वातावरणीय सरसफाइका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	१	१	१	१	१	MWASH CC, नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
१३	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण,मर्मत सुधार तथा व्यवस्थापन	संख्या	६	०	१	२	२	१	नगरपालिका,संघसस्था र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	६०००	०	१०००	२०००	२०००	१०००	
१४	व्यवस्थित ढल व्यवस्थापन	संख्या	७	०	१	२	२	२	नगरपालिका, नगर विकास कोष,
		बजेट(रु ०००)	७०००	०	१०००	२०००	२०००	२०००	
१५		संख्या	५	०	१	२	१	१	

	ल्याण्डफिल साइटको व्यस्थापन	बजेट(रु ०००)	२००००	०	४०००	८०००	४०००	४०००	नगरपालिका, नगर विकास कोष,
१६	पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनका लागि होर्डिङ्ग बोर्ड, भित्ते लेखन सूचना, शिक्षा तथा सञ्चार सम्बन्धी सामग्रीहरु तयार कार्यक्रम	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC, नगरपालिका,संघसस्था र विकास साझेदार, संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
१७	नगरपालिकामा सरसफाइ कर्मीको व्यवस्था	संख्या	६	१	२	२	१	०	नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	९००	१५०	३००	३००	१५०	०	
१८	नगरपालिकामा सरसफाइ सम्वन्धि उपकरणको व्यवस्था	संख्या	३	०	१	१	१	०	नगरपालिका, नगर विकास कोष,
		बजेट(रु ०००)	१५०००	०	५०००	५०००	५०००	०	
१९	नगरपालिका तथा वडाको पूर्ण सरसफाइ अनुगमन तथा प्रमाणीकरण	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC, नगरपालिका,संघसस्था र विकास साझेदार, संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको जम्मा			६००७२	२२६७	१३५८०	१९५७०	१५४२०	९२३५	

६.३ : संस्थागत (विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

६.३.१ उद्धेश्य :

समन्वयात्मक तथा एकीकृत कार्य पद्धती अपनाइ विद्यालयहरुको खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको सुधार गरेर पूर्ण सरसफाइको नमूना स्थलको रुपमा विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा १: विद्यालयहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको सुनिश्चत भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयहरुको विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा २: स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको सुनिश्चत भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

नतिजा ३: स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निस्कने फोहरको उचित रुपमा संकलन, निर्मलिकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।

६.३.२ कार्यनीतिहरु :

१.विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था अनुगमन, सुधार तथा व्यवस्थापन गर्ने तिन तारे अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ ।

२.विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थाको नियमित अनुगमन गरि विशेष प्राथमिकताका साथ सुधारका कार्यहरु गरिनेछ ।

३.बिद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको अनुगमनका आधारमा त्यस्ता संस्थाहरुको प्रमाणिकरण गरि प्रोत्साहन गरिनेछ ।

४.सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी सकारात्मक बानी विकासका बाल केन्द्रीत तथा अनुकरणिय प्रयासहरुको थालनी गरिनेछ ।

५.विद्यालयको अगुवाईमा सेवा क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन जस्ता पद्धती लागु गरिनेछ ।
६.विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरुमा सुरक्षित खानेपानी तथा सुधारीएको सरसफाइ सुबिधा निर्माण व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिई अनुदान र कार्यमुल्याङ्कनसंग जोडिने छ ।

७.स्वास्थ्य संस्थाहरुको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थाको नियमित अनुगमन गरि विशेष प्राथमिकताका साथ सुधारका कार्यहरु गर्ने ।

६.३.३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको नतिजा,सुचक र लक्ष्य तालिका

तालिका नं.५० विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका नतिजा तालिका

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	लक्ष्य ०७८/७९	लक्ष्य ०७९/८०	लक्ष्य ०८०/८१	लक्ष्य ०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा १ : विद्यालयहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयको विकास भएको हुनेछ ।	राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिमका खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुविधा भएका तथा तिन तारे सुचक पुरा भएका नमुना विद्यालय	संख्या	०	३	८	१४	२०	२९	बिद्यालय को प्रतिवेदन, Flash Report , नगर शिक्षा शाखाको प्रतिवेदन, विद्यालय सुधार योजना, –खासस्व प्रगति प्रतिवेदन/ –अनुगमन प्रतिवेदन	–अभिभावक तथा स्थानीय सरोकारवालाको ,चासो ,प्रतिबद्धता र सहभागितामा अभिबृद्धि हुनेछ । –सरकारी, गैर सरकारी र निजी क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा बृद्धि हुनेछ –खासस्व योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुनेछ ।
	दुई तारे सुचक पुरा गरेका विद्यालय	संख्या	०	४	९	१५	२२	३०		
	एक तारे सुचक पुरा गरेका विद्यालय	प्रतिशत	९२.८५	९५	१००	१००	१००	१००		
	विद्यालयहरुमा सुरक्षित तथा नियमित खानेपानीको सेवा भएका विद्यालय	संख्या	१०	१५	२०	२५	२८	३०		
	शौचालयहरुको व्यवस्थित रुपमा प्रयोग भएका विद्यालय	संख्या	४१	४१	४२	४२	४२	४२		
	छात्राका लागि अलग अलग सुधारीएका तथा सुचारु	संख्या	२७	३०	३२	३४	३४	३४		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधाररेखा आ.व. ०७६/७७	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
	शौचालयको व्यवस्था भएका विद्यालय									
	छात्र का लागि अलग अलग सुधारीएका तथा सुचारु शौचालयको व्यवस्था भएका विद्यालय		३१	३४	३४	३४	३४	३४		
	अपाङ्गतामैत्री शौचालय सुविधा भएका विद्यालय	संख्या	१९	२४	३०	३४	३४	३४		
	सामुहिक हात धुने सुविधा (नियमित पानी तथा साबुनको ब्यवस्था) भएका विद्यालय	संख्या	४	६	१०	२०	३०	३४		
	स्यानिटरी प्याड व्यवस्थापन गरेका विद्यालय	संख्या	७	१०	१५	२०	२५	३०		
	खानेपानी तथा सरसफाइ ब्यवस्थापन सयन्त्र विकास (समिति गठन, कार्य योजना र कोष स्थापना) भएका विद्यालय	संख्या	२३	२५	२८	३०	३४	३४		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
	ठोस तथा तरल फोहरको संकलन तथा समुचित व्यवस्थापन भएका विद्यालय	संख्या	१७	२०	२५	३०	३४	३४		
नतिजा २ : स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको सुनिश्चत भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	सुरक्षित खानेपानीको नियमित आपूर्ती व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	८	९	१०	१०	१०	१०		
	महिलामैत्री शौचालयको सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	५	६	८	९	१०	१०		
	बालमैत्री शौचालयको सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	७	९	१०	१०	१०	१०		
	अपाङगतामैत्री शौचालयको सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	०	२	५	७	९	१०		
	सावुन पानी सहितको हात धुने सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	५	५	७	९	१०	१०	– नगर वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल)	–संघ, प्रदेश र गैरसरकारी र निजी क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा बृद्धि हुनेछ ।

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक	इकाई	आधारेखा आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा ३ : स्वास्थ्य संथाहरुको फोहरको उचित रुपमा संकलन, निर्मलिकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।	संस्थाको फोहरको उचित संकलन, निर्मलीकरण र ब्यवस्थापन गर्ने	संख्या	८	९	१०	१०	१०	१०	– नेपाल जनसांङखिक तथा स्वास्थ्य सर्बेक्षण राष्ट्रिय, क्षेत्र तथा जिल्ला स्तरिय स्वास्थ्य सर्बेक्षण । - जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय तथा नगर स्वास्थ्य शाखा को प्रतिवेदन – खासस्व प्रगति प्रतिवेदन/ – अनुगमन प्रतिवेदन	स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवस्यक उपकरण र दक्ष जनशक्ति को व्यवस्थापन हुनेछ ।
	प्लासान्टा पिटमा फोहर ब्यवस्थापन गर्ने स्वास्थ्य संस्था	संख्या	७	८	१०	१०	१०	१०		
	फोहर जलाउन इन्सीनेटरको व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	०	२	४	६	८	१०		
	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ब्यवस्थापन संयन्त्र भएका (फोकल ब्यक्ति, कार्ययोजना, शाखा, आचारसंहिता आदि)	प्रतिशत	०	५	७	९	१०	१०		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			(आधारेखा आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य						
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
									-	

६.३.४ : **विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण :** विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनको लक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका नं. ५१- विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण

क्र.सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	**परिमाण**	**१**	**२**	**३**	**४**	**५**	
क	**बिद्यालय खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता तर्फ**								
१	शिक्षक, बाल क्लब, अभिभावक संघ, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, सरसफाइ फोकल शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धि	पटक	५	१	१	१	१	१	नगर शिक्षा शाखा,संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
२	विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था सुधार सम्बन्धी कार्य योजना तर्जुमा र अद्यावधिक	वटा	१	१	१	१	१	१	नगर शिक्षा शाखा, MWASH CC र संघसस्था
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
३	प्रयोगकर्ता मैत्री (लैगिक, महिनावारी मैत्री, अपांगतामैत्री) शौचालय निर्माण, स्तरोन्नती, संचालन तथा व्यवस्थापन	वटा	३०	१	९	१०	१०	०	नगर शिक्षा शाखा,MWASH
		बजेट(रु ०००)	१५०००	५००	४५००	५०००	५०००	०	

									CC र विकास साझेदार
४	वालवालिकामैत्री सुविधायुक्त खानेपानी सुबिधा निर्माण, पानी भण्डारण तथा शुद्धिकरण सुबिधाको व्यवस्था	वटा	३०	५	५	८	८	४	नगर शिक्षा शाखा, सामाजिक विकास मन्त्रालय र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	६०००	१०००	१०००	१६००	१६००	८००	
५	सामूहीक हातधुने निश्चित स्थान निर्माण	संख्या	२९	४	७	६	६	६	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा, र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१४५०	२००	३५०	३००	३००	३००	
६	विद्यालय सरसफाइ कोष स्थापना, वृद्धि तथा सञ्चालन	संख्या	२९	४	७	६	६	६	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा,
		बजेट(रु ०००)	१४५०	२००	३५०	३००	३००	३००	
७	विद्यालयमा सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी व्यवहारिक तालिम तथा कक्षा सञ्चालन	वटा	१०	२	२	२	२	२	नगर शिक्षा शाखा,MWASH CC र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
८	पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलापहरु सञ्चालन (र्‍याली, हाजिरी जवाफ, घरदैलो, गीत, नाच, नाटक)	पटक	१०	२	२	२	२	२	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा,MWASH CC र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
९	महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	विद्यालय,नगर शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा, MWASHCC र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
१०		वटा	३४	१०	१०	१४	०	०	

	बिद्यालयको साप्ताहिक तथा बार्षिक कार्ययोजना तयार पारी कार्यान्वयन गर्ने	बजेट(रु ०००)	३४०	१००	१००	१४०	०	०	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा
११	अन्तर विद्यालय अवलोकन भ्रमण	पटक	५	१	१	१	१	१	विद्यालय, नगर शिक्षा शाखा
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
१२	विद्यालय वास समिति, बाल क्लबको संस्थागत विकास	संख्या	३४	१०	१०	१४	०	०	विद्यालय, नगर शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा, MWASH CC र विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	३४०	१००	१००	१४०	०	०	
१३	विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको नियमित अनुगमन तथा प्रमाणिकरण गर्ने	पटक	५	१	१	१	१	१	MWASH CC , नगर अनुगमन समिति,
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
१४	तारे सुचक पुरा गरेको नमुना विद्यालय घोषणा	संख्या	२०	२	५	६	४	३	विद्यालय,MWASH CC , नगर शिक्षा शाखा,
		बजेट(रु ०००)	१०००	१००	२५०	३००	२००	१५०	
	बिद्यालय खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता तर्फ जम्मा		**२९८३०**	३०५०	७५००	८६३०	८२५०	२४००	
ख	**स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन तर्फ**								
१५	वास फिट (स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) प्रवर्द्धन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि	पटक	२०	४	४	४	४	४	नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
१६		पटक	१०	५	५	०	०	०	

	स्वास्थ्य संस्थाको वास अवस्था सुधार सम्बन्धी कार्य योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	बजेट(रु ०००)	१०००	५००	५००	०	०	०	स्वास्थ्य संस्था,नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
१७	स्वास्थ्य संस्थाको प्रयोगकर्तामैत्री (लैगिक, महिनावारी मैत्री, अपांगतामैत्री) शौचालय निर्माण, स्तरोन्नती, संचालन तथा व्यवस्थापन	संख्या	१०	२	३	३	२	०	नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, सामाजिक विकास मन्त्रालय,विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५०००	१०००	१५००	१५००	१०००	०	
१८	स्वास्थ्य संस्थाहरुको सुरक्षित खानेपानी सुबिधाको निर्माण/मर्मत सुधार, पानी भण्डारण तथा शुद्धिकरण सुबिधाको व्यवस्थापन	संख्या	१०	२	४	३	१	०	नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, सामाजिक विकास मन्त्रालय,विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२०००	४००	८००	६००	२००	०	
१९	स्वास्थ्य संस्थाको मुख्य स्थानहरुमा हातधुने स्थान निर्माण/मर्मत सुधार	संख्या	१०	२	४	३	१	०	स्वास्थ्य संस्था,नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	२००	४००	३००	१००	०	
२०	सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी सचेतना अभियान (बालबालिकाका आमाहरुलाई लक्षित गरि)	पटक	१५	३	३	३	३	३	स्वास्थ्य संस्था, नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१५००	३००	३००	३००	३००	३००	
२१	सरसफाइ आचारसंहिता निर्माण तथा कार्यान्वयन (फेलेक्स वा भित्तेलेखन सहित)	पटक	२०	१०	०	०	१०	०	स्वास्थ्य संस्था,नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	२५०	०	०	२५०	०	
२२		संख्या	१०	२	४	३	१	०	

	स्वास्थ्य संस्थाको विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजना तयार तथा जोखिम नक्साङ्कन तयार	बजेट(रु ०००)	३००	६०	१२०	९०	३०	०	स्वास्थ्य संस्था, नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
२३	स्वास्थ्य संस्थाको फोहर संकलन तथा समुचित व्यवस्थापन	संख्या	१०	२	४	३	१	०	स्वास्थ्य संस्था, नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका ,विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	२००	१५०	५०	०	
२४	स्वास्थ्य संस्थाको फोहर संकलका लागि इन्सीनेटर, पिटहरुको मर्मत सुधार	संख्या	१०	३	२	२	२	१	स्वास्थ्य संस्था, नगर स्वास्थ्य शाखा, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	३००	२००	२००	२००	१००	
	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता तर्फ जम्मा		**१३३००**	३२१०	४१२०	३२४०	२२३०	५००	
	संस्थागत कुल जम्मा		४३१३०	६२६०	११६२०	११८७०	१०४८०	२९००	

६.४: संस्थागत तथा क्षमता विकास

६.४.१ उद्धेश्य :

नगरपालिका/वडास्तरीय खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत विकास भइ खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका नविनतम् पद्धतिमा क्षमता विकास भएको हुनेछ।

नतिजा १ : नगरपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरुको संस्थागत विकास एबं परिचालन भएको हुनेछ।

नतिजा २ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि जिल्ला तथा स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र संजालहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ।

६.४.२ कार्यनीतिहरु :

१. नगरस्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्न नगर खानेपानी तथा सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडा तहमा वडास्तरिय समन्वय समितिहरु गठन, क्षमता अभिबृद्धि र परिचालन गरिने छ।।

२. नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा एकरुपता कायम गर्दै क्षेत्रगत समन्वय तथा सहकार्यलाई विशेष जोड दिइनेछ। नगरपालिकामा छुट्टै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखा /इकाई स्थापना गरी यस क्षेत्र संग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छन्। साथै बार्षिक रुपमा एकीकृत बार्षिक कार्ययोजना तयार गरी सो अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको दिगोपना कायम गर्न स्थानीयस्तरमा दक्ष जनशक्ति विकास तथा परिचालनमा जोड दिइनेछ।

४. नगरपालिका तथा वडा समन्वय समितिहरुको क्षमता विकास योजना बनाई समन्वयात्मक रुपमा क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

५. खानेपानी तथा सरसफाइ सेवालाई प्रभावकारी बनाउन नतिजा तथा प्रभावकारिताको नियमित अनुगमन गरिनेछ

६.४.३ संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकासको नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका :

तालिका ५२: संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकासको नतिजा तालिका

नतिजा	नतिजा, सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानुमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधारेखा (आ.व. ०७६/७७)	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा १ : नगरपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरुको संस्थागत विकास भएको हुनेछ ।	नगरपालिका र वडास्तरीय खासस्व समन्वय समितिहरु गठन र पुनर्गठन भएका	संख्या	१०	१०	१०	१०	१०	१०	–नगर वस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) –सर्वेक्षण प्रतिवेदन –प्रगति/अनुगमन प्रतिवेदन –वित्तीय प्रतिवेदन	- संजाल तथा समन्वय समितिहरुहरु क्रियासील रहने छन - खासस्व क्षेत्रमा लगानी वृद्धि भएको हुनेछ
	खासस्व समितिहरुको बैठकको नियमितता तथा कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयनमा क्रियाशील समन्वय समितिहरु	संख्या	०	१०	१०	१०	१०	१०		
नतिजा २ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि जिल्ला तथा	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा बार्षिक बजेट विनियोजन (कुल बजेटको)	प्रतिशत	१५	२०	२०	२५	३०	३५		
	खासस्वको क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने समन्वय समिति	संख्या	०	१०	१०	१०	१०	१०		

नतिजा	नतिजा, सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
				लक्ष्य						
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र संजालहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि तालिम प्राप्त समन्वय समितिहरु तथा संजालहरु	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०		
	आफ्नो भूमिका र जिम्मेवारी सम्बन्धि जानकारी हासिल गरेका समन्वय समिति	संख्या	१	१०	१०	१०	१०	१०		

६.४.४ संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण :

संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास सम्बन्धी लक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ।

तालिका नं. ५३ **संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय श्रोत विश्लेषण :**

क्र.सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कोष निर्माण	पटक	५	१	१	१	१	१	नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
२	नगरपालिका/वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा	वटा	२०	१०	०	१०	०	०	MWASH CC, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२००	१००	०	१००	०	०	

	स्वच्छता समन्वय समितिको गठन/पुनर्गठन								
३	पूर्ण सरसफाइ तथा सुरक्षित खानेपानी सम्बन्धी स्थानीय सहजकर्ताहरुलाई तालिम	जना	११	११	०	०	०	०	MWASH CC, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२१०	२१०	०	०	०	०	
४	पूर्ण सरसफाइ तथा सुरक्षित खानेपानी सम्बन्धी स्थानीय स्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र संजालहरुको क्षमता विकास तालिम (स्वास्थ्य, शिक्षा, उपभोक्ता समिति	वटा	१२	४	५	३	०	०	MWASHCC, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१२००	४००	५००	३००			
५	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा प्रदायक निकायका पदाधिकारी, प्राविधिक तथा अन्य कर्मचारीको क्षमता विकास तालिम	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१५००	३००	३००	३००	३००	३००	
६	नगरपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिहरुको कार्य योजना निर्माण	पटक	१	१	०	०	०	०	MWASH CC , नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१००	१००	०	०	०	०	
७	समन्वय समितिहरुको नियमित बैठक, कार्ययोजना तर्जुमा तथा नियमित समिक्षा गर्ने (चौमासिक रुपमा)	पटक	१५	३	३	३	३	३	MWASH CC, नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
८		संख्या	१०	१०	०	०	०	०	

	समन्वय समितिहरुमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता फोकल व्यक्ति तोक्ने	बजेट(रु ०००)	०	०	०	०	०	०	MWASH CC , वडा कार्यालय, नगरपालिका,
९	वडास्तरीय समन्वय समितिहरु खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन योजना निर्माण	वटा	९	९	०	०	०	०	MWASH CC , वडा कार्यालय, नगरपालिका,
		बजेट(रु ०००)	१८०	१८०	०	०	०	०	
१०	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको संयुक्त अनुगमन तथा मुल्यांकन	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC, नगर अनुगमन समिति,
		बजेट(रु ०००)	२००	४०	४०	४०	४०	४०	
संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास जम्मा			**४३४०**	१४८०	९९०	८९०	४९०	४९०	

६.५ जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा

६.५.१. उद्धेश्य :

उद्देश्य ५: खानेपानीका मूलहरुको संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कनद्वारा भौतिक निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गर्दै जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ। साथै विपद्मा प्रभावकारी खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका लागि उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

नतिजा १: खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरुको असरमा न्यूनीकरण आएको हुनेछ।

नतिजा २: विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

६.५.२ कार्यनीतिहरु :

१. खानेपानीका श्रोतहरुको नक्साङ्कन गरि श्रोतहरु संरक्षण र पुर्नभरणमा बिशेष जोड दिइनेछ भने खानेपानी क्षेत्रको बहुउपयोग योजना बनाई सोहि अनुसारका कार्यक्रम तथा योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

२. विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनको मुद्दालाई मूलप्रवाहिकरण गर्दै जोखिम र सङ्कटासन्न अवस्थालाई सम्बोधन गरिनेछ र सो सम्बन्धी खानेपानी उपभोक्ता समितिहरुको सचेतना अभिबृद्धि गरिने छ ।

३. आयोजनाको सर्भे, डिजाइन र कार्यान्वयन गर्दा संभाव्य स्थानहरूमा स्रोतहरूको सुरक्षा, पानीको उत्पादन वृद्धि, र जोखीमको न्यून प्रभाव हुने गरी वातावरणमैत्री तथा उत्थाशिल संरचना निर्माण गर्ने कार्य अनिवार्य रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

४. विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा विश्लेषण र अभ्यासका माध्यमले ‘वास’का मजबुत भौतिक संरचनाहरूको वृद्धि एबम् कमजोर संरचनाको पुनर्स्थापना गरी समुदायको विपद् प्रतिरोधि क्षमता वृद्धि गरिने छ ।

५. परिर्वर्तित मौसममा पानीको घरायसी एबं कृषिजन्य उपभोगमा किफायती अभ्यासहरू अनुकुल हुने नयाँ प्रविधिको प्रयोग सुनिश्चित गर्दै समुदायस्तरको जोखिम आँकलनमा सहजिकरण गरिने छ ।

६. सम्भावित विपद्हरुलाई सामाना गर्न विपद् पूर्व तयारी योजना निर्माण गर्नका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्लष्टर गठन र परिचालन गरिने छ र आवश्यकता अनुसारको क्षमता विकास, सामाग्रीको मौज्दात र विपद् कोषको स्थापना गरिने छ ।

६.५.३ जलवायु परिवर्तन तथा विपद जोखीम न्यूनीकरणका नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका

तालिका नं. ५४- जलवायु परिवर्तन तथा विपद जोखीम न्यूनीकरणका नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा १ : खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरुको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।	मुहान तथा जलाधार संरक्षण गरिएको खानेपानी योजना	संख्या	६२	६५	७५	८०	८८	९४	–विपद जोखिम पार्श्वचित्र –सर्वेक्षण प्रतिवेदन –प्रगति/अनुगमन प्रतिवेदन –खासस्व प्रगति प्रतिवेदन	–स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना निर्माण भइ कार्यान्वयनमा आएको हुनेछ । –समुदायलाइ विपद जोखिम न्युनिकरण वारे जानकारि र विपद उत्थानशिल
	मुहान तथा पुनर्भरण गरीएका खापा आयोजना	प्रतिशत	९	१५	२०	२५	२८	३५		
	DRR/CCA लाई सबै तहमा समावेस गरी निर्माण तथा मर्मत गरीएका खापा आयोजना	प्रतिशत	०	५	१५	२५	३५	५५		
	पानी रिचार्ज पोखरी	संख्या	०	१०	२५	४५	५५	६५		
नतिजा २ : विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी	आपतकालीन खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी योजना निर्माण भई पूर्व तयारी संयन्त्र भएका नगरपालिका तथा वडा संख्या	संख्या	०	१	९	१०	१०	१०		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।										समुदाय निर्माण भएको हुनेछ

६.५.४ जलवायु परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरणको कार्ययोजना तथा क्रियाकलाप : जलवायु परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरणकालक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ

तालिका न. ५५- जलवायु परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरणको कार्ययोजना तथा क्रियाकलाप तालिका

क्र.सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	जलवायु परिवर्तनका असर तथा सोको न्यूनीकरण सम्बन्धि खानेपानी उ.स. लाई तालिम	पटक	४५	९	९	९	९	९	नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	११२५	२२५	२२५	२२५	२२५	२२५	
२	खानेपानी योजनामा जोखिम स्तरको विश्लेषण तथा कार्ययोजना तर्जुमा (खानेपानी सुरक्षा योजना)	वटा	९४	१०	२०	३०	२०	१४	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	४७०	५०	१००	१५०	१००	७०	
३	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्लष्टर गठन गरी क्षमता अभिबृद्धि र परिचालन	पटक	५	१	१	१	१	१	MWASH CC , नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	

४	जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी उपभोक्ता समिति तथा समुदाय स्तरमा सचेतना अभिवृद्धि	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
५	खानेपानी योजनाको मुहान क्षेत्रमा बृक्षारोपण तथा पानी पुनर्भरण पोखरीहरू निर्माण गन	संख्या	९४	१०	२०	३०	२०	१४	MWASH CC, नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	९४०	१००	२००	३००	२००	१४०	
६	खानेपानी सुरक्षा योजना अनुसार खानेपानी योजनाहरुको जोखिम क्षेत्रको सुधार तथा संरक्षण गने	संख्या	२४	३	५	५	७	४	खनेपानी उ.स.MWASH CC, नगर विपद व्यवस्थापन समिति , विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२४०	३०	५०	५०	७०	४०	
७	खानेपानीको मुहान, खोला, नालाहरू तथा अन्य जोखिम क्षेत्रहरुमा जैविक तटबन्धन/बाँधहरू निर्माण गर्ने	संख्या	१०	२	२	२	२	२	नगरपालिका,भू – जलाधार तथा व्यवस्थापन कार्यालय
		बजेट(रु ०००)	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	
८	विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्य योजना निर्माण	संख्या	१	१	०	०	०	०	नगरपालिका,विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	५००	०	०	०	०	
९	नगरंपालिका तथा वडास्तरमा जोखिमको नक्सांकन गर्ने	पटक	९	३	४	२	०	०	नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२७०	९०	१२०	६०	०	०	
१०	जलवायु परिवर्तनको जोखिम न्यूनीकरण तथा विपद जोखिम न्युनिकरण सम्बन्धी	पटक	१०	२	२	२	२	२	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन
		बजेट(रु ०००)	१००	२०	२०	२०	२०	२०	

	कार्य गर्ने निकायहरु बीचमा सञ्जाल निर्माण तथा नियमित बैठक र समिक्षा								समिति, विकास साझेदार
११	जलवायु अनुकूलन योजना तयारी तथा कार्यान्वयन (नपा र वडा तहमा)	पटक	१०	१	२	२	२	३	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	१००	२००	२००	२००	३००	
१२	खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी सामाग्रीको मौज्दात गने	संख्या	१	१	०	०	०	०	नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	३००	३००	०	०	०	०	
१३	सहजकर्ता/स्वयंसेवकहरूलाई विपद् सम्बन्धि तालिम	संख्या	२०	४	४	४	४	४	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन समिति , विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	४००	८०	८०	८०	८०	८०	
१४	नगरपालिकामा विपद् जोखिम जगेडा कोष व्यवस्थापन गर्ने	संख्या	१	१	०	०	०	०	नगरपालिका, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२५००	२५००	०	०	०	०	
१५	आपतकाल र महामारीसंग जुध्न सामुदायिक स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन	संख्या	११	५	६	०	०	०	MWASH CC , नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५५	२५	३०	०	०	०	
१६	सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको स्थापना	संख्या	१	१	०	०	०	०	MWASH CC, नगर विपद व्यवस्थापन समिति, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	३००	३००	०	०	०	०	
जलवायु परिवर्तन तथा जोखीम न्यूनीकरणको जम्मा			१३९५०	५४७०	२१७५	२२३५	२०४५	२०२५	

६.६ लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेसिकरण मुल प्रवाहिकरण

६.६.१ उद्धेश्य

संविधानमा नै व्यवस्था भए बमोजिम महिलालाई नीति निर्माण तहमा आवद्ध गराउनका लागि विभिन्न समितिहरूको पदाधिकारीमा अनिवार्य संलग्नताको नीतिका अलावा महिलामैत्रि खासस्व सेवा निर्माणमा पनि बिशेष ध्यान दिईने छ।

उद्देश्य ६: नगरपालिका तथा वडाहरुमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) कार्यक्रम तथा सेवामा समानता तथा समावेशिकरण सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

नतिजा १: नगरपालिका तथा वडाहरुमा वास सेवामा समानता कायम भएको हुनेछ ।

६.६.२ कार्यनीतिहरु

१. योजनाको प्राथमिकिकरणको पहिलो बुदाँमा नै पछाडि पारिएका र हाल सम्म उपभोगको अधिकारबाट वन्चित समुदायलाई प्राथमिकतामा राख्ने उल्लेख गरेर जातिय, धार्मिक र अति गरिबीको कारणले बन्चितिमा परेका समुदायहरूमा पहिलो चरणमा नै कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

२. महिला तथा पछाडी परेका बर्गहरु लाई नीति निर्माण तहमा आवद्ध गराउनका लागि विभिन्न समितिहरूको पदाधिकारीमा उहाँहरुको समानुपातिक उपस्थिति रहने गरि अनिवार्य संलग्नता गरिने छ ।

३.खानेपानी सेवामा समान पहुँको नीतिलाई आत्मसाथ गरि सीमान्तकृत समुदायलाई बिशेष प्राथामिकता दिइनेछ ।

४. खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना/प्रणालीहरूमा मानव स्रोतको विकास गर्दा महिला, गरिब र बहिष्कृत समूहहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

५. खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैससास सम्बन्धि कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै हालसम्म खानेपानी योजना निर्माण नभएका, सामाजिकरुपले बन्चितिकरणमा परेका समुदायको बसोबास भएका बस्तिलाई नयाँ निर्माण गरिने योजनामा प्राथमिकता दिइनेछ भने समुदायमा अति गरिव तथा विपन्न बर्गलाई पानी र सरसफाइ महशुलमा बिशेष छुट दिईनेछ र खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत संभार कार्यकर्तामा महिला/दलित/जनजातिलाई विशेष प्राथामिकता दिइनेछ ।

६.३ लैससासको नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका

तालिका नं. ५६- लैससासको नतिजा, सुचक र लक्ष्य तालिका

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु								जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
	सूचक	इकाई	आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य ०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२	पुष्ट्याईका आधारहरु	
नतिजा १ : नगरपालिका तथा वडाहरुमा वास सेवामा समानता कायम भएको हुनेछ ।	नगरपालिका/वडा स्तरीय वास समन्वय समितिहरुमा महिला, पछाडी परेका समुदाय तथा व्यक्तिहरुको प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	३३	४०	४२	४५	४७	५०	–नगर सामाजिक शाखाको प्रतिवेदन –खासस्व प्रगति प्रतिवेदन/ – अनुगमन प्रतिवेदन	– लक्षित समुहको क्षमता अभिवृद्धिका लगानी वृद्धि हुनेछ –समावेशितामा आधारीत स्थानीय नीति र कानून तर्जुमा हुनेछ । – सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रको लगानी र
	३३ प्रतिशत महिलाको प्रतिनिधित्व भएको खानेपानी उ.स.हरु	प्रतिशत	३३	४०	४२	४३	४४	४५		
	दलित/जनजाति समानुपातिक प्रतिनिधित्व भएका खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति	प्रतिशत	१५	२०	२५	३०	४०	५०		
	महिला/दलित/जनजाति मर्मत सम्भार कार्यकर्ता भएका खा.पा.योजना	प्रतिशत	०	५	७	१०	२०	२५		

नतिजा	नतिजा,सूचक तथा पुष्ट्याईका आधारहरु									जोखिम पक्ष तथा पूर्वानूमान
			आधाररेखा (आ.व. ०७६/७७)	लक्ष्य					पुष्ट्याईका आधारहरु	
	सूचक	इकाई		०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२		
	अनुगमन समितिहरुमा लैससास समूहको प्रतिनिधित्व भएको समिति	प्रतिशत	०	५	१०	१५	२०	३३		कार्यक्रममा बृद्धि हुनेछ ।
	विपन्न र महिला घरधुरीलाई पानी महशुलमा छुट दिने उ.स.	संख्या	०	५	१०	२०	३०	५०		

६.६.४ लैससासका लागि कार्ययोजना,क्रियाकलापहरु र वित्तीय श्रोत विश्लेषण : लैससास सम्वन्धि लक्ष र नतिजा प्राप्त गर्न देहाय अनुसार क्रियाकलाप र वित्तिय श्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका नं. ५७- लैससासका लागि कार्ययोजना, क्रियाकलापहरु र वित्तीय श्रोत विश्लेषण

क्र. सं	नतिजा अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ बर्षको लक्ष्य		कार्यान्वयन वर्ष					जिम्मेवारी
		इकाइ	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट बन्चित पिछडिएका तथा विपन्न बर्गलाई खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुधारमा अनुदान	संख्या	२००	२०	५०	५०	५०	३०	नगरपालिका
		बजेट(रु ०००)	२०००	२००	५००	५००	५००	३००	
२	नगरपालिका तथा वडास्तरका महिला तथा लक्षित बर्गका प्रतिनिधीहरुलाई खानेपानी	पटक	५	१	१	१	१	१	नगर सामाजिक विकास शाखा, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	

	तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैंगिंक समानता बारे तालिम								
३	खानेपानी उ.स.का पदाधिकारीहरुलाई खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैंगिंक समानता बारे तालिम	पटक	२०	४	४	४	४	४	MWASH CC,नगर सामाजिक विकास शाखा, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
४	लैससासको खासस्वमा प्रतिनिधित्व सम्बन्धि कानून (नीति,निर्देशिका,कार्यविधि) निर्माण र संशोधन	वटा	३	१	२	०	०	०	नगर कार्यपालिका,नगर सभा
		बजेट(रु ०००)	३०	१०	२०	०	०	०	
५	पछाडि पारिएका वर्गहरुलाई लक्षित गरी आनीबानी परिवर्तन र सरसफाइमा सहभागिता वृद्धि सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गर्ने	पटक	५	१	१	१	१	१	MWASH CC, नगर सामाजिक विकास शाखा, विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
६	नगरपालिकामा लैससास कोष स्थापना र व्यवस्थापन गन	पटक	१	१	०	०	०	०	नगरपालिका विकास साझेदार
		बजेट(रु ०००)	१०००	१०००	०	०	०	०	
लैससासको जम्मा			४२८०	१४६०	७७०	७५०	७५०	५५०	

अध्याय-७ (सात)

लागत अनुमान तथा श्रोत ब्यवस्थापन

लागत अनुमान तथा श्रोत ब्यवस्थापन : यस बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी ,सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन गर्न निर्धारित गरिएका योजना तथा कार्यक्रमहरु नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत, संघ र प्रदेशबाट प्राप्त हुने सबै खाले अनुदान तथा विकास साझेदार र गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्था र समुदाय एवं नीजि क्षेत्रको लगानी समेत प्रक्षेपण गरी योजनाको लागि उपलब्ध अनुमानित स्रोत निर्धारण र योजना कार्यान्वयनका लागि देहायअनुसार स्रोत प्रक्षेपण गरिएको छ ।

७.१ लागत अनुमान

यस खासस्व योजनाको सफल कार्यान्वयन तथा खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रको समुचित विकास गरी नगरपालिका, वडा तथा जिल्लालाई पूर्ण सरसफाइ क्षेत्रका रुपमा विकास गर्न क्षेत्रगत रुपमा तपसिल अनुसारको बजेट लागत लाग्ने अनुमान गरीएको छ ।

तालिका ५८ : लागत अनुमान विवरण

क्र.स	नतिजा /कार्यक्रम	कार्यान्वयन वर्ष र अनुमानित लागत - हजारमा)					कूल लागत हजारमा	कैफियत
		पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौ		
१	**सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा**							
	नतिजा १ : नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ ।							
	नतिजा २ : खानेपानी उपभोक्ता समितिहरु सकृय भई निर्माण भएका खानेपानी योजनाको उचितरुपले मर्मत सम्भार गरि गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ ।	१०७२०	११६४५	१६९९५	१५८९५	९६७०	७२९२५	
२	**सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन**							
	नतिजा १ : सबै घरधुरीमा सुधारीएको शौचालयमा	२२६७	१३५८०	१९५७०	१५४२०	९२३५	६००७२	

	पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ,							
	नतिजा २ : व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी बानी व्यवहारको विकास भएको हुनेछ,							
	नतिजा ३ : ठोस तथा तरल फोहरको समुचित ब्यवस्थापन भई बातावरणिय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।							
३	**संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन**							
	नतिजा१:विद्यालयहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको समुचित प्रयोग तथा ब्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयको विकास भएको हुनेछ ।	३०५०	७५००	८६३०	८२५०	२४००	२९८३०	
	नतिजा २ : स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको सुनिश्चत भई समुचित प्रयोग तथा ब्यवस्थापन भएको हुनेछ ।							
	नतिजा ३ : स्वास्थ्य संथाहरुको फोहरको उचित रुपमा संकलन, निर्मलिकरण तथा	३२१०	४१२०	३२४०	२२३०	५००	१३३००	

	व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।							
४	**संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास**							
	नतिजा १ : नगरपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरुको संस्थागत विकास भएको हुनेछ ।							
	नतिजा २ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि जिल्ला तथा स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र संजालहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ	१४८०	९९०	८९०	४९०	४९०	४३४०	
५	**जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण**							
	नतिजा १ : खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरुको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।							
	नतिजा २ : विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	५४७०	२१७५	२२३५	२०४५	२०२५	१३९५०	
६	**लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण**							
	नतिजा १ : नगरपालिका तथा वडाहरुमा वास सेवामा समानता कायम भएको हुनेछ ।	१४६०	७७०	७५०	७५०	५५०	४२८०	
	जम्मा	२७६५७	४८७८०	५२३१०	४५०८०	२४८७०	१९८६९७	

७.२ श्रोत परिचालन रणनिति

यस बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी ,सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अनुसार क्षेत्रगत योजना तथा कार्यक्रम का लागी कुल वजेट १९ करोड ८६ लाख ६ हजार ९७ अनुमान

गरिएको छ । विगत को वर्षहरुमा नगरपालिका ले यस क्षेत्रमा गरेको लगानी र हालको प्रतिवद्धता अनुरुप अपुग हुने श्रोत रकमको परिचालनका लागि देहाय अनुसारको रणनीति अख्तियार गरिने छ ।

- आन्तरिक आयस्रोतको दायराको खोजी र वृद्धि गर्ने
- विकास साझेदारसंग समन्वय गर्ने
- संघ तथा प्रदेशसंग समन्वय गर्ने
- निजी तथा सार्वजनिक साझेदारी एवं सहकार्य गर्ने
- जनसहभागिता वृद्धि गर्ने
- वित्तीय जोखिम न्यूनिकरणका लागि पारदर्शिता तथा सुशासन संबन्धी व्यवस्थाहरु कार्यान्वयनका लागि विशेष श्रोत साधनको परिचालन गर्ने ।

७.३ आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्थापन :

खासस्व योजनाले निर्धारण गरेको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमको आर्थिक स्रोतको व्यवस्थापन देहाय वमाजिम साझेदारहरुको सहयोग लिइ कार्यान्वयन गरिने छ ।

बिषय क्षेत्र	सहयोगी निकाय तथा संस्था
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा	बडिमालिका नगरपालिका, प्रदेश र संघिय सरकार, खानेपानी डिभिजन कार्यालय ,सिचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय, युनिसेफ नेपाल, तथा बिभिन्न खानेपानि, क्षेत्रमा काम गर्ने विकासका साझेदर, अन्य गैरसरकारी संघ संस्थाहरु
सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	बडिमालिका नगरपालिका तथा पालिका वडाहरु, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदर,उद्योग बाणिज्य संघ लगायत सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ संस्थाहरु
संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	बडिमालिका नगरपालिका, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदर,संस्थागत सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ संस्थाहरु
संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास	बडिमालिका नगरपालिका, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार,लगायत संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ संस्थाहरु

७.४ विगत चार बर्षमा बडिमालिका नगरपालिकाद्धारा खासस्व क्षेत्रमा विनियोजन गरेको बजेट बिश्लेषण

तालिका नं. ५९ - विगत चार बर्षमा खासस्व क्षेत्रमा विनियोजन गरेको बजेट बिश्लेषण

क्र.स.	खासस्व क्षेत्र	बजेट विनियोजन आ.व. अनुसार (रु ह्जारमा)				
		२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	
१	खानेपानी	२०३०	१८०३	५९०१	९५६१५	

२	सरसफाइ	२०३०	१८०५	५९०१	९५६१५	
३	संस्थागत (बिद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) को खानेपानी तथा सरसफाइ	२०१०	१३२८५	११८०२	१३७३४	
४	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ	२०२०	५२९५	११८०२	३१९०५	
५	जलवायु परिवर्तन तथा अनुकुलन	८०५०	६२३४	७४२८	३६०८८	
६	संस्थागत क्षमता विकास	३०३२	६०३७	६३१४	८७३००	
७	अन्तर क्षेत्रगत बिषय	५०८०	५००	९००	८६७०	
जम्मा		२४२५२	३४९५९	५००४८	३६८९२७	

मानवीय स्रोत साधन पहिचान र परिचालन :

- नगरपालिका/वडा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- जनप्रतिनिधिहरु र राजनैतिक दलहरु,
- विषयगत कार्यालयहरु,
- नगरपालिका तथा वडा स्तरीय सञ्जालहरु,
- खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरु तथा महासंघ
- दातृ निकाय, विकासका साझेदार, स्थानिय गैसस एवं सामुदायीक संध संस्थाहरु
- शिक्षक शिक्षिका, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ तथा बाल क्लव
- पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी सहजकर्ता तथा उत्प्रेरकहरु
- महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका एवं सामाजिक परिचालकहरु
- संचार माध्यमहरु तथा पत्रकारहरु
- सहकारी सस्थाहरु
- धार्मिक तथा साँस्कृतिक समूह तथा ती समूहका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरु
- स्थानीय स्तरमा गठित समूहमा आवद्ध व्यक्ति तथा समूह (आमा समूह, महिला समूह, युवा क्लब, बालक्लव, आदि)
- स्थानीय तहका दक्ष मानवीय स्रोतहरु जस्तै: सिकर्मी, डकर्मीहरु,

- सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्वन्धी स्रोतव्यक्तिहरु
- स्थानीय व्यवसायी, व्यापारीहरु तथा निर्माण व्यवसायी
- नागरीक समाज
- सार्वजनिक यातायात व्यवसायी, कर्मचारी तथा चालकहरु आदि लगायतका सम्पूर्ण जनसमुदायहरु

अध्याय-८ (आठ)

खासस्व योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन

८.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन : यस बडिमालिकानगरपालिकाको खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको कार्यान्वयन देहाय वमोजिम हुनेछ ।

८.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा :

नगरपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन गर्दा सबै सरकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था र सरोकारवालाहरूले नगरपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका रणनीति र मान्यताहरूलाई अवलम्वन गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले नगरपालिकामा संचालित कुनै पनि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रम नेपाल सरकारको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता नीति, नियम र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुरुप संचालन गर्ने सुनिश्चितता एवं सहजीकरण गर्नेछ ।

८.१.२ योजना परिमार्जन

नगरपालिकामा खासस्व योजना परिमार्जन गर्नका लागि नगरपालिका खासस्व समन्वय समिति एबं नगरपालिकाको योजना निर्माण समितिको सिफारिसमा आवश्यक देखिए बमोजिम अद्यावधिक वा परिमार्जन गरेर नगर कार्यपालिका बैठकबाट पारित गरिनेछ ।

८.२ अनुगमन योजना Monitoring Plan) : यस खासस्व योजनालाइ प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी प्रभावकारी र नतिजामुखि अनुगमन प्रक्रियालाइ व्यवस्थित गरी अनुगमन गरिने छ यसका लागी देहायका विधि अवलम्वन गरिने छ ।

८.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति

नगरपालिका र वडा तहमा यो खासस्व योजना कार्यान्वयन अनुगमनका निम्ति हाल नगरपालिको अनुगमन समितिलाइ नै जिम्मेवार बनाइने छ । नगरपालिका तहका खासस्व क्रियाकलापहरूको आवधिक अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी नगरपालिकास्तरीय समन्वय समिति संगको सहकार्यमा नगरपालिकाको अनुगमन समितिले सम्पन्न गर्ने छ। वडा र समुदाय तहमा पनि अनुगमन कार्यदल गठन गरिनेछ । जसमा वडाका सदस्य सहित राजनीतिक दलका सदस्य, नागरिक समाज, शिक्षा, स्वास्थ्य एवं संचार क्षेत्रबाट आवश्यक प्रतिनिधि समावेश गरी गठन गरिनेछ। विभिन्न तहका समन्वय समिति अन्तगर्त गठित अनुगमन दल खासस्व योजनामा समावेश क्रियाकलापहरूको लेखाजोखा तथा अवलोकलन गर्नेछ। यसका लागि उद्देश्य, प्रक्रिया, प्रभाव सम्बन्धी सूचकहरू विकास गरिनेछ । स्थानीय उपभोक्ता समिति, उपभोक्ता, कार्यक्रम संचालन गर्ने निकाय नागरिक समाज आदिको उपस्थितिमा अनुगमनका क्रियाकलाप सञ्चालन गरिनेछ ।

८.२.२ सूचक :

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रमका आधारभूत सूचकहरू ६ महिनाभित्र विकास गरिनेछ । यस्ता सूचकहरू विकास गर्दा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी नीति , नियम ,मार्गदर्शन र सम्बन्धित योजनाको उदेश्य र कार्य पद्धति लगायतका संरचनालाई ध्यान दिइनेछ ।

८.२.३ अनुगमनको तह :

अनुगमनको तह यसप्रकार हुनेछ

समुदाय स्तर : समुदाय आफै, संघ/संस्थाहरू जस्तै विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य संस्थाहरू

वडा स्तर : वडा खानेपानी , सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिती

नगरपालिका स्तर :उप प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समिति ले पनि खासस्वामा प्रस्ताव गरिएका कृयाकलापहरु संचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सुचकहरु समयमै हाँसिल गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्ने ब्यवस्था मिलाइने छ, सो कार्यमा नगरपालिका खानेपानी , सरसफाइ

तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्कताका आधारमा सबै सहयोग प्रदान गर्ने बातावरण निर्माण गरिने छ ।

८.२.४ अनुगमन विधि

- कार्यक्रमको प्रभावकारी र ब्यबस्थित अनुगमनको लागि नगरपालिकादेखि समुदाय तथा टोल सम्म अनुगमन तथा मुल्यांकन समिति गठन गरी क्रियाशिल बनाउने ।
- अनुगमन तथा मूल्यांकन सूचक तयार गरी स्वःअनुगमन, सहभागितात्मक अनुगमन र संयुक्त अनुगमन गर्ने ।
- कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकाय वा वाह्य संस्थाहरूबाट सेवा लिई कार्यक्रमले पारेको प्रभावको मध्यावधि तथा अन्तिम मुल्याङ्न गर्ने ।
- NWASH Apps प्रयोग गरी नियमित रुपमा (२/२ वर्षमा) यो योजना अध्यावधिक (update) गर्ने ।

८.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा :

यो खासस्व योजनाको अवधि ५ वर्षको हुनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनमा प्रशस्त चुनौतिहरू रहेकाछन् तापनि **"सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइ सेवाको विस्तार, नगरबासीको स्वास्थ्य र जीवनस्तरमा दीर्घकालिन सुधार"** नारालाई सफलिभूत बनाउन नगरपालिका, सम्पूर्ण जनसमुदाय, दातृ निकाहरू, प्रदेश सरकार र संघिय सरकारको सहयोग र सदभावका साथै संयुक्त प्रयासद्वारा यो अभियानको लक्ष्यमा पुग्न सकिने बडिमालिका नगरपालिकाको विश्वास रहेको छ । सरसफाइलाई संस्कृतिको रुपमा स्थापित गरी सरसफाइ र स्वच्छतालाई आयआर्जन र जीवनस्तर सुधारका गतिविधमा रुपान्तरण गरिने छ । स्थानीय सरकारको अगुवाइमा फोहोरलाई मोहोर वनाउने बिभिन्न सिप तथा ज्ञानहरू समुदायहरूमा हस्तान्तरण गरी सुखि र सम्वृद्ध बडिमालिका नगरपालिका अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ। यो खासस्व योजना आधुनिक उच्च प्रविधिको प्रयोग गरेर व्यापक रुपमा छलफल र विज्ञ समूहको संलग्नता र छलफल तथा स्थानीय सरकारको अगुवाई तथा नेतृत्वमा तयार भएको छ। यसैले सोही अनुरुपकै कार्यक्रम संचालन र सूचना व्यवस्थापनका तहमा नगरपालिका नमुना हुनेछ र खासस्व क्षेत्रका जिज्ञासु विद्यार्थीहरूको लागि सिकाई केन्द्रको रुपमा स्थापित हुनेछ भन्ने विश्वास लिइएको छ ।

८.३.१ सिकाईहरू :

खुला दिसा मुक्त अभियानका क्रममा यस नगरपालिका वा साविकका गा वि स हरूलाई प्रशस्त सिकाईहरू भएका छन्। सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रम केवल कार्यक्रम मात्र नभई एउटा अभियानका रुपमा स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा संचालन भएमा असम्भव भन्ने कुरा केहि छैन भन्ने एउटा प्रमुख सिकाइ हो। असल अभियानको लागि सहयोगी हातहरू पनि प्रशस्त भेटाइ रहने छन। यसै सिकाइका आधारमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानलाई परिणाममुखि बनाउन हर सम्भव प्रयासहरू आवश्यक छन् भन्ने वोध पनि यस नगरपालिकालाई रहेको छ ।

८.३.२ खासस्व योजना स्वीकृति र अवधि :

यस खासस्व योजना नगरपालिकाले स्विकृत गरेर नगरसभाबाट पास गरेको मितिदेखि लागू हुने छ। यस खासस्व योजनाको समयावधि नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा तयार पारिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (SDP) २०७४(२०८७ संग सामन्जस्यता हुने गरी ५ वर्ष (सन् २०२५ अर्थात बि. सं २०८१) सम्मको हुनेछ। यो अवधिलाई दुई चरणमा बाँडिएको छ। पहिलो चरण सन २०२०-२०२२ र दोस्रो चरण सन २०२३-२०२५ सम्म हुनेछ। प्रत्येक चरणको समाप्ति र नयाँ चरणमा प्रवेश गर्दा खासस्व योजना अद्यावधिक र पुनरावलोकन गरिने छ ।

८.४ नगरपालिकाको खासस्व संरचना :

राज्य पुनर्संरचना पछिको वर्तमान अवस्थामा हरेक नगरपालिकामा झैं बडिमालिका नगरपालिकामा पनि निश्चित संगठनात्मक स्वरुप रहेको छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरू पूर्वाधार विकास र वातावरण शाखा अन्तर्गत संचालन गरिने गरिन्छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमका लागि छुट्टै वास संरचना बनि नसकेको अवस्थामा यथासक्य चाँडो खासस्वको प्रभावकारी कार्यान्वयका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखाको स्थापना तथा जिम्मेवार कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी त्यसलाई साधन श्रोत सम्पन्न गरेर अगाडि बढने निति यस नगरपालिकाले लिएको छ।

८.५ नगरपालिकामा खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष :

नगरपालिका खासस्व समन्वय समितिको रोहवरमा खासस्व कोषको स्थापना गरिने छ। उक्त कोष खासस्व क्षेत्रमा कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने अन्य संघ संस्थाहरूको पनि सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ। सो कोषको रकम केवल खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धनमा मात्र खर्च गरिने छ। खासस्व समन्वय समितिले कोष संचालन निर्देशिका १ वर्षभित्र तयार गरी कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ।

८.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास आवश्यकता :

८.६.१ संस्थागत संरचना :

खासस्व क्षेत्रमा कार्यक्रम योजना बनाउन, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्नका लागि नेपाल सरकारले निम्न संरचनाहरू स्थापना गरेको छ।

चित्र : "खासस्व" सेवाहरूको लागि संघीय संरचनामा बिभिन्न तहको भूमिका र जिम्मेवारी

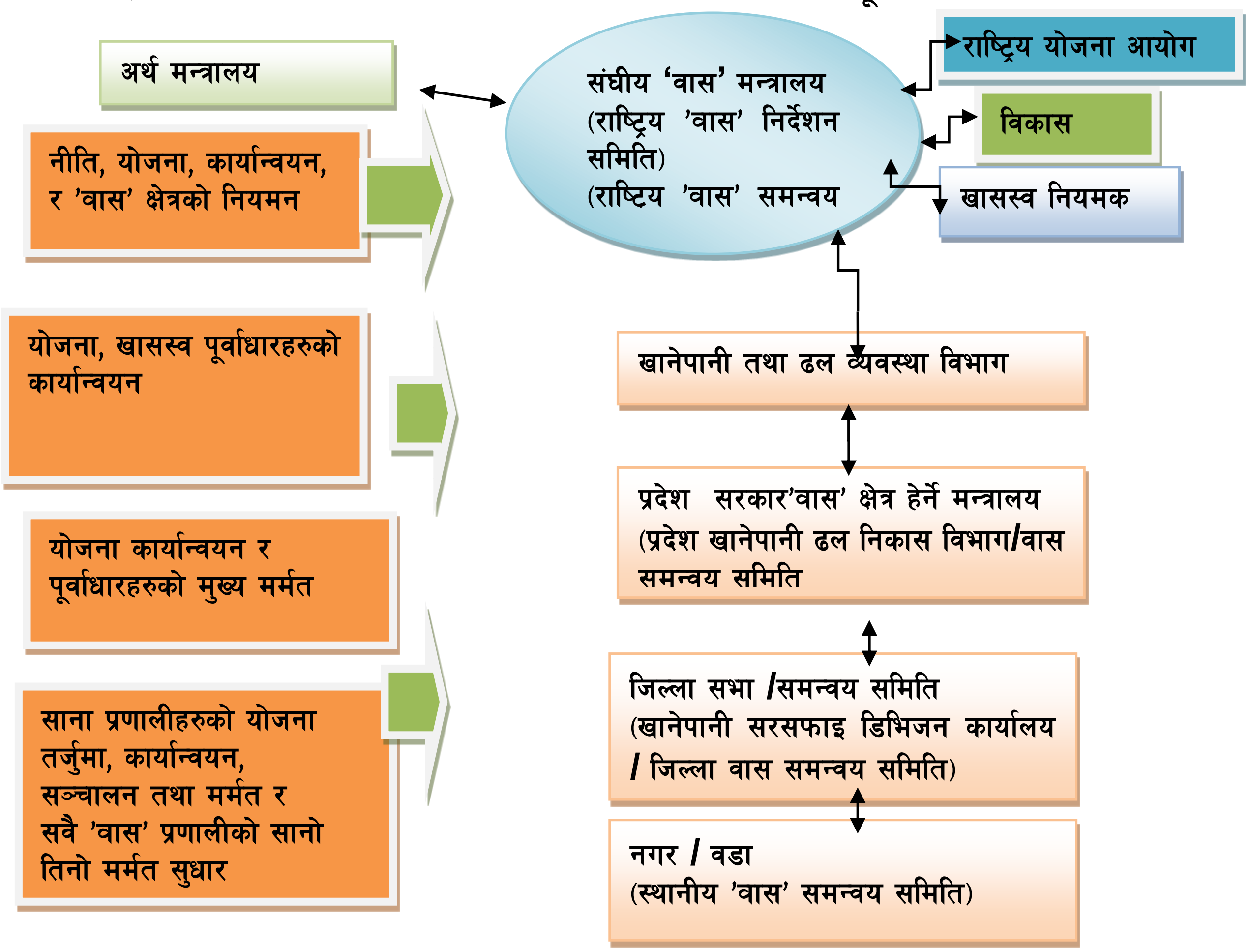

८.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि :
खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धनका लागि संरचनागत तथा सचेतनागत क्रियाकलापहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि अवलम्बन गरिनु पर्ने उपायहरू यसप्रकार छन् :

- तालिम, कार्यशाला, सेमिनार
- समुदाय र सस्थागत सचेतनामूलक कार्यक्रम
- परीक्षण कार्यक्रमहरू
- सरसफाइ प्रदर्शनी, महोत्सव,
- अवलोकन भ्रमण
- स्वलेखाजोखा अभ्यास

अध्याय-९ (नौं)

संस्थागत संरचना,सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी

९.१ सरोकारवालाहरुको भूमिका र जिम्मेवारी :

क.स	सरोकारवाला निकायहरुको विवरण	भूमिका र जिम्मेवारी
१	नगरपालिका	– स्थानीय स्तरमा खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रर्वद्धनमा नेतृत्व प्रदान गर्ने । – स्थानीय साधन स्रोतको प्रभावकारी उपयोग गर्ने गराउने । – स्थानीय सरोकारवालाहरुसँग समन्वयकारी भूमिका खेल्ने । – खासस्व योजना तर्जुमा गर्न सहयोग र कार्यान्वयन – बजेट तथा मानव संसोधन व्यवस्थापन गर्ने – नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थान – अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण
२	वडा कार्यालय	– स्थानीय स्तरमा खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा समन्वय तथा नेतृत्व प्रदान गर्ने, – सामाजिक परिचालनका अभियानमा नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थान – अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण
३	नगरपालिका स्थित खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखा	– कार्यक्रमको मुख्य सहयोगीको भूमिकामा रही आफ्नो कार्यालयमा उपलब्ध आर्थिक र मानवीय स्रोतलाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा परिचालन गर्ने, – खानेपानी आयोजनाको निर्माण, मर्मत सुधार तथा क्षमता विकासमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
४	नगरपालिका स्थित शिक्षा शाखा	– विद्यालयको अगुवाइमा सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियान कार्यक्रमको नेतृत्व गर्दै हरेक विद्यालयमा पूर्णसरसफाइ कार्यक्रम संचालन गर्ने,
५	नगरपालिका स्थित स्वास्थ्य शाखा	– स्वास्थ्य, उपस्वास्थ्य चौकीहरुमार्फत हातधुने र अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनीबानीमा परिवर्तन अभियान

		कार्यक्रममा स्वयंसेवीका, मासिकाहरुलाई परिचालन गर्ने,
६	नगरपालिका स्थित महिला तथा वालवालिका शाखा	– महिला सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि सशक्तिकरणका कार्यक्रम संचालन गर्ने, – महिला सहकारी संस्था तथा समूहहरु परिचालन गर्ने, – वालक्लवहरुलाई सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्वन्धी कार्यमा लाग्न सक्षम वनाउने
७	जिल्ला वन डिभिजन कार्यालय	– सामुदायिक तथा निजी वन समूहको आर्थिक स्रोत र जनशक्तिलाई सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा प्रयोग गर्न मुख्य भूमिका निर्वाह गर्ने, – वन इलाका सेवा केन्द्रहरुलाई समेत सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियानमा लगाउने । – वृक्षारोपण, खानेपानीको मूल संरक्षण तथा भूक्षय नियन्त्रणसम्बन्धी कार्य गर्ने
८	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	– कृषि सेवा केन्द्रहरुको अगुवाईमा स्थानीय कृषि समूहलाई सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा काम गर्न लगाउने, – जैविक कृषि प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्ने – भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने – फोहोरमैलाको व्यस्थापन सम्बन्धी कार्यमा सघाउने – आयआर्जनका कार्यमा सहकार्य गरी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रर्बद्धन गन
९	भेटेनरी अस्पताल तथा पशु विज्ञ केन्द्र	– गाईवस्तु तथा पशुपंक्षीहरुको व्यवस्थित पालन गर्नको लागि गोठ तथा मलखाद व्यवस्थापनमा मुख्य भूमिका खेल्ने, भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने – पशुजन्य रोगबाट बच्न सक्ने उपायहरु बारे कार्यक्रम संचालन गर्ने, – चरिचरनको व्यवस्था गर्ने
१०	आमसंचार माध्यमहरु,संचारकर्मी तथा नागरीक समाज	– अभियान र सन्देश मूलक सामग्रीहरुको प्रचारप्रसार – अध्ययन, अवलोकन र सफल कथाहरुको प्रचारप्रसार, – अनुगमन पैरवी

११	विद्यालय	– जीवनउपयोगी ज्ञान, सीप, अभ्यास र सचेतना विस्तार – विद्यार्थी, विद्यालय परिवार र समुदायको सशक्तिकरण र सक्रियता बृद्धि, अभिमुखीकरण र तालिम, अवस्था विश्लेषण, सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालनमा सहजीकरण – सफा र स्वच्छ विद्यालय प्रवर्धन गरी नमूनाको रुपमा प्रस्तुत हुने
१२	विकास साझेदार निकायहरु	– प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने, – आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने तथा खोजी गर्ने, – कार्यक्रममा सहजीकरणको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
१३	उद्योग वाणिज्य संघ	– सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियानलाई सफल वनाउन निजी क्षेत्रको परिचालन गर्ने, – स्थानीय स्रोत र जनशक्ति परिचालन गर्न सहयोग गर्ने, – नगरपालिका र गाविसका सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानमा सहकार्य र सहयोग गर्ने
१४	अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु	– आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने – कार्यक्रमको सहजिकरण गर्ने – प्राविधिक तथा विशेष१ सेवा उपलब्ध गराउने,
१५	जिल्ला स्थित गैर सरकारी संघ संस्था	– सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियानलाई संस्थाको कार्ययोजनामा राखेर कार्यान्वयन गर्ने, – सामाजिक परिचालनको कार्य गर्ने,
१६	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	– समुदाय स्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्च्छता प्रवर्द्धनमा सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
१७	व्यवसायीहरुः होटेल तथा रेष्टुरा थोक तथा खुद्रा व्यापारी,यातायात व्यवसायी कल कारखाना र मठ मन्दिर संचालक	– सरसफाइ सामग्री उत्पादनमा सहयोग र लगानी गर्ने – फोहोर मैलाको वर्गीकरण र व्यवस्थापन – सुरक्षित पिउनेपानी र शौचालयको सुविधा, हात धुने स्थान र सामग्रीको व्यवस्था आदिमा ध्यान दिने ।
१८	स्थानीय क्लव र स्थानीय समूह, उपभोक्ता समिति आदि	– सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालनमा सहजीकरण – स्थानीय स्तरका कार्यक्रममा अगुवाइ गर्ने

अनुसुचीहरु

अनुसुचि : १ वडागत रुपमा खानेपानीको सेवाको स्तर विवरण

क्रम संख्या	वडा नं	सुरक्षित व्यवस्थित सेवा	आधारभूत सेवा	सीमित सेवा	सेवा छैन	जम्मा
१	१	३	५	०	०	८
२	२	३	१७	०	०	२०
३	३	३	९	०	१	१३
४	४	३	१२	०	१	१६
५	५	२	१४	१	३	२०
६	६	७	४४	०	८	५९
७	७	७	४८	५	१४	७४
८	८	४	३३	२	३	४२
९	९	१	१५	१	१	१८
जम्मा		३३	१९७	९	३१	२७०

अनुसुचि :२ खानेपानी आयोजनाहरूको मुख्य भौतिक संरचनाको अवस्था

क.सं.	आयोजनाको नाम	वडा नं	ईन्टेक						आर.भी.टी.				धारा					वि.पि.टि तथा अन्य संरचना				
			जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण
१	ठकुरीवडा खानेपानी योजना	४	२	१	१	०	०	१	१	०	०	०	७	१	६	०	०	०	०	०	०	०
२	जगारपानी खानेपानी योजना	४	२	०	२	०	०	१	०	१	०	०	११	८	३	०	०	२	१	१	०	०
३	पाडाडाडा खानेपानी योजना	४	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	३	१	२	०	०	०	०	०	०	०
४	डिम्बरमाना खानेपानी योजना	५	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	४	०	४	०	०	१	०	१	०	०
५	ीमुल खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	१४	४	८	०	०	०	०	०	०	०
६	तातोपानी खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	११	५	६	०	०	१	१	०	०	०
७	पारीजाडागा खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	११	४	७	०	०	०	०	०	०	०
९	छरेमेला खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
१०	कल्सीखोला खानेपानी योजना	६	२	०	२	०	०	१	१	०	०	०	१३	१०	३	०	०	१	०	१	०	०
११	नेरामावी खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	२	०	०	२	०	०	०	०	०	०
१२	बागे खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०						२	०	२	०	०	०	०	०	०	०
१३	बागे खानेपानी योजना	६	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	०	६	०	०	१	०	१	०	०
१४	छेरेमेला खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	७	१	६	०	०	०	०	०	०	०
१५	कोरढाजंगल खानेपानी योजना	६	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	१५	११	३	१	०	०	०	०	०	०
१६	चोसेकोट खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	११	०	७	१	०	०	०	०	०	०

१७	सुकाना खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०						१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१८	सिल्पडे खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	५	२	३	०	०	१	०	१	०	०
१९	भुगाडीबाटा खानेपानी योजना	७	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२०	जील्ले खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३४	४	४	५	०	१	१	०	०	०
२१	दमकाउनेगाउ खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	९	७	१	१	०	२	१	०	१	०
२२	खाम्चा खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	४	३	१	०	०	१	०	१	०	०
२३	राजाटोली खानेपानी योजना	७	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	५	०	३	१	०	१	०	१	०	०
२४	तल्लुडीला खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०	०	०	०	०	०	०
२५	निनालेक खानेपानी योजना	१	१	०	०	०	०	१	१	०	०	०	३	३	०	०	०	०	०	०	०	०
२६	नुवाकोट खानेपानी योजना	१	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	११	४	४	१	०	०	०	०	०	०
२७	बायाकाटिया खानेपानी योजना	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	६	५	१	०	०	०	०	०	०	०
२८	खेती खानेपानी योजना	१	२	२	०	०	०	१	०	०	१	०	१४	९	३	१	०	०	०	०	०	०
२९	माझी खानेपानी योजना	२	१	१	०	०	०	२	१	१	०	०	१३	७	५	०	०	३	१	१	१	०
३०	घागर खानेपानी योजना	२	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	७	४	२	१						
३१	थली खानेपानी योजना	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	६	१	२	०	०	२	१	१	०	०
३२	देनजुगडा खानेपानी योजना	२	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	२	०	०	२	०	०	०	०	०	०
३३	मैमा खानेपानी योजना	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	०	०	०	०	०	०	०	०
३४	दागाडे खानेपानी योजना	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२	२	०	०	०	०	०	०	०	०
३५	सेरगाँउ खानेपानी योजना	३	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	२	०	०	१	०	०	०	०	०	०
३६	मुसीगाँउ खानेपानी योजना	३	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	७	०	२	०	०	१	१	०	०	०
३७	पथान खानेपानी योजना	३	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	८	६	२	०	०	०	०	०	०	०

३८	सिबेतोला खानेपानी योजना	३	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	५	५	०	०	०	०	०	०	०	०
३९	घोगाली खानेपानी योजना	३	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	६	२	१	०	०	१	०	१	०	०
४०	रावलवाडा खानेपानी योजना	३	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	६	१	२	०	०	०	०	०	०	०
४१	पानीनोला खानेपानी योजना	६	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०
४२	जामीर खानेपानी योजना	४	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	५	२	३	०	०	०	०	०	०	०
४३	माथीरीला खानेपानी योजना	४	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
४४	चीनेचौर खानेपानी योजना	४	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
४५	ओलेना खानेपानी योजना	४	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
४६	रीला खानेपानी योजना	४	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	२	१	०	०	०	०	०	०	०	०
४७	पीतडा बजार खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०
४८	रोटीवडा खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०						२	०	१	०	०	०	०	०	०	०
४९	सल्लेरीवडा खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०	०	०	०	०	०	०
५०	दलितवस्ती खानेपानी योजना	५	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
५१	कराली खानेपानी योजना	५	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
५२	पारीजाडागा खानेपानी योजना	६	१	०	०	०	१	१	०	१	०	०	७	०	५	०	०	०	०	०	०	०
५३	अनिया खानेपानी योजना	५	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५४	बुढा खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	८	०	४	३	०	०	०	०	०	०
५५	धमकाउने पारी खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	८	४	०	२	०	०	०	०	०	०
५६	धमकाउने भोटे खानेपानी योजना	७	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	९	०	२	५	०	०	०	०	०	०
५७	राजातोली खानेपानी योजना	७	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	४	०	३	०	०	०	०	०	०	०
५८	खिरिडा खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	५	१	०						

५९	गोपा खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	११	६	४	०	०	१	१	०	०	०
६०	सिराडी खानेपानी योजना	७	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	२	२	०	०						
६१	माउलेख खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	६	६	०	०	०	१	०	१	०	०
६२	पोखरासुनखान खानेपानी योजना	७	१	०	०	०	१	१	०	१	०	०	१	०	०	०						
६३	चुठीवारी खानेपानी योजना	७	१	०	०	०	१	२	१	०	१	०	१३	१०	३	०	०	३	०	०	०	०
६४	जील्लामाथी खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	१	०	०	१	०	७	०	७	०	०	०	०	०	०	०
६५	सैनेडी खानेपानी योजना	७	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	३	०	२	०	०	०	०	०	०	०
६६	पानीखाल खानेपानी योजना	७	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६७	गोल ढुगां खानेपानी योजना	७	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६८	चीमाडी खानेपानी योजना	६	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०
६९	खाडा खानेपानी योजना	७	२	०	२	०	०	१	०	१	०	०	५	४	०	०	०	०	०	०	०	०
७०	बीसा खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०
७१	रापक खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०						१४	१	७	३	०	२	२	०	०	०
७२	फडिल्ला खानेपानी योजना	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०
७३	राटुडा खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०
७४	खानडा खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	३	०	३	०	०	०	०	०	०	०
७५	गडखेत खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	६	१	३	०	०	०	०	०	०	०
७६	राताउडी खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०
७७	गाडपनघर खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०	०	०	०	०	०	०
७८	सेलाघाट खानेपानी योजना	८	१	०	०	०	१						४	०	१	२	०	०	०	०	०	०
७९	उखाडी खानेपानी योजना	९	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०	०	१	१	०	०	०
८०	चौराटा खानेपानी योजना	९	१	०	१	०	०	२	०	२	०	०	१४	५	४	४	०	२	१	१	०	०

८१	रावा खानेपानी योजना	९	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	४	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८२	बाडुल खानेपानी योजना	९	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	३	२	१	०	०	०	०	०	०	०
८३	छामगे खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	२	०	०	०	०	०	०
८४	बाटुली पातल खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८५	घामाल्या खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०	१	०	०	१	०	५	०	२	०	०	०	०	०	०	०
८६	बानाली खानेपानी योजना	८	१	०	१	०	०						१	०	१	०	०	०	०	०	०	०
८७	जुकेना खानेपानी योजना	८	१	०	०	०	०	१	१	०	०	०	१०	४	६	०	०	०	०	०	०	०
८८	बाडी खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	०	२	३	०	०	०	०	०	०
८९	मार्तडी खानेपानी योजना	८	२	०	२	०	०	४	२	२	०	०	२८८	४	२३	१०	९	३४	८	६	०	९
९०	माथिल्लो छिनाडी खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	३	१	२	०	०	०	०	०	०	०
९१	धाना खानेपानी योजना	८	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	४	४	०	०	०	०	०	०	०	०
९२	जुकेना खानेपानी योजना	९	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	३	१	०	०	०	०	०	०	०	०
९३	सारेभक्त खानेपानी योजना	९	१	१	०	०	०	२	२	०	०	०	३	३	०	०	०	०	०	०	०	०
९४	तल्लोपनेरा खानेपानी योजना	९	१	०	०	०	१	१	०	०	१	०	२	०	१	१	०	०	०	०	०	०
जम्मा			९९	३४	४६	५	११	६४	३७	१७	१०	०	७९२	१८९	२१२	५२	९	६३	२०	१८	२	९

अनुसुचि :३ मौजुदा खानेपानी आयोजनाको विवरण

सि.न	आयोजनाको कोड न	खा.पा योजनाको नाम	प्रकार	वस्तीको नाम	वडा न	धारा संख्या	घरधुरी	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	७०१०६००५	ठकुरीवडा खा.पा आयोजना	ग्राविटि	ठकुरीवडा	४	७	३४	८४	८७	१७१
२	७०१०६००६	जागरपानी खा.पा आयोजना	ग्राविटि	रीला	४	११	४१	११७	१२८	२४५
३	७०१०६००७	पाडाडाडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	धानडा	४	३	४	२०	१५	३५
४	७०१०६००८	डिम्बरमाना खानेपानी योजना	ग्राविटि	माना	५	४	३१	१०१	१०९	२१०
५	७०१०६००९	कुकुलीमुल खानेपानी योजना	ग्राविटि	माना	५	१४	८५	२४४	२४२	४८६
६	७०१०६०१०	तातोपानी खानेपानी योजना	ग्राविटि	धाराका भाडो	५	११	७०	१९९	२०६	४०५
७	७०१०६०१२	पारीजाडागा खानेपानी योजना	ग्राविटि	जडगां	६	११	५०	१५७	१४१	२९८
८	७०१०६०१३	छरेमेला खानेपानी योजना	ग्राविटि	छहरेखोखा	६	१	६	२२	२६	४८
९	७०१०६०१४	कल्सीखोला खानेपानी योजना	ग्राविटि	ऐराडा	६	१३	३९	१३३	१३१	२६४
१०	७०१०६०१५	नेरामावी खानेपानी योजना	ग्राविटि	नेरामावि	६	२	०	१७२	१८६	३५८
११	७०१०६०१६	बागे खानेपानी योजना	ग्राविटि	गडेखोला	६	२	१५	२५	४०	६५
१२	७०१०६०१७	बागे खानेपानी योजना	ग्राविटि	गडेखोला	६	६	३०	६७	७९	१४६
१३	७०१०६०१८	छेरेमेला खानेपानी योजना	ग्राविटि	सिमयाडिल	६	७	३०	११०	१२५	२३५
१४	७०१०६०२१	कोरढाजंगल खानेपानी योजना	ग्राविटि	कोर्धे	६	१५	६९	२१६	१९५	४११
१५	७०१०६०२२	चोसेकोट खानेपानी योजना	ग्राविटि	चोसेकोट	६	११	५०	१४४	१४२	२८६
१६	७०१०६०२३	सुकाना खानेपानी योजना	ग्राउन्ड	सुनकन	७	१	२५	९३	८७	१८०
१७	७०१०६०२५	सिल्पडे खानेपानी योजना	ग्राविटि	माउलेखा	७	५	२३	१०३	१०६	२०९
१८	७०१०६०२६	भुगाडीबाटा खानेपानी योजना	ग्राविटि	बडिपातल	७	१	११	४०	४४	८४
१९	७०१०६०२७	जील्ले खानेपानी योजना	ग्राविटि	माउलेखखोला	७	३४	४५	१३८	११६	२५४
२०	७०१०६०२९	दमकाउनेगाउ खानेपानी योजना	ग्राविटि	दमकाउनेगाउ	७	९	७३	२६८	२७८	५४६
२१	७०१०६०३०	खाम्चा खानेपानी योजना	ग्राविटि	खम्बमकुडी	७	४	१४	५०	४८	९८

२२	७०१०६०३१	राजाटोली खानेपानी योजना	ग्राविटि	रजातोली	७	५	५७	१८३	१९४	३७७
२३	७०१०६०३२	तल्ल्डुडीला खानेपानी योजना	ग्राविटि	दुधौली	७	३	८	२८	२१	४९
२४	७०१०६०३५	निनालेक खानेपानी योजना	ग्राविटि	डाडाटोल	१	३	११	५४	४०	९४
२५	७०१०६०३६	नुवाकोट खानेपानी योजना	ग्राविटि	नेवाकोट	१	११	६३	१५३	११९	२७२
२६	७०१०६०३७	बायाकाटिया खानेपानी योजना	ग्राविटि	बायाकाटया	१	६	१९	७२	७९	१५१
२७	७०१०६०३८	खेती खानेपानी योजना	ग्राविटि	पीनालेख	१	१४	७७	२५१	२६१	५१२
२८	७०१०६०३९	माझी खानेपानी योजना	ग्राविटि	दुहुडा	२	१३	८४	२५७	२४५	५०२
२९	७०१०६०४०	घागर खानेपानी योजना	ग्राविटि	घगर	२	७	२९	८४	९५	१७९
३०	७०१०६०४२	थली खानेपानी योजना	ग्राविटि	थाली	२	६	१६	६८	५७	१२५
३१	७०१०६०४३	देनजुगडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	देनजुगडा	२	२	१०	३०	३९	६९
३२	७०१०६०४४	मैमा खानेपानी योजना	ग्राविटि	मैनातोला	२	२	४	१७	१९	३६
३३	७०१०६०४५	दागाडे खानेपानी योजना	ग्राविटि	ढाडै	२	२	४	८	१४	२२
३४	७०१०६०४७	सेरगाँउ खानेपानी योजना	ग्राविटि	सेरगाँउ	३	२	२८	७४	७२	१४६
३५	७०१०६०४८	मुसीगाँउ खानेपानी योजना	ग्राविटि	मुसीगाँउ	३	७	४६	१५३	१६५	३१८
३६	७०१०६०४९	पथान खानेपानी योजना	ग्राविटि	सेरीमुसीगाँउ	३	८	२७	१२९	१२३	२५२
३७	७०१०६०५१	सिबेतोला खानेपानी योजना	ग्राविटि	दलितटोल	३	५	२१	९२	९३	१८५
३८	७०१०६०५२	घोगाली खानेपानी योजना	ग्राविटि	घोगाली	३	६	२९	९५	१०२	१९७
३९	७०१०६०५४	रावलवाडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	रावा	३	६	१३	६१	६६	१२७
४०	७०१०६०५५	पानीनोला खानेपानी योजना	ग्राविटि	पनेउना	६	२	१२	३६	४४	८०
४१	७०१०६०५६	जामीर खानेपानी योजना	ग्राविटि	रौतरे	४	५	७	२६	२३	४९
४२	७०१०६०५७	माथीरीला खानेपानी योजना	ग्राविटि	धारोडा	४	१	७	२१	२३	४४
४३	७०१०६०५९	चीनेचौर खानेपानी योजना	ग्राविटि	चिनेचौर	४	१	५	१३	१५	२८
४४	७०१०६०६०	ओलेना खानेपानी योजना	ग्राविटि	रुघक	४	१	१४	४८	३१	७९
४५	७०१०६०६१	रीला खानेपानी योजना	ग्राविटि	उतिसेना	४	२	५	२५	२२	४७
४६	७०१०६०६२	पीतडा बजार खानेपानी योजना	ग्राविटि	तीमील्या	५	१	३	६	६	१२
४७	७०१०६०६५	रोटीवडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	माना	५	२	१	२०९	२०३	४१२

४८	७०१०६०६६	सल्लेरीवडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	सल्लेरीवाडा	५	३	१६	६७	५१	११८
४९	७०१०६०६७	दलितवस्ती खानेपानी योजना	ग्राविटि	गेरुपानी	५	१	०	०	०	
५०	७०१०६०६८	कराली खानेपानी योजना	ग्राविटि	माना	५	१	०	०	०	
५१	७०१०६०६९	पारीजाडागा खानेपानी योजना	ग्राविटि	वारीगडगां	६	७	३०	६७	५२	११९
५२	७०१०६०७०	अनिया खानेपानी योजना	ग्राविटि	रुघखोच	५	१	३	१९	१२	३१
५३	७०१०६०७१	बुढा खानेपानी योजना	ग्राविटि	सौडाडा	६	८	५७	२१३	२१५	४२८
५४	७०१०६०७५	धमकाउने पारी खानेपानी योजना	ग्राविटि	मल्लोराजातोली	७	८	१२	३२	२८	६०
५५	७०१०६०७६	धमकाउने भोटे खानेपानी योजना	ग्राविटि	धमकाउने	७	९	२३	१८६	१६९	३५५
५६	७०१०६०७९	राजातोली खानेपानी योजना	ग्राविटि	रजातोली	७	४	२९	९२	१०९	२०१
५७	७०१०६०८१	खिरिडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	सेरा	७	६	२२	६३	५९	१२२
५८	७०१०६०८२	गोपा खानेपानी योजना	ग्राविटि	गोपु	७	११	१५	७६	९५	१७१
५९	७०१०६०८४	सिराडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	सिराडडी	७	२	२१	६८	७२	१४०
६०	७०१०६०८५	माउलेख खानेपानी योजना	ग्राविटि	थापडेखोला	७	६	१५	४५	४४	८९
६१	७०१०६०८७	पोखरासुनखान खानेपानी योजना	ग्राविटि	सुकाना	७	१	५	२५	२३	४८
६२	७०१०६०८८	चुठीवारी खानेपानी योजना	ग्राविटि	चुथी	७	१३	४८	१४६	१२०	२६६
६३	७०१०६०९०	जील्लामाथी खानेपानी योजना	ग्राविटि	जील्ली	७	७	६४	१५०	१६९	३१९
६४	७०१०६०९२	सैनेडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	सललेधनाडा	७	३	५	१४	१८	३२
६५	७०१०६०९३	पानीखाल खानेपानी योजना	ग्राविटि	पानीखाल	७	१	९	४१	४३	८४
६६	७०१०६०९५	गोल ढुगां खानेपानी योजना	ग्राविटि	गोलढुगां	७	३	३२	११५	१२४	२३९
६७	७०१०६०९६	चीमाडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	धनीवडाडा	६	२	१७	३४	३५	६९
६८	७०१०६०९७	खाडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	पातलरन	७	५	१३	३७	५४	९१
६९	७०१०६०९९	बीसा खानेपानी योजना	ग्राविटि	लुवाकोट	८	३	६	१२	१४	२६
७०	७०१०६१०२	रापक खानेपानी योजना	ग्राविटि	रपक	८	१४	३७	३३८	३०७	६४५
७१	७०१०६१०३	फडिल्ला खानेपानी योजना	ग्राविटि	मैला	६	३	२३	४४	५०	९४
७२	७०१०६१०४	राटुडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	लुवाकोट खोला	८	२	१३	१४	१८	३२
७३	७०१०६१०५	खानडा खानेपानी योजना	ग्राविटि	खालाडिलखोला	८	३	७	२८	२५	५३
७४	७०१०६१०७	गडखेत खानेपानी योजना	ग्राविटि	गडखोत	८	६	५४	१५२	१६७	३१९

७५	७०१०६१०८	राताउडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	रौटुडा	८	२	५	१४	१९	३३
७६	७०१०६१०९	गाडपनघर खानेपानी योजना	ग्राविटि	खासेखडा	८	३	१२	४४	३५	७९
७७	७०१०६११०	सेलाघाट खानेपानी योजना	ग्राविटि	सलगड	८	४	१६	६०	४२	१०२
७८	७०१०६१११	उखाडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	उखाडी	९	३	१३	३६	४०	७६
७९	७०१०६११२	चौराटा खानेपानी योजना	ग्राविटि	चौराठा	९	१४	६९	२०२	२१२	४१४
८०	७०१०६११४	रावा खानेपानी योजना	ग्राविटि	रावा	९	४	१५	५०	४८	९८
८१	७०१०६११५	बाडुल खानेपानी योजना	ग्राविटि	बडुवालवाडा	९	३	३२	७३	७५	१४८
८२	७०१०६११७	छामगे खानेपानी योजना	ग्राविटि	चामडासैन	८	३	११	४७	३९	८६
८३	७०१०६११८	बाटुली पातल खानेपानी योजना	ग्राविटि	उरडापडा	८	३	१०	३७	३२	६९
८४	७०१०६११९	घामाल्या खानेपानी योजना	ग्राविटि	घामल्या	८	५	३८	८८	११०	१९८
८५	७०१०६१२१	बानाली खानेपानी योजना	ग्राविटि	बनाली	८	१	१	१	१	२
८६	७०१०६१२२	जुकेना खानेपानी योजना	ग्राविटि	गाडेकटया	८	१०	५३	१२६	१२६	२५२
८७	७०१०६१२३	बाडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	बाडी	८	६	२४	८५	७८	१६३
८८	७०१०६१२६	मार्तडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	मार्तडी बजार	८	२८८	४३६	३४९३	२४८४	५९७७
८९	७०१०६१२८	माथिल्लो छिनाडी खानेपानी योजना	ग्राविटि	माथिल्लो छिनाडी	८	३	७	२३	२६	४९
९०	७०१०६१२९	धाना खानेपानी योजना	ग्राविटि	भनकोराइल	८	४	९	३२	३३	६५
९१	७०१०६१३०	जुकेना खानेपानी योजना	ग्राविटि	मचना	९	३	१०	५५	४४	९९
९२	७०१०६१३१	सारेभक्त खानेपानी योजना	ग्राविटि	सलालीडा	९	३	१८	४०	४९	८९
९३	७०१०६१३२	तल्लोपनेरा खानेपानी योजना	ग्राविटि	चौराठा	९	२	७८	२३४	२०९	४४३
९४	७०१०६१३३	बागडाडा खानेपानी योजना		बाडडाडा	८	८	२४	८७	८१	१६८
	जम्मा					८००	२८०२	११६०१	१०५५८	२२१५९

अनुसुचि : ४ विद्यालय,खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि सूचकगत विवरण

क.सं	आधारहरु	सुचकहरु		
		एक तारा	दुई तारा	तिन तारा
१	पानी	१.१.पिउन, हातधुन र सरसफाइ गर्नका लागि पानीको उपलब्धता	१.२.विद्यालयमा पिउनका लागि शुद्धीकरण गरिएको पानीको व्यवस्था	१.३.पिउन र सरसफाइका लागि सुरक्षित र पर्याप्त पानीको उपलब्धता (प्रति व्यक्ति दैनिक १२ लि.)
२	शौचालय	२.१.छात्रा तथा छात्रहरूका लागि चुकुल सहितका अलग अलग शौचालय भएको	२.२.बाल, लैङ्गिक , अपाङ्गता र वातावरण मैत्री युरिनल र पानी सहितको धारा भएको शौचालयको व्यवस्था	२.३.सुरक्षित स्थानमा बाल, लैङ्गिक, अपाङ्गता र वातावरण मैत्री १:४० शैचालय र विद्यार्थिको अनुपातमा सुविधा सहित दिसा, पिसाबको सुरक्षित निकास तथा व्यवस्था गरिएको
३	बातावरणिय सरसफाई	३.१.ठोस फोहरलाई डस्टबिनमा सङ्कलन गरी समय समयमा बिसर्जन गर्ने गरिएको	३.२.ठोस फोहरहरूलाई सिसा वा धातुजन्य, नकुहिने र कुहिने गरी अलग अलग डस्टबिनमा सङ्कलन गरी कम्तिमा हप्तामा एक पटक बिसर्जन गर्ने गरिएको	३.३.सामग्रीहरूको प्रयोग घटाउने, पुन:प्रयोग गर्ने र पुन:चक्रणको पद्धति लागु गरी फोहोरको व्यवस्थापन गरिएको
४	सफा र हरियाली बातावरण	४.१.विद्यालय सेवाक्षेत्र खुला दिसा मुक्त घोषणा भएको	४.२.विद्यालय परिसरभित्र फूलहरू रोपी बगैंचाको व्यवस्था भएको	४.३विद्यालय भित्रको उपयुक्त खाली जमिनमा वृक्षरोपण र करेसाबारीको विकास गरिएको
५	स्वच्छता सुविधा	५.१.पानी र साबुन सहितको हातधुने सुविधा भएको	५.२.समूहमा साबुन पानीले हातधुने स्थायी सुविधा सहित साबुन र पानीको नियमित व्यवस्था भएको	५.३.समूहमा साबुन पानीले हातधुने स्थायी सुविधा (४० विद्यार्थी बराबर एक धारा) मा सबैको सहज पहुँच भई नाली वा

				सोकपिट वा करेसाबारीमा पानीको निकासको व्यवस्था गरिएको
६	स्वच्छता शिक्षा	६.१.सबै कक्षामा स्वच्छता शिक्षा अध्ययन, अध्यापन हुने गरेको र पाँच कक्षाभन्दा माथि महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन पठन पाठन गर्ने गरिएको	६.२.विद्यार्थीहरूको व्यावहारिक/जीवन उपयोगी स्वच्छता शिक्षामा सक्रिय सहभागिता हुने गरेको	६.३.स्वास्थ्य तथा वातावरण विषयमा विद्यार्थीहरूको व्यक्तिगत सरसफाइ र स्वच्छता व्यवहार का आधारमा अङ्क दिने पद्धतिको अवलम्बन गरिएको
७	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधा	७.१.सेनिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि छात्रा शौचालयहरूमा ढकन सहितको डस्टबिन राखिएको	७.२.आकस्मिक अवस्थाका लागि सहज सेनीटरी प्याडको व्यवस्था र प्रयोग गरिएका प्याडहरूको सुरक्षित बिसर्जन गर्न छात्रा शौचालयमा इन्सीनेटर सुबिधा भएको	७.३.छात्राहरूले पुन प्रयोग गर्ने सेनिटरी प्याड तयार गर्ने सिप सिकी व्यवहारमा ल्याएका र महिनावारी स्वच्छता सुविधाहरू सञ्चालनमा रहेका
८	संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना	८.१.बाल क्लब र विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति गठन भएको	८.२.विद्यालय सुधार योजनामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना समावेश भएको	८.३.मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था, आवश्यक सिप र जगेडा औजारहरूको व्यवस्था भएको र नियमित रूपमा तालिका अनुसार शौचालयको सरसफाइ गर्ने गरिएको
९	विपद जोखिम व्यवस्थापन	९.१.शिक्षक तथा बालबालिकाहरूलाई विपत जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धमा क्षमता विकास गरिएको	९.२.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समेतको विपत पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको र जोखिम नक्साङ्कन तयार गरी सबैले देख्ने स्थानमा टाँगिएको	९.३.खानेपानी तथा सरसफाइका संरचनाहरू नेपाल सरकारको स्वीकृत मापदण्डअनुसार निर्माण भएको

१०	अनुगमन तथा जवाफदेहिता	१०.१.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छताका लागि सम्पर्क शिक्षक (महिलालाई प्राथमिकता) को व्यवस्था गरिएको	१०.२.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छता सम्पर्क शिक्षकको निगरानीमा दैनिक रूपमा शौचालयको सफाइ र साबुन पानीले हात धुने गरिएको	१०.३.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छता सम्पर्क शिक्षकको सहजीकरणमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कर्नर को स्थापना गरिएको

अनुसुचि ५ : विद्यालय,खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण

विद्यालयको नाम	पुरुष विद्यार्थि	पुरुष शिक्षक	महिला विद्यार्थि	महिला शिक्षक	१.पानी			२.शौचालय			३.बातावरणिय सरसफाई			४.सफा र हरियाली बातावरण			५.स्वच्छता सुविधा			६.स्वच्छता शिक्षा			७.महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधा			८.संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना			९.विपद जोखिम व्यवस्थापन			१०.अनुगमन तथा जवाफदेहिता			तारे स्थिति नतिजा		
					१.१	१.२	१.३	२.१	२.२	२.३	३.१	३.२	३.३	४.१	४.२	४.३	५.१	५.२	५.३	६.१	६.२	६.३	७.१	७.२	७.३	८.१	८.२	८.३	९.१	९.२	९.३	१	२	३	एक तारे	दुई तारे	तीन तारे
घटालेश्वरी आधारभुत विद्यालय.	५२	६	६४	०	५२	६	६४	२	१	०	-	-	* * *	-	-	--	*	* *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	* *	-	*	* *	-	*		
जैसीडाडा अ.वि	४०	२	३५	४	१९७	२०	१६६	३	९	०	-	-	-	*	-	--	*	-	-	-	-	-	*	* *	-	-	-	-	*	-	-	*	* *	-	*		
शारदा बाल विकास केन्द्र	३८	४	३४	७	४०	२	३५	२	०	०	*	-	* * *	-	-	--	*	* *	* * *	-	* *	* * *	-	* *	-	-	-	-	*	-	-	*	* *	* * *	*		
जाल्पादेवि उच्च मा.वि	१९७	२०	१६६	२	३८	४	३४	३	३	१	*	* *	* * *	-	-	--	*	* *	* * *	-	-	-	*	-	-	-	-	-	*	* *	-	*	* *	* * *	*		
शान्तीबाटी मा.वि	१५६	१०	१८०	२	१५६	१०	१८०	३	६	१	-	-	-	-	-	--	*	* *	* * *	-	-	-	-	* *	* * *	-	-	-	*	* *	-	*	* *	-	*		

ब्राइटकेन स्कूल	सेता बाल पहिरा बिकास केन्द्र	पथरकोट आ.वि	चोयाकोट आ.वि	खातिभिटा आ.वि	किलिशा आ.वि	बि.पि आधारभुत
५	६८	७८	१३५	१२	९	१६
०	५	५	१२	२	२	१
३	६८	७८	११८	१४	१२	१३
२	१	३	५	६	२	१०
२२	५	७८	१२	१३५	१६	९
२	०	५	२	१२	१	२
१२	३	७८	१४	११८	१३	१२
२	१	४	१	१	१	२
०	०	३	१	३	०	२
०	०	०	१	०	०	०
*	-	-	*	*	*	*
-	-	* *	-	-	-	-
* * *	-	-	* * *	* * *	-	* * *
*	-	-	*	-	-	*
* *	-	-	-	-	-	-
--	--	--	--	--	--	--
*	-	*	*	*	*	*
-	-	-	* *	-	-	* *
* * *	-	* * *	* * *	* * *	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	*	-	*	-	-
* *	-	* *	* *	* *	-	-
* * *	-	* * *	* * *	-	-	* * *
-	-	-	-	*	*	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	*	*	*	*	-
-	-	* *	* *	-	* *	* *
-	-	-	* * *	-	-	-
*	-	*	*	*	-	-
-	-	* *	* *	* *	-	-
-	-	* * *	* * *	* * *	-	-
*	*	*	*	*	*	*

ज्ञान्वोदय मा.वि	मष्टेश्वरी बा.बि.के	जलधारा बाल विकास केन्द्र	गौतम बाल विकास केन्द्र	बडिमालिका पू.बा.बि.के	नेपाल राष्टिय मा.वि	कैलाश्वरी मा.वि
१६०	१०	५	३९	१५८	१९६	२२
१२		१	२	१०	११	२
१८३	१५	६	५४	१७३	१९९	१२
१	२	४	२	०	४	१
२०	१०	१५८	५	३९	१६०	१९६
०		१०	१	२	१२	११
२२	१५	१७३	६	५४	१८३	१९९
१	१	१	१	१	०३	३
१	०	२	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०
-	-	-	-	-	*	*
-	-	-	-	-	-	-
-	* * *	-	-	-	* * *	* * *
-	-	*	-	*	*	-
-	-	-	-	-	-	-
--	--	--	--	--	--	--
*	*	*	-	-	*	*
* *	-	-	-	-	* *	* *
-	-	-	-	-	-	* * *
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	*	-	-	*	*
-	-	* *	-	-	* *	* *
-	-	-	-	-	* * *	* * *
-	-	*	*	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	*	*	-	-	*
-	-	* *	* *	-	* *	* *
-	-	-	-	-	-	-
-	-	*	-	-	*	*
-	-	-	-	-	* *	-
-	-	* * *	* * *	-	* * *	* * *
*	*	*	*	*	*	*

मालिका नमूना मा.बि	जनप्रकाश आ.बि	बालमन्दिर आ.बि	कालिका आबि	लक्ष्मी मा.बि	सरस्वती आ.बा.बि के	घटालीमाण्डौ बा.बि.के
१३४	२८	११९	७६	८	६८	२०
६	३	१३	२	९	१४	०
२०२	३२	१६३	८३		८२	२२
०	१	१	०	१	१	४
७	१३४	२८	११९	७६	८	६८
२	६	३	१३	२	९	१४
६	२०२	३२	१६३	८३		८२
२	५	२	३	२	१	३
१	०	२	५	३	०	०
०	०	०	०	०	०	०
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
* * *	-	* * *	-	* * *	-	* * *
*	*	-	*	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
--	--	--	--	--	--	--
*	*	*	*	*	*	*
-	-	* *	-	-	-	* *
* * *	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	*	*	*	*	-	-
* *	* *	* *	* *	* *	-	* *
-	-	-	-	* * *	-	-
-	-	-	-	*	-	*
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	*	*	*	*	-	*
* *	-	* *	* *	* *	-	* *
-	-	-	-	-	-	-
-	*	*	*	*	-	*
-	* *	-	* *	-	-	* *
-	* * *	-	* * *	* * *	-	* * *
*	*	*	*	*	*	*

घटालेश्वरी आधारभुत विद्यालय.	केटर जोन ऐकेडेमी	मष्टेश्वरी आ.बि	बडिमालिका बोडिगं	बाजुरा क्याम्पस	द्वारिका प्र.बि	कनभरस एकेडेमी
३५५	१५८	१३	३१०	११४०	४५	७
१६	१२	१	१८	४९	४	२
१४८	१९४	१६	१२८	७९८	४८	६
३	१	२	२	१	०	२
१००	३५५	१५८	१३	३१०	११४०	४५
६	१६	१२	१	१८	४९	४
१५०	१४८	१९४	१६	१२८	७९८	४८
३	१०	१	२	९	११	२
०	०	०	१	०	०	१
०	०	०	०	०	०	०
-	-	-	-	-	-	-
-	* *	-	-	* *	* *	-
-	* * *	* * *	-	* * *	-	* * *
-	*	*	-	*	*	-
-	-	-	-	-	* *	-
--	--	--	--	--	--	--
-	*	*	-	*	*	*
-	* *	* *	-	* *	* *	* *
-	* * *	* * *	-	* * *	* * *	-
-	-	*	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
-	*	*	-	*	*	*
-	* *	* *	-	* *	* *	* *
-	-	* * *	-	-	* * *	-
*	*	*	*	-	*	-
-	* *	-	-	-	* *	-
-	-	-	-	-	-	-
-	*	*	*	*	*	*
-	* *	* *	* *	* *	* *	* *
-	* * *	-	-	-	* * *	-
-	*	*	-	*	*	*
-	-	* *	-	-	* *	* *
-	* * *	* * *	-	* * *	* * *	* * *
*	*	*	*	*	*	*

जैसीडाडा अ.वि	१००	६	१५०	१	५४६	२०	२५५	१०	४	०	*	* *	* * *	*	* *	--	*	* *	* * *	-	-	-	*	* *	* * *	*	-	-	*	* *	-	*	-	* * *	*		
शारदा बाल विकास केन्द्र	५४६	२०	२५५	१	५२	६	६४	२	१	०	-	-	* * *	-	-	--	*	* *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	* *	-	*	* *	-	*		
जम्मा																																					

अनुसुची ६ नँया निर्माण हुने खानेपानी आयोजनाको लागत अनुमान

तालिका ४१ : नयाँ निर्माण हुने योजनाहरुको विवरण

क्र.स.	योजनाको नाम	स्थान	लाभान्वित घरधुरी				अनुमानित लागत(लाखमा)	प्राथमिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	घागर खा.पा. योजना		०	०	५२	५२	८	१
२	रवा खा.पा. योजना		०	०	१५	१५	३	२
३	शार्की टोल खा.पा. योजना		१२	०	०	१२	४	३
४	पिपल टोल खा.पा. योजना		०	०	८	८	४	४
५	मुसीगाँउ खा.पा. योजना		१०	०	३०	४०	४	५
६	घोगाली खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	३	६
७	सेर गाँउ खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	३	७
८	रावा वडा खा.पा. योजना		०	०	१२	१२	२	८
९	बडुवाल बाडा खा.पा. योजना		०	०	३०	३०	४	९
१०	भटान लेक खा.पा. योजना		६	०	३	९	४	१०
११	चौराठा खा.पा. योजना		२०	५	६०	८५	३	११
१२	ओदाल खा.पा. योजना		०	०	१०	१०	३	१२
१३	ढोकदिना, गौडा खा.पा. योजना		०	०	४	४	३	१३
१४	बकेजुल खा.पा. योजना		०	५	३०	३५	३	१४
१५	दानचौरखा.पा. योजना		७	०	२	९	२	१५
१६	राजातोलीपारि खा.पा योजना		०	०	६४	६४	४	१६
१७	चुथी बजारखा.पा. योजना		५	०	१४	१९	३	१७
१८	पोखारा खा.पा. योजना		०	०	११	११	३	१८
१९	सिराडी खा.पा. योजना		२७	०	०	२७	३	१९
२०	खिरीडाबिडा खा.पा. योजना		०	०	१७	१७	२	२०
२१	रुपौन खा.पा. योजना		२	०	८	१०	२	२१
२२	हलेडीखा.पा. योजना		५	०	१०	१५	२	२२
२३	तल्लापलान खा.पा. योजना		१०	०	०	१०	२	२३
२४	अहान लेकखा.पा. योजना		०	०	११	११	२	२४
जम्मा			१०४	१०	४५१	५६५	७६	

आजमिति २०७७।४।२९ गतेका दिन युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग भुमेश्वर सामुदायिक विकास संघ BCDO पाटन ८ खोडपे बैतडीको साझेदारी र बाजुरा जिल्ला बडीमालिका नगरपालिकाको समन्वय र सहकार्यमा संचालित खानेपानी-सरसफाइ तथा स्वच्छता (WASH) योजना निर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत यस बडीमालिका नगरपालिकाका वडाहरुबाट संकलित खानेपानी योजनाहरुको तथ्यांक (NWASH मार्फत संकलित तथ्यांक) हरुमाथि छलफल गरी तपसिल बमोजिमको उपस्थितिमा संकलित तथ्यांक माथि आवश्यक छलफल गरी तथ्यांक प्रमाणिकरण गरीयो।

तपसिल

क्र.सं.	सहभागिहरुको नाम	ठेगाना	पद	दस्तखत
१.	पदम बडुवाल	बं.न.पा. ६	नगरप्रमुख	Badwal
२.	कविता बिष्ट	बं.न.पा. ९	उपप्रमुख	
३.	रामबहादुर कार्की	१ नं वडाध्यक्ष		
४.	डम्बर ब० महत	२नं "	"	
५.	बिरबहादुर रावल	३नं "		
६.	सुरेन्द्र नाथ	४नं "	वडाध्यक्ष	
७.	बलबहादुर थापा	५ नं "	वडाध्यक्ष	
८.	कला बडुवाल	६नं "	अध्यक्ष	
९.	धर्मराज पाध्याय	७नं "	वडाध्यक्ष	
१०.	प्रकाश रावल	८नं "	"	
११.	विनोद कु० वि०क०	९नं "		
१२.	हर्क बहादुर वि०क०	का०पा० सदस्य	का.पा.स	
१३.	जमुना रावत	"	का.सदस्य	जमुना
१४.	ईगमला वि०क०	प्र० प्र० अ०	नि.प्र.प्र.अ	
१५.	पुष्पराज भट्ट	अ. ईन्जी		
१६	राजेन्द्र ओझा	इन्जिनियर/	WASH Coordi.	Rajendra
१७	मनिराम खत्री	लेखापाल/	AIC	
१८	गोरख ब० थापा	सब-इन्जिनियर	SE	
१९	वीरबहादुर विष्ट	हे० चौधरी		
२०	विरेन्द्र ब० रावल	PIC(Unicef)		

२१.	श्याम भक्त थापा	Palika	Coordinator	
२२.	गोरख पाण्डे	"	"	
२३-	सुर्यबहादुर बडुवाल	वडा ९	ह्यान्डीपम्प मेकानिक	
२४-	चक्रबहादुर विष्ट	वडा ९	तथ्यांक संकलक	
२५-	योगेन्द्र रावल		तथ्यांक संकलक	Yogen
२६-	सुशीला धामी		" "	Susila
२७-	बिमाल विक		" "	Bimal
२८-	गोपाल सिंह भाट	BCDO	I T officer	
२९-	रामसिंह ऐर	BCDO		

१- NWASH बाट संकलित तथ्यांक प्रस्तुतिकरण सम्बन्धमा
२- संकलित तथ्यांक प्रमाणिकरण तथा अनुमोदन सम्बन्धमा

१- प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा NWASH एप्सबाट बडीमालिका नगरपालिकाका ९ वटै वडाहरुबाट संकलन गरीएको तथ्यांक प्रस्तुतिकरण गरीयो। ~~साथै~~
२- प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा NWASH एप्सबाट संकलित गरीएका बडीमालिका नगरपालिका भित्रका तथ्यांकहरुलाई प्रमाणिकरण तथा अनुमोदन गर्ने निर्णय सर्वसम्मतिबाट पारित गरीयो। साथै तथ्यांक संकलन को क्रममा छुट हुन गएका तथ्यांकहरुलाई नगरपालिका र BCDO दुवै पक्षको समन्वयमा कार्य सम्पन्न गर्ने निर्णय गरीयो।

१७ धर्मराज भट्ट	BCDO बैतडी	स्थानिय संयोजक	९८४८८०३५५३	
१८ गोपाल सिंह भाट	BCDO बैतडी	IT officer	9858751388	
१९ [illegible]	बडीमालिका	प्रशासन सहायक	9858488559	
२० [illegible]	[illegible]	[illegible]	9869901832	

निर्णय,

प्रस्ताव नं १ माथी छलफल गर्दा unicef नेपाल र UN-HABITAT को आर्थिक सहयोग तथा भूमेश्वर सामुदायिक विकास (BCDO) बैतडीको प्राविधिक सहयोगमा तर्जुमा गरिएको मस्यौदा (तथ्याङ्क) पेश भयो। पेश गरिएको मस्यौदा उपरमा विस्तृत छलफल अन्तरक्रिया गरीयो र योजनाको अन्तिम रुप तयार गरी [illegible] प्रमाणिकरणका लागि कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्ने निर्णय भयो।

मिति २०७७ असोज २२ गते बडीमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजनाको (unicef र UN Habitat को आर्थिक सहयोग र भूमेश्वर सामुदायिक विकास संघ (BCDO) बैतडीको प्राविधिक सहयोग) मस्यौदा माथी छलफल गर्न का.वा. नगर प्रमुख एवं वडा नं १ का वडाअध्यक्ष श्री रामबहादुर कार्कीज्यूको अध्यक्षतामा निम्नानुसारको उपस्थितिमा निम्न निर्णय गरियो।

उपस्थिति :

सि.नं.	नाम थर	पद	सम्पर्क नं	हस्ताक्षर
१	रामबहादुर कार्की	१ नं वडाअध्यक्ष	९८४८८७०५४२	
२	वीरबहादुर रावल	३ नं "	९८४८७०४८६३	
३	सुरेन्द्र नाथ	४ नं		
४	बलबहादुर थापा	५ नं	९८६८५९२०८०	
५	कला न्यौपाने	६ नं	9866562866	
६	धर्मराज पाध्याय	७ नं	9860140626	
७	प्रकाश रावल	८ नं		
८	विनोद कुमार [illegible]	९ नं	9868812712	
९	[illegible] वि.क.	[illegible]	9867967021	
१०	देव बहादुर रोकाया	[illegible]	९८६८३००३२५४	
११	प्रकाश सिंह	[illegible]	९८४८८४९५९४	
१२	सूर्य बहादुर बडुवाल	[illegible]	९८४८४२३४००	
१३	विरेन्द्र बि. रावल	PC, TSC	9849731317	
१४	राम बहादुर कटुवाल	शिक्षा शाखा प्रमुख	9868468327	
१५	केशरी [illegible]	म.बा.शा. प्रमुख	984843७031	
१६	[illegible] रावल	[illegible]	९८४८५२३३५८	
१७	[illegible] रावल	" " [illegible]	9868701453	
१८	[illegible]	[illegible]	९८२८४३५७०८	
१९	[illegible] ब. विष्ट	[illegible]	9864314459	
२०	पुष्पराज भट्ट	[illegible]	९८४८६६५३६०	
२१	[illegible] ब. बुढा	सब-इन्जिनियर	9868860500	
२२	बाँचमल थापा	स. कम्प्युटर [illegible]	९८६०६५६४७८	
२३	कृष्ण जोशी	[illegible]	98480512 80	
२४	राजेन्द्र जोशी	WASH Coor, Unicef	9866035560	
२५	त्रिविक्रम गौतम	[illegible]	९८४७८३०३९६	
२६	मोहन सिंह ऐर	BCDO बैतडी	९८४८५४२६९५	

आज मिति २०७७।८।७ गते का दिन श्री बडिमालिका नगरपालिका मार्तडी बाजुराको आयोजनमा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग र श्री ग्रामेयुवर सामुदायिक विकास संघ (BCDO) रयोडिप बैतडी को प्राविधिक सहयोगमा यस श्री बडिमालिका नगर पालिका का नगर प्रमुख श्री पदम बडुवाल ज्यू को अध्यक्षतामा नगरपालिका को खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना निर्माणको लागि तपशिल बमोजिमको उपस्थितिमा प्रारम्भीक कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गरिनु को साथै आवश्यक प्रस्ताव माथि सामुहिक छलफल गरि आवश्यक निर्णय गरियो :

तपशिल

क्र.सं	सहभागीको नाम	पद	ठेगाना / संस्था	सम्पर्क नम्बर	हस्ताक्षर
१-	पदम बडुवाल	नगर प्रमुख	बडिमालिका न.पा.		[illegible]
२-	कविता बिष्ट	उप प्रमुख	बडिमालिका न.पा.	9868435815	[illegible]
३-	सुनिता सुनार	जि.स.स.३५ प्रमुख	जि.स.स.	9848706599	Sunita
४-	जयरती बिष्ट	वडा अध्यक्ष	बडिमालिका ४	9868589000	[illegible]
५-	कला बडुवाल	सदस्य	" ६	9865629८४	[illegible]
६-	बिर बहादुर रावल	वडा अध्यक्ष	बनपा-३	5645600406	[illegible]
७-	धनमती वि.क.	वि.पि.हे.	बनपा. ७		धनमति
८-	राम बो कार्की	वडा अध्यक्ष	ब.न.पा. ९	९८४८४८०४५२	[illegible]
९-	प्रणाराज जोशी	" कार्यसहायक	बनपा. ८	९८६५४९३५४५	[illegible]
१०	सुर्य वि. बडुवाल	मार्तडी खोप	हेल्थपोष्ट १-५	९८४८४२३४००	[illegible]
११-	बल बहादुर थापा	वडा अध्यक्ष	बे.न.पा.५	९८६४६२८०४०	[illegible]
१२-	चक्र बिष्ट	कर्मचारि	बन पा ९	९८६५४३१५५५९	chakra
१३-	तुलसी गिरी	वडा सदस्य	ब.न.पा.४	9868 424727	[illegible]
१४-	तुला बिष्ट	वडा सदस्य	ब.न.पा-९	984848१२34	तुला
१५-	प्रकाश सिंह	प्रेस्यस	प्रहरी महान्यिक	९८४८५४३९३४	[illegible]
१६-	नन्दा बापु	म्यानेजर	रेडियो बाजुरा	9848488189	[illegible]
१७-	सरिता शाह (नेपाली)	वाल सहजकर्ता	बे.न.पा.९	९८६५९८८८४९	[illegible]
१८-	रंगमल वि.क.	नि.प्र.प्र.अ.	बडिमालिका न.पा.	9862796764	[illegible]
१९	धर्मराज भट्ट	संयोजक	BCDO बैतडी	९८४८८०३५५३	[illegible]
२०	मदन राज भट्ट	Team Leader	BCDO	9848759447	[illegible]
२१	गोपाल सिंह सार्की	IT	BCDO, Baitadi	9858751588	[illegible]
२२	मोहन राज जोशी	W.C.	Unicef	9848609930	[illegible]

प्रस्तावहरु

१- खानेपानी सरसफाई स्वच्छता योजना निर्माण सम्बन्धी
२- खानेपानी सरसफाई स्वच्छता सम्पर्क व्यक्ती तोक्ने सम्बन्धी

निर्णयहरु

नि.नं-१

प्रस्ताव नम्बर १ माथि सामुहिक छलफल गर्दा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोगमा श्री ग्रामेयुवर सामुदायिक विकास संघ BCDO बैतडी को प्राविधिक सहयोगमा यस श्री बडिमालिका नगर पालिका मार्तडी बाजुराको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजना निर्माण गर्ने निर्णय पारित गरियो

नि.नं-२

प्रस्ताव नम्बर २ माथि सामुहिक छलफल गर्दा यस बडिमालिका नगर पालिकाको खानेपानी सरसफाई स्वच्छता योजना निर्माण गर्ने को लागी सम्पर्क व्यक्ती को आवश्यकता हुने हुँदा नगरपालिकाले निर्णय गरि पठाउने निर्णय गरियो ।

बडिमालिका नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बाजुरा

सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

बडिमालिका नगरपालिकाको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (खासस्व)योजना २०७७/०८१

Water, Sanitation and Hygiene(WaSH) Plan of Badimalika Municipality (2020-2025)

BCDO

प्राविधिक सहयोग

भुमेश्वरी सामुदायिक विकास संघ

(BCDO), बैतडी

unicef

आर्थिक सहयोग

युनिसेफ नेपाल

प्रकाशक

बडिमालिका नगरपालिका, बाजुरा